

Ruth Ozeki
HLEDÁNÍ
PŘÍTOMNÉHO
OKAMŽIKU

motto

motto

Ruth Ozeki
HLEDÁNÍ
PŘÍTOMNÉHO
OKAMŽIKU

Praha 2014

Přeložila Eva Hauserová

Copyright © Ruth Ozeki Lounsbury, 2013

Translation © Eva Hauserová, 2014

ISBN 978-80-267-0240-5

*Věnuji Masako
ted' i navždycky*

Část I

Starý buddha kdysi řekl:

Pro tento čas stojíme na nejvyšším vrcholku hor,
 pro tento čas klesáme na nejhlubší dno oceánu,
 pro tento čas démon tříhlavý a osmiruký,
 pro tento čas zlatá nadživotní socha buddhy,
 pro tento čas mnišská hůl nebo bič mistra,¹
 pro tento čas sloup nesoucí lucernu,
 pro tento čas každá Jana či Petr,²
 pro tento čas celá země a nekonečná obloha.

Dógen Zendži, „Pro tento čas“³

¹ – *hossu* – obřadní bič z koňského ocasu, nesený zenbuddhistickým knězem.

² – *čósan riši* – doslova třetí Zhangův syn a čtvrtý Liův syn; idiom znamená „každý obyčejný člověk“.

³ Eihei Dógen Zendži (1250–1253) – japonský zenový mistr a autor *Šóbógenzó (Poklad skutečného Oka dharmy)*. „Pro tento čas“ (Udži) tvoří jedenáctou kapitolu spisu.

Nao

1.

Čau!

Jmenuju se Nao a jsem dočasná bytost. Víš, co je to dočasná bytost? Tak počkej, já ti to povím.

Dočasná bytost je někdo, kdo žije v čase, takže to znamená taky tebe nebo mě nebo vůbec každého, kdo kdy na světě existoval, existuje nebo bude existovat. Tak třeba já teď sedím ve francouzském *maid café* ve čtvrti Akiba Electricity Town a poslouchám smutný šanson, který pro tebe hráli někdy v minulosti, ale pro mě je to přítomnost, píšu si tyhle zápisky a přemýšlím o tobě, jak tohle budeš číst někdy v mé budoucnosti. A pokud tohle zrovna čteš, tak asi zase přemýšlíš o mně a to tě naplňuje zvědavostí.

Přemýšlíš o mně.

A já přemýšlím o tobě.

Kdo jsi a co děláš?

Klátíš se na držadle ve vagonu newyorského metra, nebo si zrovna dáváš teplou koupel v Sunnyvale?

Opaluješ se na písčité pláži na ostrově Phuket, nebo si dáváš leštit nehty v Abú Dhabí?

Jsi muž, žena nebo něco mezi?

Vaří ti zrovna tvoje přítelkyně mňamozní večeři, nebo si dáváš vystydlé čínské nudle z krabičky?

Ležíš lhostejně obrácený zády ke své chrápající ženě, nebo dychtivě čekáš na svého krásného milence, až bude hotový s koupelí a začnete se vášnivě milovat?

Máš kočku a sedí ti právě teď na klíně? A voní jí srst na hlavě po cedrech a čerstvém vzduchu?

Ale vlastně nic z toho není tak moc důležité, protože až budeš tyhle zápisky číst, všechno už bude jinak a nebude podstatné, na jakém konkrétním místě jsi, protože budeš na každý pád nerozhodně listovat stránkami téhle knihy, která je taky deníkem mých posledních dní na světě, a budeš přemýšlet, zda to máš číst dál.

A pokud se rozhodneš nepřelouskat už ani stránku, no tak žádný problém, protože na tebe jsem stejně nečekala. Ale jestli se rozhodneš číst dál, tak víš co? Tak jsi moje spřízněná dočasná bytost a společně dokážeme úplné divy!

2.

A jeje. To znělo fakt divně. Budu se muset víc snažit. Asi si teď říkáš, že něco takového musela napsat pěkně pitomá holka.

No, a napsala jsem to já.

Já, Nao.

Nao, to znamená Naoko Jasutaniová, tak zní celé mé jméno, ale můžeš mi říkat Nao, protože tak mi říkají všichni. A jestli se tady budeme setkávat dál, tak ti o sobě povím něco víc...! ☺

Mezitím se tady nic moc nezměnilo. Pořád sedím ve stejném francouzském *maid café* v Akiba Electricity Town, Edith Pilaf zpívá další smutný šanson, Babette mi zrovna přinesla kávu a já jsem se trochu napila. Babette je jedna ze zdejších servírek v kostýmu služičky a taky moje nová kamarádka a ta káva je Blue Mountain a piju ji černou, což je pro teenagerku nezvyklé, ale dobrá káva by se určitě měla pít takhle, pokud máš k těm hořkým zrníčkům aspoň kousek úcty.

Urovnala jsem si podkolenku, vytáhla ji nahoru a poškrábala se v ohybu kolena.

Uhladila jsem si sklady sukně, aby se mi hezky srovnaly na stehnech.

Mám vlasy dlouhé po ramena a teď jsem si je zastrčila za pravé ucho, ve kterém mám pět dírek, ale teď si je zase nechám spadnout stydlivě do obličeje, protože ten *otaku*⁴ kravaťák, který sedí u vedlejšího stolku, na mě zírá, a to mě děsí, i když mě to současně taky baví. Na sobě mám školní uniformu a z toho, jak sjíždí pohledem moje tělo, je mi jasné, že je to fetišista vysazený na školačky, ale v tom případě zase nechápu, co dělá ve francouzském *maid café*. Musí to být pěkný trouba!

Jenže člověk nikdy neví. Všechno se pořád mění, možné je cokoli, a třeba na něj nakonec změním názor. Možná, že se ke mně za chvilíčku nemotorně nakloní a řekne mi něco překvapivě krásného, a mě k němu zaplaví vlna něhy a náklonnosti i přesto, že má tak mastné vlasy a špatnou pleť. A tak nakonec třeba milostivě svolím k tomu, že si spolu trochu popovídáme, a on mě potom pozve, abychom spolu šli nakupovat, a pokud mě dokáže přesvědčit, že je do mě šíleně zamilovaný, půjdu s ním do obchodního domu a dovolím mu, aby mi pořídil hezký svetřík, *keitai*⁵ nebo kabelku, i když je jasné, že neoplývá penězi. A pak spolu možná půjdeme někam do klubu, vypijeme si pár koktejlů a skončíme v nějakém hotýlku pro zamilované, kde mají velkou vířivku, a když se vykoupeme, právě ve chvíli, kdy mi s ním začne být pohodově, se najednou vynoří na povrch jeho skutečné já, sváže mě, přehodí mi přes hlavu igelitku od mého nového svetříku a znásilní mě. O mnoho hodin později policie nalezne mé bezvládné nahé tělo zhroucené v podivné poloze na podlaze, hned vedle velké kulaté postele potažené zebří kůží.

Nebo mě jenom požádá, abych ho trochu přiškrtla svý-

⁴ – *otaku* (お宅) – člověk posedlý nějakou zálibou nebo fanatik, počítačový cvok, potrhlík.

⁵ – *keitai* (携帯) – mobilní telefon.

mi kalhotkami, zatímco se bude opájet jejich nádhernou vůní.

Nebo se možná nic z toho nestane, leda v mé a tvój mysli, protože, jak jsem ti už řekla, společně dokážeme pravé divy, aspoň dočasně.

3.

Jsi tam ještě? Právě jsem si po sobě přečetla, co jsem napsala o tom *otaku* kravaťákovi, a chci se za to omluvit. To ode mě bylo hnusné. Nebyl to pěkný začátek.

Nechci o sobě vytvořit mylný dojem. Nejsem pitomá. Vím, že Edith Pilaf se nejmenovala doopravdy Pilaf. A nejsem ani zkažená, zlá holka nebo nějaká *hentai*⁶. Naopak *hentai* zrovna moc nefandím, tak jestli ty jo, pak prosím okamžitě tuhle knihu odlož a už ji dál nečti, jo? Jen by to pro tebe bylo zklamání a ztráta času, protože tohle nebude tajný deníček nějaké zvrácené holky, plný erotického fantazírování a úchylných fetišů. Nic takového od toho nečekej, protože můj důvod, proč tohle píšu než umřu, je, že chci někomu vyprávět fascinující životní příběh mé prababičky, které je sto čtyři let a je to zenová buddhistická mniška.

Mnišky se ti nejspíš nezdají zvlášť fascinující, ale moje prababička taková opravdu je, a vůbec ne nějakým úchylným způsobem. Určitě existuje spousta úchylných mnišek... no, možná že jich není až tolik, ale úchylných kněží jsou zaručeně všude mraky... ale můj deník se nebude vůbec týkat ani jich samotných, ani jejich zvrhlého chování.

Tenhle deník ti bude vyprávět příběh skutečného života mé

⁶ – *hentai* (変態) – zvrhlík, sexuální deviant.

prababičky Džiko Jasutaniové. Byla mniškou, autorkou románů a byla to nová žena⁷ v éře Taišó⁸. Byla to také anarchistka a feministka, měla spousty milenců i milenek, ale nikdy nebyla úchylná nebo zvrhlá. A i když se možná zmíním o nějakém tom jejím milostném románu, všechno, co sem napíšu, bude historická pravda a bude to ženám zvedat sebevědomí, ne jako všechny ty hloupé tlachy o gejšách. Takže jestli tě baví úchylnosti a zvrhlosti, tak prosím tuhle knihu vezmi a dej ji třeba partnerovi nebo nějaké kolegyni v práci, ušetříš si tím spoustu času a námahy.

4.

Myslím si, že je důležité mít v životě jasně definované cíle, nemám pravdu? Zvlášť, když ti už moc života nezbyvá. Protože když nebudeš mít ujasněné cíle, může tvůj čas vypršet a přijde chvíle, kdy budeš stát na okenní římse nějaké vysoké budovy nebo budeš sedět na posteli s lahvičkou pilulek v ruce a napadne tě: Sakra! To se to ale podělalo. Kéž by v mém životě byly nějaké pořádné cíle!

Tohle ti vykládám proto, že sama už nebudu naživu dlouho, a tak tě na to můžu upozornit rovnou, ať si nedomyšlíš bůhvíco a nevytváříš si falešné domněnky. Domněnky jsou otravná věc. Něco jako očekávání. Domněnky a očekávání

⁷ – Nová žena je termín, který byl v Japonsku používán počátkem dvacátého století pro pokrokové, vzdělané ženy, které odmítaly omezování tradičními genderovými rolemi.

⁸ – Éra Taišó, 1912–1926, pojmenovaná podle císaře Taišó, také nazývaná demokracie Taišó; krátké období sociální a politické liberalizace, které skončilo vojenským pravicovým převratem, jenž vyústil ve druhou světovou válku.

jsou zhoubou každého vztahu, takže se dohodneme, že ani já ani ty si je nebudeme vytvářet, jo?

Pravda je taková, že velice brzy svůj čas ukončím, ale možná bych to tak neměla říkat, protože to zní, jako bych ukončila nějakou školu a jako bych už opravdu dosáhla svých cílů a zasloužila si pokračovat někam dál, když přitom pravda je, že mi právě bylo šestnáct a nedokázala jsem vůbec nic. Nula. *Nada*. Zní to uboze? O to mi nejde. Jen chci být přesná. Možná, že bych místo „ukončím“ měla říkat „vypadnu“. Vypadnu z času. Opustím svoji existenci. Už odpočítávám okamžiky⁹.

Jedna...

Dvě...

Tři...

Čtyři...

Počkej, já vím co! Nejlepší bude počítat společně!

⁹ – Více myšlenek o zenových okamžicích najdete v dodatku A.

Ruth

1.

Ruth zachytila pohledem nepatrný záblesk, krátké vyšlehnutí šikmo odraženého slunečního světla naspodu mohutné kupy vysychajících chaluh, které mořský příliv vyplavil na písčitou pláž. Nejprve to pokládala za lesknoucí se tělo umírající medúzy, a tak málem jen prošla kolem. V posledních dnech byly pláže zaplaveny obrovskými medúzami, rudými a žahavými. Když ležely na břehu, připomínaly otevřené rány.

Něco ji ale přimělo, aby se zastavila. Sklonila se nad hromadu chaluh, strčila do ní špičkou tenisky, a pak do ní rýpla klackem. Odhrnula pružné vějíře rostlin a odhalila kus předmětu, který se předtím zableskl. Nebyla to umírající medúza, ale kus plastu, igelitová taška. To ji nepřekvapovalo, v oceánu bylo podobných plno. Zaryla klackem hlouběji a zvedla tašku za růžek. Byla těžší, než očekávala, rozedraná plastová termotaška s porostem vilejšů připomínajícím vyrážku. Pomyslela si, že taška musela ležet v oceánu dlouho. Uvnitř zahlédla něco červeného, tu igelitku nejspíš někdo vyhodil z lodi do moře nebo ji nechal na místě po pikniku či taneční párty. Moře neustále vyplavovalo a vyvrhovalo na břeh nějaké věci: rybářské vlasce, bójky, plechovky od piva, plastové hračky, tampony, tenisky Nike. Před několika roky to byly lidské nohy oddělené v kotníku. Lidé je nacházeli po celém pobřeží ostrova Vancouver Island, moře je vynášelo na písčité pláže. Jednu našli právě v těchto místech. Nikdo nedovedl vysvětlit, co se stalo se zbytky těl. Ruth si ani nechtěla představovat, co se uvnitř té igelitky možná rozkládá. Odhodila ji na pláž, o něco dál od moře. Rozhodla se, že nejprve dokončí svoji

procházku a cestou zpátky tašku sebere, odnese ji domů a tam ji vyhodí.

2.

„Co to je?“ zavolal na ni manžel otevřenými dveřmi z předsíně domu.

Ruth vařila oběd, krájela mrkev, a byla soustředěná na práci.

„Tohle,“ upřesnil otázku Oliver, když nedostal odpověď.

Vzhlédla k němu. Stál ve dveřích kuchyně a houpal v ruce velkou potrhanou termotaškou. Ruth ji nechala na verandě a chtěla ji hodit do smetí, ale něco ji vyrušilo.

„Aha, to nech být,“ řekla. „To je odpad. Sebrala jsem to na pláži, nenos to dovnitř, prosím tě.“ Proč mu to musí vysvětlovat?

„Ale uvnitř něco je,“ namítl. „Nechceš zjistit, oč jde?“

„Ne,“ odpověděla. „Večere už je skoro hotová.“

Přesto přenesl tašku dovnitř a položil ji na kuchyňský stůl, na který z ní hned opadal písek. Nemohl si pomoci. Měl prostě potřebu přicházet věcem na kloub, rozebírat je a někdy zase sestavovat. Domácí mrazák byl plný plastových obalů s maličkými zdechlinami ptáků, rejsek a dalších drobných zvířat, které přinášel domů jejich kocour. Čekaly tam na pitvu a vypreparování.

„Není to jen jedna taška,“ oznámil jí, pečlivě rozeplnul zip vrchní termotašky a odložil ji na stranu. „Je to několik tašek v sobě.“

Všechn ten ruch zaujal kocoura, který vyskočil na stůl, aby jim pomohl. Stůl měl zakázaný. Kocour se původně jmenoval Schrödinger, ale nikdy mu tak neříkali. Oliver ho obdařil přezdívkou Trapič, což někdy zmírnil na Tlapičku. Kocour pořád dělal nechutné věci, přinášel doprostřed kuchyně rozpárané

veverky, nechával drobné lesklé vnitřní orgány, ledviny a střívka ulovených zvířat přede dveřmi ložnice, a když šla Ruth v noci do koupelny, pokaždé na ně šlápla. Trapič s Oliverem tvořili sehraný tým. Když vyšel Oliver nahoru do patra, kocour ho následoval. Když Oliver sešel dolů k jídlu, kocour se také šel do přízemí nažrat. Když se Oliver šel ven vymočít, kocour mu byl v patách jako stín. Teď Ruth sledovala, jak společně zkoumají obsah plastové tašky. Trhla sebou, protože čekala, že ucítí puch něčeho rozkládajícího se pikniku, nebo že to dokonce pokazí vůni jejich vlastní večeře. K jídlu přichystala čočkovou polévku a salát a právě přidala do jídla rozmarýn. „Myslíš, že bys mohl pitvat ty své odpadky venku na verandě?“

„Sama jsi to přinesla,“ namítl. „A stejně myslím, že to nejsou jen odpadky. Na to je to moc pečlivě zabalené.“ A pokračoval v lékařsky přesném rozbalování.

Ruth zavětrila, ale necítila nic jiného než vůni písku, soli a moře.

Oliver se najednou rozesmál. „Koukej, Tlapičko!“ radoval se. „Je to svačínová krabička s Hello Kitty!“

„Prosím tě...“ řekla Ruth bezmocně.

„A uvnitř ještě něco je...“

„Myslím to vážně! Nechci, abys to otevíral tady. Vynes to ven...“

Bylo moc pozdě.

3.

Uhladil všechny igelitky, naskládal je na sebe podle velikosti, a pak roztřídil obsah do tří úhledně srovnaných hromádek: na stole ležel svazek ručně psaných dopisů, tlustý sešit nebo kniha v pevné vazbě s vybledlými červenými deskami a masivní starožitné vojenské hodinky. Vedle nich položil krabičku s Hello

Kitty, která ochránila svůj obsah před leptavými účinky mořské vody. Kocour ji zvědavě očichal. Ruth ho zvedla a položila na podlahu a pak si začala prohlížet předměty rozložené na stole.

Zdálo se jí, že dopisy jsou psané v japonštině. Tištěný nápis na obálce červené knihy byl francouzský. Hodinky měly na rubu vyryté nějaké znaky, které se daly jen těžko rozeznat, a tak Oliver vytáhl svůj iPhone a zkoušel aplikaci „Mikroskop“, aby vyryté znaky prozkoumal blíž. „Myslím, že je to taky japonština,“ řekl.

Ruth se probírala dopisy a pokoušela se rozeznat jednotlivé znaky psané vybledlým modrým inkoustem. „To písmo je zastaralé a hodně ležaté. Krásné, ale nepřečtu ani slovo.“ Odložila dopisy a vzala si od Olivera hodinky. „Ano,“ přisvědčila. „Jsou to japonská čísla. Není to ale datum. *Jon, nana, san, hači, nana*. 47387. Možná sériové číslo.“

Zvedla hodinky k uchu, zda netikají, ale byly rozbité. Odložila je a zvedla jasně červenou svačinovou krabičku. Právě tahle červen, prosvítající potrhanou plastovou taškou, způsobila, že si spletla termotašku s žahavou medúzou. Jak dlouho se asi taška vznášela v oceánu, než ji moře vyvrhlo na břeh? Víko krabičky mělo po okrajích gumové těsnění. Zvedla překvapivě suchý sešit; látkové desky byly na omak jemné a ohmatané používáním, rohy odřené nedbalým zacházením. Přičichla si k němu a do nosu jí udeřil zatuchlý pach plesnivého papíru a prachu. Podívala se na titulěk.

„*À la recherche du temps perdu*,“ přečetla si. „Par Marcel Proust.“

4.

Oba měli rádi knihy, jakékoli knihy, ale ty staré nejvíc, a jejich dům jimi přetékal. Byly všude, naskládané na policičkách a na hromadách na podlaze, na židlích, na běhounech schodiště, ale

Ruth ani Oliverovi to nevadilo. Ruth byla spisovatelka a Oliver zastával názor, že spisovatelé by měli být obklopeni kočkami a knihami. A pro Ruth se skutečně kupování knih stalo útěchou za to, že se přestěhovala na tento odlehlý ostrov uprostřed průlivu Desolation Sound, kde veřejná knihovna měla podobu jediné vlhké místnosti nad sálem radnice, kterou navštěvovaly hlavně děti. Kromě rozsáhlého oddělení literatury pro mládež, knížek vesměs už s oslíma ušima, a nějakých populárních knih pro dospělé tady v nabídce byly hlavně příručky o zahradničení, zavařování, samozásobení potravinami, o alternativních zdrojích energie, alternativním léčení a alternativním školství. Ruth se stýskalo po různorodosti a bohatství městských knihoven, po jejich velkých tichých prostorech.

Když se s Oliverem přestěhovali na tento malý ostrov, shodli se na tom, že by si Ruth měla objednávat všechny knihy, které si zatouží přečíst, a také to tak dělala. Říkala tomu předběžný výzkum námětu, i když nakonec většinu z nich přečetl Oliver, zatímco ona sama četla jen některé. Líbilo se jí mít je kolem sebe. V poslední době ale postřehla, že ve vlhkém mořském ovzduší jejich stránky bobtnají a ve hřbetech se zabydlují rybenky. Když knihy otevřela, byly cítit plísni. To ji skličovalo.

„Hledání ztraceného času,“ řekla, a přeložila tak zašlý zlatý titulek na červeném látkovém hřbetě knihy. „To jsem nikdy nečetla.“

„Já taky ne,“ řekl Oliver. „A myslím si, že ve franštině se o to ani nebudu pokoušet.“

„Hm,“ přisvědčila, ale přesto knihu otevřela, zvědavá, zda se jí podaří porozumět několika prvním řádkám. Čekala, že uvidí věkem zežloutlé listy potištěné starobyklým písmem, ale ke svému překvapení objevila, že stránky jsou pokryty fialovým rukopisem dospívající dívky. Připadalo jí to jako znesvěcení a šokovalo ji to tak, že málem upustila knihu na podlahu.

5.

Tištěný text je předvídatelný a neosobní, poskytuje informace na základě mechanického přenosu do oka čtenáře.

Ručně psané písmo naopak našemu pohledu vzdoruje, odhaluje nám svůj smysl pomalu a je důvěrné jako dotek pokožky.

Ruth zůstala upřeně hledět na první stránku sešitu. Fialová slova byla většinou anglická, sem tam prostřídaná japonskými znaky, ale pohledem zatím nevstřebávala jejich smysl tolik jako *vycítované* poselství, temné a prosycené emocemi a osobností pisatelky. Prsty, které svíraly fialovou fixku, musely patřit dospívající dívce. Její neuspořádané písmo, lila znaky porůznu vryté do stránky, v sobě uchovávaly její nálady a úzkosti, a jakmile se Ruth podívala na první stránku zápisků, beze vší pochyby věděla, že dívka měla špičky prstů růžové a vlhké a že si kousala nehty až do krve.

Ruth si prohlédla písmo pozorněji. Bylo okrouhlé a trochu lajdácké (představila si, že dívka musela být taky taková), ale písmena stála víceméně vzpřímeně a pochodovala odhodlaně přes stránku ve stálém rytmu, neuspěchaně, ale také bez prodlev. Někdy byla na konci řádku trochu natěsnaná, jako lidé v tlačenici, kteří se chtějí dostat do výtahu nebo vagonu metra, když už se dveře zavírají. Ruth pocítila zvědavost. Bylo jasné, že jde o nějaký deník. Znovu si prohlédla obálku. Smí si ho přečíst? Teď už záměrně otočila první stranu, s neurčitě provinilým pocitem, jako by poslouchala za dveřmi nebo někam nahlížela klíčovou dírkou. Spisovatelé tráví dost času tím, že strkají nos do záležitostí jiných lidí. Ruth proto nebyl tenhle pocit tak docela neznámý.

Čau! přečetla si. *Jmenuju se Nao a jsem dočasná bytost. Víš, co je to dočasná bytost?*

6.

„Tohle že vyplavilo moře?“ řekl Oliver. Zkoumal vilejše, kteří se usadili na povrchu termotašky. „To je neuvěřitelné.“

Ruth k němu vzhledla od deníku. „Samozřejmě, že je to vyplavené mořem,“ přisvědčila. „Nebo to někdo vyhodil z lodi. Buď jedno, nebo druhé.“ Kniha byla příjemná na omak a Ruth chtěla pokračovat ve čtení, ale slyšela se, jak říká: „Copak je v tom nějaký rozdíl?“

„Náplava je věc náhody, moře prostě něco přinese. Kdežto z lodi tu věc někdo vyhodí schválně. Takže máš pravdu, možná to kdosi svěřil moři záměrně.“ Odložil tašku zpátky na stůl. „Myslím, že už to začíná.“

„Co začíná?“

„Vynáší to k nám předměty, které unikají z Velkého pacifického víru...“

Oči mu jiskřily a Ruth vycítila, že ho to nadchlo. Položila si sešit do klína. „Co je to ten Velký pacifický vír?“

„Existuje jedenáct velkých planetárních mořských proudů nebo vírů,“ vysvětloval jí. „Dva z nich míří z Japonska přímo k nám a dělí se teprve těsně před pobřežím Britské Kolumbie. Ten menší, Aleutský proud, pokračuje na sever k Aleutám. Větší míří k jihu. Jmenuje se Želví proud, protože se v něm plaví mořské želvy, které putují z Japonska do Baja California.“

Zvedl ruce a opsal jimi velký kruh. Kocour, který mezitím na stole usnul, musel vycítit Oliverovo rozrušení, protože otevřel jedno zelené oko a sledoval ho.

„Představ si Tichý oceán,“ vykládal Oliver. „Želví proud se otáčí po směru hodinových ručiček a Aleutský proud proti jejich směru.“ Mával rukama ve velkých obloucích a spirálách, aby znázornil oceánské proudy.

„Je to totéž jako Kurošio?“

O tomhle proudu jí už Oliver vyprávěl. Říkalo se mu Černý proud a byl podobný tomu Golfskému v Atlantiku. Hnal tropické vody z Asie k severozápadnímu pobřeží Tichého oceánu.

Zavrtěl hlavou. „Je to trochu něco jiného,“ vysvětloval. „Tyhle víry jsou větší. Jsou jako celý svazek mořských proudů. Představ si kruh z hadů, kde každý drží toho předchozího tlamou za ocas. Kurošio je jedním ze čtyř nebo pěti proudů, které společně tvoří Želví proud.“

Přikývla a zavřela oči. Představovala si kolo vytvořené hady.

„Každý vír koluje svou vlastní rychlostí,“ pokračoval Oliver. „A délka oběhu se nazývá tón. No není to krása? Je to jako hudba sfér. Nejdelší doba oběhu je třináct let, což je základní tón. Želví proud má poloviční dobu oběhu, jedno kolo trvá šest a půl roku. Aleutský proud má čtvrtinový tón, to znamená tři roky. Náplava, která cestuje po těchto vírech, se nazývá drift. Drift, který zůstává ve víru v oběhu, se pokládá za součást jeho paměti. Rychlost úniku z víru určuje poločas driftu...“

Zvedl krabičku s Hello Kitty a obracel ji v rukou. „Jde o všechny věci, které vyplavila z domů v Japonsku tsunami. Sledovali je a předpovídali, že se začnou vyplavovat na našem pobřeží. Myslím, že se to začíná dít, a to dříve, než kdokoli očekával.“

Nao

1.

Tolik bych toho měla napsat. Kde ale začít?

To jsem se zeptala babi Džiko v esemesce a ona mi odpověděla tohle: 現在地で始まるべき.¹⁰

Tak dobře, milá Džiko. Začnu s *Fifinou krásnou zástěrkou*. Je to jeden z mnoha podniků typu *maid café*, které se před pár lety vyrojily všude po Akiba Electricity Town¹¹, ale *Fifi* je trochu zvláštní díky ladění do francouzského salonu. Vnitřek je zařízený většinou v růžové a červené barvě, se zlatými, ebenovými a slonovinovými detaily. Stolky jsou malé a kulaté, s napodobeninou mramoru na deskách a s nožičkami, které vypadají jako vyřezané z mahagonu, a se stejnými židličkami s růžovými čalouněnými sedátky. Tapety mají vzor tmavě červených sametových růží a na oknech jsou saténové závěsy. Strop je pozlacený, visí z něj velké křišťálové lustry a v koutech se vznášejí jako obláčky malé nahé panenky připomínající Amorky. Je tu taky vstupní hala s šatnou, crčící fontánkou a sochou nahé ženy ozářenou pulzujícím rudým bodovým světlem.

Nevím, jestli je tahle výzdoba autentická nebo ne, protože jsem ve Francii nikdy nebyla, ale odhaduju, že v Paříži asi takových podniků moc nemají. Ale to nevadí. Celkový dojem

¹⁰ – *Genzaiči de hadžimarubeki* – „Měla bys začít tam, kde jsi.“ *Genzaiči* je věta, která se používá v mapách a znamená **tady jste**.

¹¹ – Akihabara (秋葉原) – čtvrť Tokia, známá prodejem elektroniky a představující srdce japonské populární kultury.

z *Fifiny krásné zástěrky* je velice šik a intimní, jako by vás nacisti dovnitř ohromného klaustrofobního valentinského dárečku, a zdejší děvčata převlečená za francouzské služtičky, s prsy zvednutými push-upkami a v naparáděných kostýmech, vypadají sama taky jako roztomilá malá valentinská přáníčka.

Naneštěstí je tady právě teď dost prázdná, až na nějaké ty týpky *otaku*¹² u rohového stolu a na párek amerických turistů s vyvalenými očima. Služtičky stojí v řadě, tváří se načureně, uhlazují si krajky spodniček a je vidět, že jsou znuděné a zklamané námi hosty, jako by doufaly, že se tu objeví nějakí noví a lepší zákazníci a vnesou sem trochu života. Před nedávnou dobou jsme tu zažili trochu vzrušení, když si jeden *otaku* objednal *omuraisu*¹³ s velkou červenou hlavou Hello Kitty vytvořenou na vršku z kečupu. Jedna ze servírek, která tady má jméno Mimi, si před něj klekla, aby ho krmila, foukala na každé sousto a pak mu ho lžičkou strčila do úst. Američan na tom visel očima, opravdu ho to dostalo, což bylo hodně legrační. Prála bych ti to vidět! Pak ale *otaku* dojedl, služtička odnesla špinavý talíř a zase tu zavládla nuda.

Ti Američani pijí jen kafe. Manžel se pokouší přesvědčit svoji ženu, aby si směl taky objednat tu omeletu s Hello Kitty, ale ona je na to moc upjatá. Zaslechla jsem, jak mu šeptá, že *omuraisu* je moc drahá, a to má tedy pravdu. Ceny jídla jsou tu na úrovni loupeže, ale já jsem dostala kávu zadarmo, pro-

¹² – *otaku* (お宅) – také formální oslovení, „vy“. Znak 宅 znamená „dům“. Když je před ním zdvořilostní předpona お, doslova to znamená *váš cti-hodný dům*, což naznačuje, že to formální „vy“ se týká víc místa než osoby, a to místo má pevné místo v prostoru a střechu. Stereotypem moderního *otaku* je něčím posedlý samotář, uzavřený a izolovaný, který jen málokdy opouští svůj domov.

¹³ – (オムライス) – omeleta plněná pilafem, ochucená kečupem a máslem.

tože Babette je moje kamarádka. Jestli si to ta manželka přece jen rozmyslí, napíšu ti to sem.

Dřív to takové nebývalo. Bývaly časy, kdy podniky tohoto typu byly *ninki #1*¹⁴! Babette mi vykládala, že zákazníci tenkrát stávali ve frontách, jen aby dostali místo u stolu, servírky byly ty nejhezčí holky v Tokiu a přes všechen kravál Electricity Town bylo slyšet, jak volají *Okaerinasaimasé, danna-sama!*¹⁵, což působí, že se muži cítí bohatí a důležití. Teď je ale ta móda pryč a služtičky už nejsou TO ONO, a jediní zákazníci jsou cizí turisté a *otaku*¹⁶ z venkova nebo ubozí *hentai* s nemoderní fetišistickou úchylkou pro služtičky. A samotné servírky už nejsou tak hezké ani roztomilé, protože si můžeš vydělat daleko víc peněz, když děláš sestřičku v kavárně, kde hosty obsluhují servírky přestrojené za ošetřovatelky, nebo máš chlupatý plyšový převlek v Bedtownu¹⁷.

Francouzské služtičky prostě vyšly z módy a všichni to vědí, tak se to nikdo ani moc nesnaží změnit. Dalo by se říct, že tohle prostředí je deprimující, ale já osobně se tu cítím v pohodě právě proto, že se tady nikdo o nic nesnaží. Deprimující mi přijde naopak to, když se všichni o něco snaží až moc, a úplně nejvíc deprimující je, když se lidi strašně snaží a doopravdy si myslí, že mají úspěch. Přesně takové to muselo být i tady, s veselým cinkáním zvonků, smíchem a s frontami zákazníků, co se táhly až za roh, a s roztomilými služtičkami odírajícími zákazníky o peníze, co pak proudily majitelům

¹⁴ – *ninki nanbá wan!* – nejoblíbenější, jednička v popularitě.

¹⁵ – *Okaerinasaimasé, danna-sama!* – Vítejte doma, můj pane!

¹⁶ – ... také, protože slovo *otaku* vyjadřuje úctu, pokud ho používáme jako zájmeno, vytváří určitý společenský odstup mezi mluvčím a osloveným. Tento odstup je v konvenčním smyslu uctivý, ale může být také ironický a posměšný.

¹⁷ – Nedokázala jsem najít odkazy na Bedtown. Že by si to vymýšlela?

podniku, kteří se tu ležérně poflakovali v designových slunečních brýlích a vintage leviskách jako nějáci temní mafiáni nebo majitelé heren. Tyhle frajery tedy čekal moc dlouhý sešup dolů ke dnu.

Takže tohle všechno mi vůbec nevadí. Svým způsobem se mi tu naopak líbí, protože vím, že tady u *Fifiny krásné zástěrky* vždycky najdu volný stolek, hudba je taky fajn a servírky už mě znají a obyčejně mě nechají na pokoji. Možná by se to tu mělo jmenovat *Fifina prázdná zástěrka*. No ne, to je dobré! To se mi líbí!

2.

Moje babi Džiko opravdu ráda poslouchá, když jí vyprávím spousty podrobností z moderního života. Sama už mezi lidi moc nechodí, protože žije v horském chrámu uprostřed pustiny a zřekla se světa. A taky jí je sto čtyři let. Pořád říkám, že tohle je její věk, ale ve skutečnosti je to jen můj odhad. Doopravdy přesně nevíme, kolik jí je, a ona tvrdí, že si to sama taky nepamatuje. Když se jí na to zeptáte, řekne:

„*Zuibun nagaku ikasarete itadakimasu ne*“.¹⁸

Což není žádná odpověď, takže se jí zeptáte znovu a ona řekne: „*Só desu ne*“.¹⁹ Už tak dlouho jsem to nepočítala...

¹⁸ – *Zuibun nagaku ikasarete itadakimasu ne* – „Žila jsem už opravdu hodně dlouho, vidíte?“ To je naprosto nemožné přeložit, ale význam je zhruba takovýhle: *Hluboké podmínky vesmíru způsobily, že jsem byla naživu, a jsem za to pokorně a hluboce vděčná*. P. Arai tomuto slovesnému tvaru říká „způsob vděčnosti“ a uvádí, že krása této gramatické konstrukce je v tom, že „jako by neukazovala prstem na žádný zdroj“. Také se zmiňuje, že „když používáte tento způsob, nemůžete se zlobit“.

¹⁹ – *Só desu ne*... – „Ano, předpokládám, že to tak bude...“

Tak se jí zeptáte, kdy má narozeniny, a ona řekne:

„Hmm, vlastně si nevzpomínám, že bych se byla narodila...“

A když na ni dotíráte ještě dál a zeptáte se jí, jak dlouho je naživu, řekne:

„Pokud si pamatuju, byla jsem tu vždycky!“

No teda, babi!

Jistě víme jen to, že si pamatuje dávnější věci než kdokoli jiný. Matriční záznamy shořely při bombardování za druhé světové války, a tak nám nezbývá než vycházet z toho, co nám sama říká. Před pár lety se nějak ustavila na sto čtyřech letech, a od té doby to tak zůstalo.

Tak jak jsem říkala, babi Džiko má opravdu ráda různé podrobnosti a těší ji poslouchat, když jí vyprávím o všech drobných zvucích a vůních, barvách a světlech, o reklamách, lidech, módách a novinových titulcích, které dohromady skládají hlučný oceán Tokia. Proto jsem se vycvičila v tom, abych si všeho všímala a pamatovala si to. Vyprávím jí o kdečem, o kulturních trendech a zprávách, které jsem někde četla, třeba o středoškolačkách, které byly znásilněny a udušeny igelitkami v hodinových hotelech. Babi můžeš takové věci klidně vykládat a vůbec jí to nevádí. Tedy tím nechci říct, že by se jí to zvlášť líbilo. Ona není *hentai*. Chápe ale, že někdy se věci podělají, a prostě tiše sedí, poslouchá a přikyvuje, počítá korálky na svém *džuzu*²⁰ a odřikává požehnání pro ty chudinky školačky i pro ty zvrhlíky a pro všechny bytosti na světě, které trpí. Je mniška, a tak je tohle její práce. Přisahám, že mě někdy napadá, že hlavní důvod, proč je ještě naživu, spočívá v tom, že jí pořád dávám tolik látky k modlení.

Jednou jsem se jí zeptala, proč ráda takové historky poslou-

²⁰ – *džuzu* – buddhistický růženec.

chá, a ona mi vysvětlila, že když se stala mniškou, oholila si vlasy a složila slib, že bude *bosacu*²¹. Částí toho slibu bylo, že zachrání všechny bytosti, což v zásadě znamená souhlas s tím, že sama nedosáhne osvícení dřív, dokud nedosáhnou osvícení všechny ostatní bytosti na světě. Je to jako by člověk před sebou nechal nastoupit do výťahu všechny ostatní. Když spočítáš všechny bytosti na světě, co v jakékoli chvíli existují, a pak přidáš ty, které se každým okamžikem rodí, a ty, které už zemřely, a to nejen lidi, ale i všechna zvířata a jiné formy života jako prvoky, viry a možná dokonce rostliny, které kdy žily nebo budou žít, a k tomu všechny vymřelé druhy – tak pak vidíš, že osvícení těch všech bude trvat opravdu hodně dlouho. A co když se výťah naplní, dveře se zavřou a ty pořád budeš stát venku před nimi?

Když jsem se na to babi zeptala, podrbala se na své lesklé plešaté hlavě a řekla: „*Só desu ne*. Je to hodně velký výťah...”

„Ale babi, vždyť to bude trvat věčně!“

„No, tak v tom případě se musíme snažit ještě víc.“

„Musíme? My?!“

„Samozřejmě, milá Nao. Musíš mi s tím pomoci.“

„To tedy ne!“ prohlásila jsem. „Na to zapomeň! Nejsem žádná zatracená *bosacu*...”

Ale ona jen pevně stiskla rty a zachrastila svými korálky *džuzu*, a z toho, jak se na mě podívala skrz ty své brýle v tlustých černých obroučkách, se mi zdálo, že možná právě odříkává požehnání taky pro mě. Nevadilo mi to. Cítila jsem se bezpečněji, jako bych věděla, že ať se stane cokoli, babička se vždycky postará o to, abych se do toho výťahu dostala.

A víš co? Zrovna v té vteřině, co jsem si tohle zapisovala, jsem si něco uvědomila. Nikdy jsem se jí nezeptala, kam ten

²¹ – *bosacu* (菩薩) – bódhisattva, probuzená bytost, buddhistický svatý.

výtah jede! Hned jí napíšu esemesku a zeptám se jí na to. Pak ti sem napíšu, co mi odpověděla.

3.

Tak, a teď ti už opravdu budu vyprávět o fascinujícím životě Džiko Jasutaniové, slavné anarchistky, feministky a spisovatelky, která žila v éře Taišó a stala se buddhistickou mniškou, ale nejdřív ti musím vysvětlit, jak je to s tím sešitem, který držíš v rukou.²² Asi vidíš, že nevypadá jako obyčejný nevinný deníček školačky, ozdobený plastickými zvířátky, která působí jako udělaná ze žužu, s lesklou růžovou obálkou, zámečkem ve tvaru srdíčka a s malým zlatým klíčkem. A když se ti dostal do ruky poprvé, asi tě nenapadlo: „Aha, to bude hezký nevinný deníček jedné zajímavé japonské školačky. Páni, no to si přečtu!“ protože tě napřed napadlo myslet, že je to slavné filozofické dílo s názvem *À la recherche du temps perdu* od známého francouzského spisovatele Marcela Prousta, a ne nějaký bezvýznamný deník nuly jménem Nao Jasutaniová. Takže se ukazuje pravdivost rčení: Nesuď knihu podle obalu!²³

Doufám, že jsem tě moc neklamala. Knihu od Marcela Prousta skutečně někdo zničil, jen jsem to neudělala já. Sešit jsem už takhle koupila, prázdný a s původní obálkou, v malém obchůdku s uměleckými drobnostmi na Haradžuku²⁴, kde prodávají unikátní výrobky uměleckých řemesel jako háčkované šály, pouzdra na *keitai*, náramky z droboučkých korálků

²² – Silná kniha, velikosti asi devatenáct na třináct centimetrů.

²³ – Obálka je omšelá, potažená načervenalou látkou. Název díla je vytištěn zlatými písmeny na přední straně obálky a na hřbetě.

²⁴ – Haradžuku (原宿) – tokijská čtvrť známá svou mladou kulturou a populární módou.

a další bezva věci. Takovéhle ruční práce jsou teď v Japonsku úplně supermóda a všichni pletou, navlékají korálky, háčkují a dělají *pépákura*,²⁵ ale já osobně jsem úplně nešikovná, takže si musím podobné věci kupovat, když chci držet krok s trendy. Ta holka, která vyrábí tyhle deníky, je superslavná rukodělná hvězda, která nakupuje celé kontejnery starých knih z celého světa, a pak z nich šikovně vyřízne všechny potištěné stránky a nahradí je prázdnými papíry. Dokáže to dělat tak autenticky, že si ani nevšimneš, že ty papíry do desek nepatří, a skoro ti připadá, že písmenka jen vyklouzla ze stránek a vysypala se na podlahu jako hromádka mrtvých mravenců.

V poslední době se v mém životě děly hnusné věci a v ten den, kdy jsem si deník kupovala, jsem byla za školou a chytla mě obzvláštní depka, a tak jsem se rozhodla jít na nákupy na Haradžuku, abych si zvedla náladu. Když jsem na jedné polici ce uviděla tyhle staré knihy, myslela jsem si, že jde o nějaké antikvární výtisky, tak jsem si jich vůbec nevšimla, ale pak mě prodavačka upozornila na ten nápad a já jsem si samozřejmě musela jednu koupit. Nebyly vůbec levné, ale mně se líbily ty zašlé obálky a už předem jsem věděla, že bude děsná pohoda do takového deníku psát, jako bych psala opravdovou knihu, kterou někdo vydal. Ale nejlepší mi přišlo, že to bude výborné bezpečnostní opatření.

Nevím, jestli znáš, jaké to je, když tě lidi mlátí, kradou ti věci a používají je proti tobě, ale jestli ano, tak pak chápeš, že tahle kniha je něco úplně geniálního pro případ, že se někdo z mých vypatlaných spolužáků rozhodne kouknout do mého deníku, přečíst si ho a obsah vyvěsit na internet nebo něco v tom duchu. Ale kdo by se koukal do staré knihy s názvem *À la recherche du temps perdu*, nemyslíš? Moji vypatlaní spo-

²⁵ – *pépákura* – výrobky z papíru, z anglického *paper + craft*.

lužáci si prostě pomyslí, že je to domácí úkol pro *džuku*²⁶. Nebudou ani tušit, co ten název znamená.

Ani já jsem ve skutečnosti nevěděla, co to znamená, protože francouzsky vůbec neumím. Na prodej tam byly různé knihy. Některé byly v angličtině, jako *Great Expectations* a *Gulliver's Travels*, což by taky bylo dobré, ale považovala jsem za lepší koupit si knihu s titulem, kterému sama nerozumím, protože kdybych tomu rozuměla, třeba by to zasahovalo do mého vlastního tvořivého sebevyjádření. Byly tam i knihy v jiných jazycích, jako v němčině, ruštině, a dokonce v čínštině, ale nakonec jsem si vybrala *À la recherche du temps perdu*, protože jsem si domyslela, že je to nejspíš francouzština, a ta je bezva a zní tak kultivovaně, a kromě toho má tahle kniha přesně tu správnou velikost do mé tašky.

4.

Samozřejmě že hned jak jsem si tu knížku koupila, zatoužila jsem do ní okamžitě začít psát, a tak jsem šla do blízké *kissy*²⁷ a dala jsem si kávu Blue Mountain, a pak jsem vytáhla svoji oblíbenou fialovou fixku a otevřela jsem deník na první smetanové stránce. Upila jsem hořkou tekutinu a čekala, jaká první slova mě napadnou. Čekala jsem a čekala a upíjela kávu, a zase jsem jen čekala. Nic! Jsem docela upovídáná, což je už asi zřejmé, a obvykle nemám žádné problémy s tím, abych něco říkala. Tentokrát jsem sice měla plnou hlavu věcí, které chtěly ven, ale přesto mě nenapadala žádná slova. Bylo to divné, ale domyslela jsem si, že mě asi zastrašuje ta nová a přitom

²⁶ – *džuku* (塾) – příprava, doučovací škola.

²⁷ – *kissa* (喫茶) – kavárna.

stará kniha a že se přes to časem přenesu. A tak jsem dopila kávu a přečetla si nějakou mangu, a když nadešla ta správná doba, abych se mohla jako vrátit ze školy, šla jsem domů.

Příští den jsem to zkusila zase a dopadlo to stejně. Vždycky jsem knihu vytáhla, koukala jsem na její titul a začala jsem nad tím přemýšlet. Totiž ten Marcel Proust musel být hodně důležitý, když o něm slyšel dokonce i někdo takový jako já, přestože jsem nejdřív nevěděla, kdo to byl, a myslela jsem si, že spíš nějaká francouzská kuchařská celebrita nebo módní návrhář. Co když jeho duch ještě ulpívá uvnitř v obalu té knihy a zlobí se na tu holku, která vyměnila obsah a vyřízla všechny stránky s jeho slovy? A co když mi teď ten duch brání, abych jeho slavnou knihu použila a začala do jejích desek psát typické hlouposti, co školačky píší, jako který kluk se mi líbí (ve skutečnosti žádný), nebo jaké chci nové módní věci (moje tužby nemají konce), nebo že mám tlustá stehna (jenže moje stehna jsou v pořádku, zato nesnáším svá kolena). Nemůžete vyčítat duchovi starého Marcela, že se právem naštval, protože si myslel, že hodlám psát dovnitř jeho důležité knihy podobně hloupé tlachy.

Ale i kdyby jeho duch nic nenamítal, stejně bych nechtěla jeho knihu použít na takové banality, a to ani kdyby nešlo o mé poslední dny na světě. Ale protože to *jsou* mé poslední dny tady, chci taky psát něco důležitého. Nebo možná ne tak důležitého, protože nic důležitého neznám, ale něco, co stojí za zapsání. Chci po sobě zanechat něco reálného.

Ale o čem reálném bych tedy mohla psát? Jasně, můžu psát o všech těch průšvících, co mě potkaly, a co cítím k tátovi a k mámě a ke svým takzvaným kamarádům, ale to se mi nijak zvlášť nechce. Když myslím na svůj pitomý prázdný život, vždycky dojdou k názoru, že jen plýtvám časem, a v tom nejsem sama. Všichni, koho znám, jsou stejní, kromě staré Džiko. Jen marní čas a cítí se mizerně.

Ale co to vůbec znamená „marnit čas“? Pokud ho promarníš, je už navždycky ztracený?

A pokud je čas ztracený navždycky, co to pak znamená? Přece neumřeš o nic dřív, ne? Chci říct, že pokud opravdu chceš umřít dřív, musíš vzít věci do vlastních rukou.

5.

Takže takovéhle rozptylující myšlenky o přízracích a čase mi začaly táhnout hlavou pokaždé, když jsem se pokoušela psát do knihy starého Marcela, až jsem konečně usoudila, že potřebuju zjistit, co ten titul znamená. Zeptala jsem se na to Babette, ale ta mi nepomohla, protože to doopravdy není žádná francouzská služebná, jen zběhla z jedné střední školy v prefektuře Čiba a jediná francouzština, kterou umí, je několik sexy větiček, co pochytila od jednoho starého páprdy, francouzského profesora, se kterým nějakou chvíli chodila. a tak když jsem se toho večera vrátila domů, vygooglila jsem si Marcela Prousta a zjistila, že *À la recherche du temps perdu* znamená „Hledání ztraceného času“.

Zvláštní, co? Vezmi si, že jsem seděla ve francouzském *maid café* v Akibě, přemítala jsem o promarněném čase a starý Marcel Proust seděl před sto lety ve Francii a psal knihu přesně na tohle téma. Možná že jeho duch opravdu ulpíval v tom knižním obalu a pronikl mi do mozku, nebo to možná byla jen absurdní náhoda, ale každopádně, není to úžasné? Myslím, že náhodné shody jsou úžasná věc, i když třeba vůbec nic neznamenají, ale kdoví? Třeba znamenají! Neříkám, že všechno, co se děje, má nějaký důvod. Spíš jsem prostě měla pocit, jako bychom se starým Marcelem vysílali na stejné vlně.

Další den jsem se vrátila k *Fifi* a objednala jsem si hrneček lapsang souchong, který někdy piju pro změnu místo Blue

Mountain, a jak jsem tam seděla, upíjela ten kouřově chutnající čaj, uždibovala z francouzského pečiva a čekala, až mi Babette domluví rande, začala jsem si to přemítat v hlavě.

Jak asi člověk hledá ztracený čas? To je zajímavá otázka, a tak jsem ji položila pomocí esemesky babi Džiko, což dělám vždycky, když řeším nějaký filozofický problém. A pak jsem musela čekat opravdu hodně dlouho, ale konečně můj mobil cinknul a přišla mi odpověď. Napsala mi tohle:

あるときや
ことのはもちり
おちばかな²⁸

Což znamená něco jako:

*Pro tuto chvíli
se slova rozptýlila...
Je to spadané listí?*

Poezii moc nerozumím, ale když jsem si přečetla tu básničku od Džiko, uviděla jsem v duchu obraz velkého jinanu rostoucího u jejího chrámu.²⁹ Listy mají tvar malých zelených

²⁸ – *Aru toki ja/Koto no ha mo čiri/Očiba ka na* – Toho času, někdy, pro tuto chvíli. Stejně znaky jsou použity pro Udži.

koto no ha (言の葉) – doslovně *listy řeči*. Stejně znaky se používají pro *kotoba* (言葉), což znamená „slovo“.

očiba (落ち葉) – spadané listy, s narážkou na *ha*, znamenající „spadaná slova“.

ka na – tázací částice, vyjadřující údiv.

²⁹ – Čaj z listů jinanu (ginkgo) se užívá pro zlepšení paměti. Jinany se často vysazovaly u buddhistických chrámů, aby pomáhaly mnichům s učením súter nazpaměť.

vějířků a na podzim získají jasně žlutou barvu, opadají, pokryjí půdu kolem, a všechno se zbarví čistě zlatavě. Napadlo mě, že ten velký starý strom je dočasná bytost, a Džiko je také dočasná bytost, a dokázala jsem si představit, jak hledám ztracený čas pod tím stromem a brodím se spadánými listy, které jsou rozsypanými zlatavými slovy.

Myšlenka na dočasnou bytost, nebo bytosti existující v čase, pochází z knihy s názvem *Šóbógenzó*, kterou napsal starý zenový mistr jménem Dógen Zendži asi před osmi sty lety, což znamená, že je starší než Džiko, a dokonce i než Marcel Proust. Dógen Zendži má štěstí, protože jeho knihy jsou důležité a lidi o nich pořád vědí. Je taky jedním z Džiči-ných oblíbených autorů. Všechno, co napsala sama Džiko, je bohužel dávno vyprodané a nedá se to sehnat, a tak jsem od ní nikdy nic nečetla, ale vyprávěla mi spoustu příběhů a já jsem začala přemýšlet o tom, že slova a příběhy jsou taky dočasné bytosti. A v té chvíli mě napadlo využít tuhle důležitou knihu od Marcela Prousta k tomu, abych tady napsala o životě babi Džiko.

Nedělám to jen proto, že Džiko je nejdůležitější člověk, kterého znám, i když zčásti ano. A taky to není jen proto, že je tak neuvěřitelně stará a žila v době, kdy Marcel Proust psal svoji knihu o čase. Možná to tak opravdu je, ale také to není můj hlavní důvod. Důvod, proč jsem se o ní rozhodla psát do *À la recherche du temps perdu*, je v tom, že ona je jediný člověk z těch, co znám, který času skutečně rozumí.

Babi Džiko zachází se svým časem superopatrně. Všechno dělá opravdu, ale opravdu pomalu, dokonce i když jen sedí na verandě a pozoruje vázky kroužící kolem zahradního jezírka. Říká, že dělá všechno tak pomalíličku, aby si svůj čas roztáhla a měla ho víc a žila déle, a pak se zasměje, aby bylo jasné, že to říkála žertem. Totiž ona samozřejmě chápe, že čas nemůžeš roztáhnout, jako když roztíráš máslo nebo džem, a smrt nebu-

de chodit kolem a čekat, až skončíš s tím, co zrovna děláš, než tě sejme. Je to vtip a ona se směje, protože to dobře ví.

Jenže já si myslím, že to ve skutečnosti moc legrační není. I když neznám přesný věk babi Džiko, vím jistě, že dost brzo umře, i když třeba nebude hotová se zametáním kuchyně v chrámu nebo s pletím daikonového záhonku nebo s aranžováním čerstvých rostlin na oltář, a jakmile umře, skončí tím její čas na světě. Ji to netrápí ani v nejmenším, ale mně to vadí strašně. Tyhle dny jsou pro babi Džiko poslední na světě a já proti tomu nemůžu dělat vůbec nic, jsem úplně bezmocná a nemůžu zastavit čas ani ho zpomalit, a každá vteřina tohoto dne znamená další ztracenou vteřinu. Džiko by se mnou asi nesouhlasila, ale tak to chápu já.

Nevadí mi pomyšlení na svět, kde už nebudu, protože sama nejsem nijak výjimečná, ale hrozně mi vadí představa světa bez Džiko. Ona je totálně jedinečná a neopakovatelná, jako poslední želva z Galapág nebo nějaké jiné strašně staré zvíře, které se belhá po spálené zemi a je poslední svého druhu, které přežilo. Ale prosím, nechtěj po mně, abych pokračovala na téma vymřelých druhů, protože to je totálně depresivní téma, a to bych musela spáchat sebevraždu už v téhle vteřině.

6.

Tak dobře, Nao. Proč tohle děláš? Jaký to jako má mít smysl?

To je problém. Jediný důvod pro to, abych tady sepsala Džičin život, na který dokážu přijít, je ten, že ji mám moc ráda a chci si ji zapamatovat, ale nemám v plánu tu zůstat moc dlouho, a až budu mrtvá, nebudu si její vyprávění přece pamatovat, no ne?

A komu kromě mě by na tom mělo záležet? Chci říct, že kdybych si myslela, že se svět chce o babi Džiko dozvědět,

vyvěsila bych její vyprávění na blog, ale to jsem přestala dělat už před nějakým časem. Deprimovalo mě, když jsem se přistihla při předstírání, jako by všichni v kyberprostoru byli zvědaví na moje myšlenky, když na ně ve skutečnosti všichni úplně kašlou.³⁰ A když jsem znásobila tenhle smutný pocit všemi těmi miliony lidí osamělých ve svých pokojících, kteří zuřivě píší a vyvěšují na své osamělé nevýznamné stránky něco, co nikdo nemá čas číst, protože všichni mají příliš moc práce s psaním a vyvěšováním,³¹ tak mi to docela vzalo odvahy.

Momentálně na tom totiž nejsem zrovna nejlíp, co se týká nějaké sítě kamarádů a lidí, co jsem s nimi ve styku. Rozhodně to nejsou typy, co by se zajímaly o stočtyřletou buddhistickou mnišku, ani když jde o *bosacu*, která umí e-mailovat a posílat esemesky, i když jen proto, že jsem ji přiměla, aby si koupila počítač, aby se mnou mohla být v kontaktu, když jsme v Tokiu a ona je v tom svém polorozpadlém starém chrámu na hoře uprostřed divočiny. Není nadšená vyznavačka nových technologií, ale na to, že je to dočasná bytost s šedým zákalem a artritidou v obou palcích, je dokáže zvládat moc dobře. Babi Džiko i Marcel Proust pocházeli z předpočítačových časů, a ta doba je už dnes totálně ztracená.

Takže jsem tady, ve *Fifině prázdné zástěrce*, koukám na všechny ty prázdné stránky a kladu si otázku, proč se s tím namáhám, když mě najednou napadne úžasná myšlenka. Chceš vědět jaká? Tady je:

Napíšu do Marcelovy knihy všechno, co vím o životě Džiko, a až budu hotová, prostě ji někde nechám a ty ji tam najdeš!

³⁰ „To já si nikdy nemyslím, že by na mně komukoli záleželo třeba jen za mák,“ prohlásil Oliver. „Je to snad smutné? Neřekl bych.“

³¹ „Až se jednou (a bude to brzy) probudí spisovatel ve všech lidech, budou to dny obecné hluchoty a nesrozumění.“ – Milan Kundera, *Kniha smíchu a zapomnění*, 1980.

Tak co, zdá se ti to úžasné? Mám z toho pocit, jako bych sahala dopředu skrz čas a dotýkala se tě, a když teď máš ten sešit, tak zase saháš zpátky, ve snaze dotknout se mě!

Kdyby tě to zajímalo, tak mi to připadá přímo fantasticky úžasné a krásné. Je to jako vzkaz v lahvi, vyhozený do oceánu času a prostoru. Totálně osobní a taky reálné, jako by to vyskočilo přímo z předpočítačového světa babi Džiko a Marcela. Je to pravý opak blogu. Je to přímo anti-blog, protože je to určeno jen jedné určité osobě, a ta osoba jsi *ty*. A pokud se ti to podařilo dočíst až takhle daleko, asi chápeš, co tím myslím. Chápeš? Už se cítíš jedinečné?

Prostě tu chvíli počkám, abych zjistila, jestli mi odpovíš...

7.

To si jen dělám legraci. Víím, že mi nemůžeš odpovědět, a teď se cítím hloupě, protože co jestli si nepřipadáš nijak jedinečně? Vytvářím si o tobě domněnku, žejo? Co když si prostě pomyslíš, že blbnu, a hodíš mě do odpadků, takže dopadnu jako všechny ty mladé holky, jak o nich vykládám babi Džiko, co je zabili zvrhlíci, rozřezali je a naházeli do odpadu, prostě proto, že udělaly chybu a šly na rande se špatným chlápkem? To by bylo opravdu děsné a smutné.

Nebo mě napadá něco dalšího, co mi nahání strach. Co když tohle nečteš vůbec? Co když se tahle kniha vůbec nenašla, protože ji někdo hodil do odpadu nebo ji recykloval dřív, než se k tobě dostala? Pak budou příběhy staré Džiko opravdu navždy ztracené a já tu marním čas tím, že se bavím s vnitřkem popelnice.

No tak, haló, odpověz mi! Skončila jsem v popelnici, nebo ne? Jen si dělám legraci. Zase. ☺

Tak dobře, povím ti, jak jsem se rozhodla. Riziko mi nevadí, protože díky němu je to ještě zajímavější. A taky si nemyslím, že by to babi Džiko vadilo, protože jako buddhistka opravdu dobře chápe, co je to nestálost a že se všechno mění a nic netrvá navždycky. Babi Džiko nebude doopravdy záležet na tom, jestli její životní příběhy někdo sepíše nebo jestli se ztratí, a možná že jsem od ní pochytila trochu z toho jejího postoje *laissez-faire*. Až ten čas přijde, můžu to všechno prostě nechat být.

Nebo taky ne. To ještě nevím. Možná že až dopíšu poslední stránku, bude mi až moc trapně nebo se budu stydět, takže ji nebudu chtít nechat někde ležet, a místo toho zpanikařím a zničím ji.

Haló ty tam, takže jestli tohle nečeš, tak už víš, že jsem srab! Ha ha.

A co se týče té záležitosti s našťvaným duchem starého Marcela, usoudila jsem, že si s tím nebudu dělat starosti. Když jsem si googlovala Marcela Prousta, náhodou jsem narazila na počty jeho prodaných knih na Amazonu – nemohla jsem tomu věřit, ale jeho knihy se pořád ještě prodávají, a podle toho, o kterém vydání *À la recherche du temps perdu* se bavíme, je jeho hodnocení někde mezi 13 695 a 79 324, což není bestseller, ale na chlápka, co je už po smrti, to není vůbec špatné. Tak jen aby bylo jasno. Starého Marcela nemusíš vůbec litovat.

Nevím, jak dlouhou dobu mi celý tenhle projekt zabere. Asi pár měsíců. Je tu spousta prázdných stránek a Džiko má kupy příběhů a já píšu dost pomalu, ale budu pracovat opravdu pilně. A v době, kdy budu dopisovat poslední stránku, bude nejspíš babi Džiko už po smrti, a to už stejně nadejde i můj čas.

A uvědomuju si, že není možné zapsat každou podrobnost jejího života, takže jestli chceš zjistit víc, budeš si muset přečíst její knihy, pokud je dokážeš najít. Jak jsem už říkala, všechny

její knížky jsou už vyprodané a je možné, že nějaká šikovná holka už vykuchala jejich obaly a vyházela všechna její zlatá slova do kontejneru na recyklaci hned vedle Prousta. To by bylo opravdu smutné, protože babi Džiko nemá na Amazonu vůbec žádné hodnocení. To vím, protože jsem si to ověřovala a její jméno tam vůbec není. Hm. Budu si muset celou tu věc s tím vykucháváním knížek rozmyslet. Možná že to tak úžasné nakonec není.

Ruth

1.

Kocour vyskočil na Rutin pracovní stůl a chystal se jí strategicky proniknout na klín. Právě si četla deník, když se k ní přiblížil z boku, položil jí přední tlapy na kolena, začal strkat zespodu čumákem do hřbetu knihy a snažil se ji odstrčit, aby mu nepřekážela. Když se mu to povedlo, usadil se Ruth na klíně, začal příst a hlavou se jí třel o ruku. Rozčilovalo ji to. Pořád se dožadoval pozornosti.

Zavřela deník, položila ho na stůl a drbala kocoura za ušima, ale přestože knihu odložila, stále v ní přetrvával podivný pocit naléhavosti... ale proč? Že by měla té dívce pomoci? Zachránit ji? To bylo absurdní.

Její první impulz byl čist rychle až do konce, ale rukopis té dívky se těžko luštil a její věty byly prošpikované slangem a obecnou mluvou. Od dob, kdy Ruth žila v Japonsku, už uplynulo mnoho let, a ačkoli stále slušně ovládala mluvený jazyk, její slovní zásoba už nebyla současná. Na univerzitě Ruth studovala klasiky – *Příběh prince Gendžiho*, drama nó, *Důvěrné sešity*, literaturu starou stovky let, ale současnou japonskou populární kulturu znala jen mlhavě. Dívka se občas pokusila něco vysvětlit, ale často se tím nenamáhala, a tak Ruth musela vyhledávat různé věci na internetu a ověřovat si je. Brzy vytáhla svůj starý slovník s japonskými znaky a překládala, dělala si poznámky a zapisovala si podrobnosti o Akibě, podnicích typu *maid café*, o *otaku* a *hentai*. A pak tu byla postava anarchistky, feministky a zenbuddhistické mnišky v jedné osobě.

Naklonila se k počítači a pokoušela se vyhledat Džiko Jasu-

taniovou na Amazonu, ale jak ji Nao předem varovala, vůbec ji nenašla. Vygooglila si Nao Jasutaniovou, znovu bezvysledně. Kocour, podrážděný Rutiným neklidem a nedostatkem projevované pozornosti, jí seskočil z klína. Neměl rád, když Ruth dál psala na počítači a používala své prsty k ťukání do klávesnice a ovládání myši, místo aby ho drbala na hlavě. Pokládal to za plýtvání dvěma naprosto vhodnými rukama, a tak se vydal hledat Olivera.

Víc štěstí měla Ruth s Dógenem, jehož mistrovské dílo *Šóbógenzó*, aneb *Oko a pokladnice pravé dharmy*, mělo na Amazonu hodnocení, třebaže se vůbec neblížilo tomu Proustovu. Tento mistr ovšem žil počátkem třináctého století, takže byl téměř o sedm set let starší než Proust. Když vyhledala dočasnou bytost, „time being“, zjistila, že toto spojení je použito v anglickém titulku 11. kapitoly knihy *Šóbógenzó*, a dokázala najít on-line několik různých překladů včetně komentářů. Starý zenový mistr měl jemně rozlišující, komplexní pojetí času, které jí připadalo poetické, ale poněkud neprůhledné. *Čas sám je bytost*, napsal, *a veškeré bytí je čas... v zásadě je všechno v celém vesmíru vzájemně důvěrně spjato, stejně jako jednotlivé okamžiky času, vše je souvislé a oddělené zároveň*.

Ruth si sundala brýle a promnula si oči. Upila čaje. V hlavě se jí rojilo tolik otázek, že si téměř nevšimla, že jí čaj vystýdl. Kdo byla Nao Jasutaniová a kde je teď? Dívka sice neřekla úplně přímo, že se chystá spáchat sebevraždu, ale rozhodně to naznačovala. Sedí teď někde na okraji postele a drží v ruce lahvičku s pilulkami a velkou sklenici vody? Nebo ji dostal ten *hentai*? Nebo se možná rozhodla zabít, jen aby se namísto toho stala obětí zemětřesení a tsunami? To ovšem nedávalo smysl, tsunami zpusťovala Tóhoku, oblast na severu Japonska, kdežto Nao psala svůj deník v kavárně v Tokiu. Jak se ale vůbec ocitla v *maid café*? A zrovna u *Fifi*? Ten podnik na Ruth dělal dojem nevěstince.

Opřela se pohodlněji a vyhlédla z okna na malý kousek horizontu, který byl vidět mezerou ve vysokých stromech. *Borovice je čas*, napsal kdysi Dógen, *a bambus je čas. Hory jsou čas. Oceány jsou čas...* Temná mračna visela nízko na obloze a v téměř nerozeznatelné linii se setkávala s klidnou, jednotvárně lesklou hladinou oceánu. Ocelová šed' vody připomínala stříelnou zbraň. Na vzdálené straně Tichého oceánu leží zpustošené japonské pobřeží. Celá města byla rozdrčena a spláchnuta mořem. *Kdyby byl anihilován čas, byly by anihilovány hory i oceány.* Byla ta dívka někde v těch místech, v nesmírných vodních přívalech, rozložilo se už teď její tělo a roznesly ho vlny do všech stran?

Ruth se znovu podívala na silnou červenou knihu se zašlým zlatým titulem vytlačeným do obálky. Ležela nahoře na vysoké neuspořádané hromadě náčrtů a stránek rukopisu, ježících se žlutými nalepovacími lístky s postřehy a podrásaných neúhlednými, stěsnanými poznámkami na okrajích. To všechno představovalo její memoáry, na kterých pracovala už skoro deset let. Doslova *À la recherche du temps perdu*. Protože nedokázala dokončit další román, rozhodla se místo toho napsat o letech, která strávila péčí o svoji matku, která trpěla Alzheimerovou chorobou. Když se teď dívala na ten stoh stránek, pocítila nával paniky při představě, kolik času ztratila ona sama, na zmatek a chaos, který udělala z tohoto náčrtu díla, a na to, jak velké množství práce je ještě třeba udělat, aby všechno utřídila a vtiskla tomu nějaký řád. Co ji to jen popadlo, že plýtvá drahocenným časem na příběh někoho jiného?

Zvedla deník a palcem zběžně listovala jeho stránkami. Nečetla text, ani se o to nepokoušela. Jen chtěla zjistit, zda rukopis pokračuje až do konce, nebo zda je popsána jen část knihy. Kolik deníků začala ona sama a opustila je? Kolik načatých a nedokončených románů chřadne ve složkách jejího pevného disku? Ale k Rutině překvapení se sice barva inkous-

tu občas měnila z fialové na růžovou a pak černou a modrou, a zase zpátky na fialovou, ale psaní samotné nikde neklopýtlo, písmo bylo spíše stále menší a nahuštěnější, ale stejně vyrovnané až na úplně poslední, hustě zaplněnou stranu. Dívce došel papír dříve než slova.

A pak?

Ruth knihu prudce zaklapla a raději zavřela oči, aby sama sobě zabránila švindlovat a přecíst si poslední větu, ale ta otázka zůstávala a vznášela se jí v temnotách mysli jako skvrna na popálené sítnici: *Co se stane na konci?*

2.

Muriel zkoumala skrz skla svých brýlí na čtení, které jí trůnily na nose, shluk vilejšů na vnější termotašce. „Na tvém místě bych zavolala Callie, aby se na to koukla. Možná že dokáže říct, jak staré tyhle potvůrky jsou. Z toho se dá usoudit, jak dlouho byla ta taška ve vodě.“

„Oliver si myslí, že je to první vlašťovka vyplavených předmětů po tsunami,“ poznamenala Ruth.

Muriel svráстила obočí. „To je asi možné. Ale zdá se mi to moc rychlé. Teď začínají nacházet lehčí věci, které vynáší moře nahoře na Aljašce a v Tofinu, ale my jsme tady zastrčení dost daleko ve vnitrozemí. Kdes říkala, žeš to našla?“

„Na jižním konci pláže, pod Jap Ranch.“

Nikdo na ostrově už tohle jméno nepoužíval, ale Muriel byla starousedlice a znala lidi, na které jméno odkazovalo. Staré hospodářství, jedno z nejkrásnějších míst na ostrově, kdy si patřilo japonské rodině, která byla nucena dům prodat za války, když členy rodiny internovali. Ranč několikrát změnil majitele a teď ho vlastnili postarší Němci. Jakmile Ruth tu přezdívku uslyšela, tvrdohlavě trvala na jejím používání. Pro-

hlásila, že jako člověk s japonskými předky na to má právo a že je důležité nedopustit, aby New Age korektnost vymazala historii ostrova.

„Ty si to klidně používej,“ řekl jí Oliver. Jeho předkové sem emigrovali z Německa. „Ale kdybych to používal já, už by to v pořádku nebylo. Není to férové.“

„Přesně tak,“ souhlasila Ruth. „Rodina mé maminky byla taky internovaná. Možná že bych mohla uplatňovat na ty pozemky požadavek jménem svého národa. Ten statek jim přece uloupili. Můžu tam prostě jít, sednout si k nim na příjezdovou cestu a odmítnout odejít. Znovu se zmocnit půdy a vystrnadit ty Němce.“

„Co máš proti mému národu?“ zeptal se Oliver.

Jejich národy bojovaly ve válce jako spojenci, její národ byl internován, jeho zase utrpěl ve Stuttgartu bombardování a jejich manželství jako by bylo malým náhodným následkem bojů, které proběhly dřív, než se oba narodili.

„Jsme vedlejšími produkty půlky dvacátého století,“ řekl Oliver.

„A kdo není?“

„Pochybuju, že to pochází z tsunami,“ usoudila Muriel, odložila termotašku zpátky na stůl a obrátila pozornost ke svačtinové krabičce s Hello Kitty. „Spíš je to z nějaké výletní lodi, která plula nahoru k průlivu Inside Passage, nebo možná z lodi s japonskými turisty.“

Tlapička se otíral Muriel o nohy a teď jí vyskočil do klína a ohnal se packou po jejím silném šedém copu, který jí splýval přes rameno jako had. Konec copu měla svázaný barevnou gumičkou s korálky, která byla pro kocoura neodolatelná. Také ho přitahovaly Murieliny houpající se náušnice.

„Mně se líbí ten příběh s tsunami,“ poznamenala Ruth a zamračila se na Tlapičku.

Muriel si přehodila cop na záda, mimo kocourův dosah, a pak ho škrabala na bílé skvrně mezi ušima, aby odpoutala jeho pozornost. Zahleděla se na Ruth přes okraj brýlí. „To není dobrý nápad. Neměla bys dovolit, aby se ti tvůj osobní vkus pletl do vážné vyšetřovací práce.“

Muriel byla antropoložka v důchodu a dříve se specializovala na studie skládek. O odpadcích toho věděla hodně. Také s nadšením chodila pročesávat pláže a hledala tam předměty vyplavené mořem, a právě ona před časem našla oddělenou nohu. Byla na své nálezy pyšná: kostěné háčky na ryby a návnady, pazourkové šípky a kopí. A celá sbírka kamenných nástrojů na sekání a řezání. Většinou to byly pozůstatky po původních obyvatelích Kanady, ale měla také sbírku starých japonských rybářských bójí, které se odtrhly od sítí na druhé straně Pacifiku a moře je vyplavilo právě tady. Byly to kalné koule vyfoukané ze silného zabarveného skla, velikosti plážových míčů. Byly krásné jako světy uniklé do jiných prostorů.

„Jsem spisovatelka,“ namítla Ruth. „Nemůžu za to. Nic pro mě není důležitější než příběhy.“

„To máš pravdu,“ uznala Muriel. „Ale fakta jsou fakta a určitě původ každé věci je důležité.“ Vzala kocoura, postavila ho na zem a pak se dotkla západek po obou stranách svačinové krabičky. Ruce měla ozdobené těžkými prsteny ze stříbra a tyrkysových kamenů, které se k Hello Kitty jaksi nehodily. „Můžu?“

„Posluž si.“

Muriel ji po telefonu požádala, zda by mohla její nález prozkoumat, a tak Ruth všechno znovu zabalila pokud možno přesně tak, jak to sebrala na pláži. Teď cítila ve vzduchu určité napětí, ale nebyla si jistá, z čeho pochází. V Murielině žádosti bylo něco formálního. Když sundala víko, tvářila se velice vážně. Téměř obřadně se odmlčela a zastavila v pohybu, než vzala z krabice hodinky, obrátila je a přiložila si je k uchu.

„Jsou rozbité,“ řekla Ruth.

Muriel zvedla deník. Prohlédla si jeho hřbet a pak obálku. „Tady najdeš nejdůležitější fakta,“ konstatovala a otevřela ho někde uprostřed. „Už jsi ho začala číst?“

Když Ruth sledovala Muriel, jak nakládá s knihou, cítila se stále víc nesvá. „No ano. Jen prvních pár stránek. Není to tak moc zajímavé.“ Vzala z krabice dopisy a podávala je Muriel. „Tyhle vypadají slibněji. Jsou starší a možná mají nějaký historický význam, nemyslíš?“ Muriel odložila deník a převzala od Ruth dopisy. „Bohužel je nedokážu přečíst,“ dodala Ruth.

„Písmo vypadá krásně,“ podotkla Muriel a prohlížela si dopisy. „Ukázalas je Ajako?“ Ajako byla mladá japonská manželka jednoho chovatele ústřic, která žila na ostrově.

„Ano,“ přisvědčila Ruth a nenápadně odklidila deník tak, aby ho Muriel neměla na očích. „Ale řekla mi, že dokonce i ona to písmo přečte jen těžko, a kromě toho zas neumí moc dobře anglicky. Rozluštila ale data dopisů. Říká, že pocházejí z let 1944 a 1945 a že bych měla najít někoho staršího, kdo zažil válku.“

„Tak to ti přeju hodně štěstí,“ řekla Muriel. „To se opravdu japonština tolik změnila?“

„Není to jazykem, ale lidmi. Ajako říká, že mladí lidé už neumí přečíst složitější znaky nebo psát rukou. Vyrostli na počítačích.“ Pod stolem nahmatala odřené hrany deníku. Jeden roh byl zlomený a karton pokrytý látkou se viklal jako uvolněný zub. Hrála si Nao s tímhle růžkem tak jako ona?

Muriel potřásla hlavou. „Jasně,“ přitakala. „To je všude stejné. Děti dnes mají hrozné písmo. Ve školách už dokonce ani psaní rukou neučí.“ Položila dopisy na stůl vedle hodinek a termotašky a znovu celou kolekci věcí přejela pohledem. Pokud si všimla, že deník chybí, nedala to znát. „Tak díky, žeš mi to ukázala,“ řekla.

Namáhavě se zvedla, oprášila si z klína kočičí chlupy a belhala se směrem k předsíni. Poté, co jí nahradili kyčel, přibrala a stále pro ni bylo těžké vstávat a sedat si. Na sobě měla starý svetr s norským vzorem a dlouhou sukni ušitou z nějaké hrubé selské látky, která jí přesahovala přes horní okraje gumových holínek, když si je zase nazula. Dupáním dostala nohy v holínkách do správné polohy a pak vzhledla k Ruth, která stála u dveří, aby se s ní rozloučila.

„Pořád říkám, že ty věci jsem měla najít já,“ prohlásila a přetáhla si přes svetr nepromokavou bundu. „Ale možná je lepší, žes to našla ty, protože máš konečně příležitost něco číst japonsky. Tak hodně štěstí. A nenech se tím zase příliš rozptylovat!“

Ruth se vnitřně obrnila.

„A jak pokračuje tvoje nová kniha?“ zeptala se Muriel.

3.

Večer v posteli Ruth často Oliverovi četla nahlas. Bývalo to tak, že když se jí psaní dařilo, předčítala mu, co ten den napsala. Zjistila totiž, že když při usínání myslí na scénu, na které právě pracuje, často se vzbudí s jasnější představou, jak má všechno pokračovat. Ode dne, kdy naposledy měla něco, oč se chtěla s Oliverem podělit, už ale uplynula dlouhá doba.

Toho večera mu předčítala několik prvních zápisů z deníku Nao. Když se dostala k pasáži o zvrhlících, kalhotkách a postelích se zebří kůží, náhle ji zaplavil rozpačitý pocit. Nebyl to stud. Sama se nikdy nehanbila mluvit o čemkoli podobném. Spíš se to týkalo té dívky. Měla pocit, že by ji měla chránit. Ve skutečnosti si s tím ale nemusela dělat starosti.

„Ta mniška se zdá zajímavá,“ řekl Oliver a pohrával si s rozbitými hodinkami.

„To ano,“ přisvědčila s úlevou. „Období demokracie Taišó bylo pro japonské ženy zajímavé.“

„Myslíš, že ještě žije?“

„Ta mniška? O tom pochybuju. Bylo jí sto čtyři –“

„Myslím ta holka.“

„Nevím,“ odpověděla Ruth. „Je to absurdní, ale svým způsobem si o ni dělám starosti. Myslím, že budu muset číst dál, abych to zjistila.“

4.

Už se cítíš jedinečně?

Otázka, kterou jí dívka položila, jako by se vznášela ve vzduchu.

„To je zajímavá myšlenka,“ podotkl Oliver a pořád se rýpal v hodinkách. „A máš to tak?“

„Co jak mám?“

„Naznačuje, že ten deník píše pro tebe. Cítíš se díky tomu jedinečně?“

„To je přece absurdní,“ odpověděla.

Co když si prostě pomyslíš, že blbnu, a hodíš mě do odpadků?

„Když je řeč o odpadcích,“ prohlásil Oliver, „zrovna jsem přemýšlel o Velkých odpadkových skvrnách...“

„O čem?“

„O Velké východní a západní odpadkové skvrně. Jsou to ohromné masy odpadků vznášející se v oceánech. O tom jsi přece musela slyšet?“

„Ano,“ řekla. „Nebo vlastně ne, jen něco.“ Bylo to jedno, protože Oliver si o tom zjevně přál mluvit. Odložila deník na bílý povlak příkrývky. Sundala si brýle a položila je na knihu. Byly to brýle v retro stylu, se silnými černými obroučkami, které se hezky vyjímalý na odřené látce knižního obalu.

„Ve světových oceánech je jich nejmíň osm,“ začal vykládat. „Podle té knihy, co jsem četl, jsou dvě z nich, Velká východní a Velká západní skvrna, v Želvím víru a spojují se na jižním okraji Havaje. Velká východní odpadková skvrna má velikost státu Texas. Velká západní skvrna je ještě větší, má polovinu plochy kontinentálních USA.“

„Z čeho se skládají?“

„Většinou z plastů, jako je ta tvoje termotaška. Jsou tam lahve od limonád, polystyrén, krabičky na jídlo z restaurací, jednorázové britvy, průmyslový odpad. Všechno, co vyhodíme a co se vznáší na vodě.“

„To je hrozné. A proč mi to povídáš?“

Zatřásl hodinkami a přiložil si je k uchu. „Nemám žádný zvláštní důvod. Prostě to tam je a cokoli, co neklesne ke dnu nebo neunikne z víru, je vsáváno doprostřed těch skvrn. To by se stalo s tvou termotaškou, kdyby tomu neunikla. Nasákla by vodou, zpomalila by a volným tempem tam kolovala. Plast by se pomalu rozpadal na drobné částičky, požírané rybami a zooplanktonem. Deník a dopisy by se rozložily a zůstaly nepřečtené. Ale namísto toho je moře vyvrhlo na pláž pod Jap Ranch, a tam jsi je našla...“

„Co to říkáš?“ zeptala se Ruth.

„Ale nic, jenom jak je to všechno úžasné.“

„Úžasné? Jako když se divíme, co nám vesmír všechno může poskytnout?“

„Možná.“ Najednou se na ni udiveně podíval. „No ne, koukni!“ řekl a zvedl k ní hodinky. „Začaly jít!“

Vteřinová ručička postupovala přes velká fosforeskující čísla na ciferníku. Vzala si je od něj a navlékla si je na zápěstí. Byly to pánské hodinky, ale dobře jí seděly. „Jak jsi to udělal?“ zeptala se ho.

„Nevím,“ pokrčil rameny. „Myslím, že jsem je prostě natáhl.“

5.

Naslouchala tichému tikání hodinek ve tmě a zvuku Oliverova pravidelného dechu. Sáhla na noční stolek a nahmatala deník. Přejela prsty po jemném látkovém obalu a postřehla tam prohlubeninky vtačených písmen. Kniha si stále zachovávala tvar *À la recherche du temps perdu*, ale vyvinula se – ačkoli ne, ten výraz znamená postupné rozvíjení, zatímco tohle bylo náhlé, jako mutace nebo puknutí, stránky vyřízla z obalu nějaká tokijská umělecká řemeslnice a přetvořila Prousta v něco docela nového.

Vybavila se jí fialová písmena, jejich vlnovky skládající se do hustě psaných barevných odstavců. Nemohla se ubránit obdivu k ničím neomezovanému proudu vyprávění té dívky. Jen málokdy se jí stalo, že její myšlenky někam odbočily. Jen vzácně se jí nějaké slovo nezdálo trefné, zastavila se, uvažovala nad ním nebo ho nahradila jiným. V textu bylo jen málo přeškrtnutých slůvek nebo vět, a to také naplňovalo Ruth téměř zbožným úžasem. Uplynulo už několik let od doby, kdy sama dokázala psát s takovou jistotou.

Jako bych sahala dopředu skrz čas a dotýkala se tě.

Deník ji v ruku zase jakoby hřál, přestože věděla, že to není způsobeno nějakou strašidelnou vlastností té knihy, ale spíše klimakterickými změnami v jejím těle. Začínala si zvykat na náhlé změny tělesné teploty. Při řízení měla najednou pod rukama horký volant, lepkavý potem. Polštář jako by doutnal a často ho nacházela na podlaze u postele, kam ho ve spánku odhodila i s příkrývkami, jako by je chtěla potrestat za to, že je jí horko.

Naopak hodinky ji na zápěstí chladily.

Jako bych sahala dopředu skrz čas a dotýkala se tě, a ty zase saháš zpátky, ve snaze dotknout se mě!

Přidržela si deník u nosu a přičichla k němu. Rozpoznávala jednotlivé vůně: v nose ji polechtala zatuchlina vlastní všem starým knihám, pak štiplavý odér lepidla a papíru a pak něco dalšího, o čem si uvědomila, že musí být vůně Nao, hořká jako kávové boby a sladce ovocná jako šampon. Znovu vdechla, tentokrát zhluboka, a pak položila knihu – ne, není to hezký nevinný deníček školačky – zpátky na noční stolek. Stále přemítala nad tím, jak nejlépe číst tento nepravděpodobný text. Nao tvrdila, že ho napsala jen a jen pro ni, a ačkoli Ruth věděla, že je to absurdní, rozhodla se, že se tomu nápadu podvolí. Bylo to to nejmenší, co pro tu dívku mohla udělat.

Pravidelné odtikávání hodiněk jako by znělo hlasitěji. Jak člověk může hledat ztracený čas? Přemítala o téhle otázce a napadlo ji, že správný přístup možná spočívá v zachování určitého tempa a rytmu. Nao psala svůj deník v reálném čase, tak jak žila ze dne na den, okamžik za okamžikem. Možná že kdyby Ruth také zvolnila tempo a nečetla o nic rychleji, než jak mohla dívka psát, dokázala by si představit, co Nao zažívala. Jednotlivé zápisy samozřejmě nebyly datované, a tak nemohla opravdu přesně vědět, jak rychle nebo pomalu text vznikál, ale z určitých náznaků na to mohla usuzovat: ze změn v odstínech inkoustu, v hustotě nebo sklonu písma, které zřejmě znamenaly časové odstupy nebo proměny nálad. Pokud se zaměří také na ně, dokáže si rozdělit deník do hypotetických částí, dokonce jim přiřadit přiměřené časové intervaly, a pak jim přizpůsobit rychlost čtení. Pokud vycítí, že se dívka dostala do tempa a napsala toho hodně naráz, pak může i sama sobě dovolit číst rychleji a ve větších kusech, ale jestliže bude mít pocit, že Nao zapisovala pomaleji, pak by měla zpomalit své čtení nebo je na nějakou dobu přerušit. Tímto způsobem nebude mít své dojmy z Naoina života a z toho, jak se odvíjel, zkrešené tím, že by byly příliš nahuštěné nebo zrychlené,

ani nebude riskovat, že ztrácí zbytečně mnoho času. Dokáže vyvážit své čtení deníku s veškerou prací, která ji ještě čeká na sepisování vlastních vzpomínek.

Zdálo se to jako velice rozumný plán. Ruth spokojeně hrábla po knize na svém nočním stolku a strčila si ji pod polštář. Ta dívka měla pravdu, pomyslela si, když se propadala do spánku. Je to reálná a naprosto osobní záležitost.

6.

Té noci měla sen o mniše.

Odehrával se v horách někde v Japonsku, kde ticho rušily ostré hlasy jakéhosi hmyzu a čerstvý, neklidný noční vítr ve vysokých cypřiších.

Mezi stromy matně zářila v měsíčním světle půvabná křivka prohnuté střechy chrámu, a přestože byla tma, Ruth rozpoznávala, že budova je velice sešlá, téměř ruina. Jediné světlo uvnitř chrámu vycházelo z místnosti ústící na zahradu, kde na podlaze před nízkým stolem klečela stará mniška a skláněla se k zářící obrazovce počítače, která jako by se vznášela v temnotě a odrážela své stříbřité světlo do vrásčitých ploch stařenčina obličeje. Zbytek jejího těla se ztrácel v temnotě místnosti, ale Ruth viděla, že když se sklání k obrazovce, má záda nahrbená jako otazník, a že její vybledlé černé roucho je staré a obnošené. Kolem krku jí visel čtvereček látky sešitý z pestrobarevných ústřížků – jako bryndáček, který chrání malé dítě, aby se nepocintalo. Venku v zahradě chrámu zářil měsíc a jeho paprsky pronikaly skrz posuvné dveře ústící na verandu. Obrys mniščiny oholené hlavy se slabě leskl v měsíčním svitu, a když obrátila obličej k Ruth, ta spatřila, že se světlo monitoru odráží v čočkách brýlí s tlustými, hranatými černými obroučkami, trochu podobných Rutiným

brýlím. Obličej mnišky se zdál v záři počítače podivně mladý. Něco pečlivě natukávala artritickými ukazováčky.

„*N ě k d y n a h o r u...*“ napsala. Zápěstí měla skloněná jako zlomené větve a prsty zkroucené jako křivé sukovité větve a pomalu vyťukávala na klávesnici jednotlivá písmenka.

„*N ě k d y d o l ů...*“

Byla to odpověď na Naoinu otázku o výtahu. Ťukla na Odeslat, posadila se na paty a zavřela oči, jako by dřímala. Po několika minutách se rozsvítila ikonka po straně obrazovky a ozvalo se zapípání, které ji upozornilo na příchozí zprávu. Znovu se sklonila k počítači, narovнала si brýle a zprávu si přečetla. Pak začala psát odpověď.

Nahoru nebo dolů, to je totéž. A také je to rozdílné.

Odeslala zprávu a znovu se posadila na paty a čekala. Když opět zazněl signál, přečetla si příchozí zprávu a přikývla. Na okamžik se zamyslela, přejela si rukou přes vyholenou hlavu a pak se znovu dala do ťukání.

Když nahore vypadá nahore, je to dole.

Když dole vypadá dole, je to nahore.

Není to totéž a není to dvojí. Není to stejné. Není to odlišné.

Už to chápeš?

Chvilí jí trvalo, než všechno napsala, a když konečně zmáčkla Odeslat, vypadala unaveně. Sundala si brýle, položila je na okraj nízkého stolu a promnula si oči zkroucenými prsty. Znovu si brýle nasadila, pomalu se narovнала a vstala. Všechno dělala volným tempem, beze spěchu. Když stála pevně na nohou, začala se šourat přes místnost k posuvným papírovým dveřím na dřevěnou verandu. Její bílé ponožky se odrážely od temného vyhlazeného dřeva, vyleštěného množstvím nohou a ponožek, až se v měsíčním svitu lesklo. Zastavila se na okraji verandy a vyhlížela do zahrady, kde staré balvany vrhaly dlouhé stíny a kde šeptal bambus. Vůně vlhkého mechu se mísila s vůní kadidla, které tu během dne hořelo. Zhluboka

se nadechla, pak znovu, zvedla paže a rozepjala přitom široké černé rukávy svého roucha jako vrána, která si protahuje křídla a chystá se k letu. Takto chvíli stála, dokonale klidná, pak předpažila a začala pohybovat rukama dopředu a dozadu. Rukávy se jí přitom třepetaly, vzduch je nadouval, ale ve chvíli, kdy se zdálo, že by mohla vzlétnout, si to zřejmě rozmyslela a místo toho zapažila, spojila si prsty za zády, přitiskla je k páteři v kříži a pokusila se prohnout záda do oblouku. Se zvednutou bradou si prohlížela měsíc.

Nahoru, dolů.

Hladká pokožka její oholené hlavy odrážela světlo. Ze vzdálenosti, kde stála Ruth, to vypadalo, jako by spolu promlouvaly dva měsíční kotouče.

Nao

1.

Načasování znamená strašně moc. Někde jsem četla, že muži narození mezi dubnem a červnem mají větší pravděpodobnost, že spáchají sebevraždu, než muži narození v ostatních měsících. Můj táta se narodil v květnu, a tak se to tím možná vysvětluje. Ne že by se mu prozatím podařilo opravdu spáchat sebevraždu. Nedokázal to. Ale pořád to zkouší. Je to jen otázka času.

Vím, že jsem řekla, že budu psát o babi Džiko, ale s tátou se hádáme a mám toho plnou hlavu. Není to nějaká velká hádka, ale nemluvíme spolu, což přesněji znamená, že já nemluví s ním. Asi si toho ani nevšiml, protože v poslední době jdou pocity jiných lidí dost mimo něj, a já ho nechci rozhodit tím, že bych mu řekla: „Hele, tati, pokud sis toho nevšiml, tak my dva se hádáme, jasný?“ Má plno starostí a já mu nechci působit ještě horší depky.

To, oč se tedy doopravdy nehádáme, je moje chození za školu. Problém spočívá v tom, že jsem zvorala přijímačky na střední školu, a tak se nedostanu nikam, kde by mělo smysl studovat, a jediná možnost je jít na nějakou obchodní školu, kam chodí hloupé děti, což pro mě není vůbec žádná možnost. Nijak zvlášť nevisím na tom, abych měla vzdělání. Mnohem radši bych se stala mniškou a šla žít s babi Džiko do chrámu v horách, ale máma s tátou říkají, že si napřed musím udělat střední školu.

Takže momentálně jsem rónin, což je starý výraz pro samurajského válečníka, který nemá pána. Kdysi ve feudálních časech museli samurajové mít své pány. Celý smysl samuraj-

ství spočíval v tom, že jste sloužili nějakému pánovi, a když se váš pán zabil nebo spáchal *seppuku*³² nebo přišel o své hrady ve válce nebo něco podobného, byli jste vyřízení. *Bum ho!* Jako lusknutím prstů zmizel váš *raison d'être* a nezbývalo vám než se stát róninem, jen tak se toulat, vyvolávat souboje meči a dostávat se do samých potíží. Z těch róninů šel dost strach, bylo to asi něco podobného, co by se mohlo stát z houmle-sáků žijících pod plachtami v parku Ueno, kdybyste jim dali fakticky ostré meče.

Je jasné, že nejsem žádný samuraj, a dnes rónin znamená prostě blbečka, který podělá přijímačky a musí se doučovat ve speciální biflovací škole a studovat doma a snaží se v sobě nahromadit dost nadšení a sebedůvěry, aby šel k těm zkouškám znovu. Róninové obyčejně udělali maturitu, žijí u rodičů a pokoušejí se dostat na univerzitu. Je hodně nezvyklé být rónin už na začátku střední školy, jako se to stalo mně, ale já jsem na svůj ročník stará, a když je mi teď šestnáct, už do vůbec žádné školy chodit nemusím, pokud nechci. Tak to aspoň říká zákon.

Rónin se píše 浪人 se znakem pro vlnu a znakem pro osobu, což dost dobře vystihuje, jak se cítím. Jako človíček unášený vlnou, vznášející se na rozbouřeném moři života.

2.

Opravdu to není moje chyba, že jsem zvorala ty přijímačky. Vzhledem k tomu, kde jsem chodila do školy předtím, jsem prostě neměla šanci se dostat na žádnou dobrou japon-

³² – *seppuku* (切腹) – rituální sebevražda konaná rozříznutím břicha, ze slov „břicho“ a „řez“, stejné znaky se používají pro *harakiri* (腹切り).

skou školu, i kdybych se šprtala sebevíc. Táta chce, abych se přihlásila na mezinárodní střední školu. Chce, abych jela do Kanady. Kanadou je posedlý. Říká, že je to tam stejné jako v Americe, ale existuje tam zdravotní péče a lidi nemají střelné zbraně, můžete tam žít podle svých schopností a nemusíte si dělat starosti s tím, co si o vás ostatní myslí, ani s tím, že onemocníte nebo že vás někdo zastřelí. Řekla jsem mu, aby se s tím nenamáhal, protože mně už teď je úplně u zadku, co si o mně myslí zbytek společnosti, a nemám dost schopností, které by stály za to, abych si o ně dělala starosti. Má ale pravdu, pokud jde o to onemocnět nebo zastřelení. Jenže já jsem dost zdravá a představa, že umřu, mi nevadí, ale taky nechci, aby mě zkosil nějaký pošahaný puberták v trenčkotu, který se nadopoval zoloftem a vyměnil svůj Xbox za poloautomat.

Můj táta býval takhle zamilovaný do Ameriky. To si nedělám legraci. Fakt k ní měl úplně milenecký vztah, až natolik, že bych mohla přísahat, že mamka žárlila. Žili jsme tam ve městě jménem Sunnyvale, což je v Kalifornii. Táta býval programátorská hvězda a když mi byly tři roky, dostal nabídku úžasného zaměstnání v Silicon Valley, takže jsme se tam všichni přestěhovali. Mamka z toho nebyla až tak odvázaná, ale v té době souhlasila se vším, co táta říkal, a co se mě týče, já si vůbec nevzpomínám na Japonsko z dob, kdy jsem byla úplně malá. Připadá mi, že můj celý život začal i skončil v Sunnyvale, takže jsem Američanka. Mamka říká, že jsem ze začátku vůbec nemluvila anglicky, ale strčili mě do školky s jednou prima paní jménem madam Delgado, a tam jsem hned byla jako ryba ve vodě. Děti to tak prostě mají. Pro mamku to bylo horší. Nikdy se pořádně nenaučila anglicky a neměla tam moc kamarádek, ale nevadilo jí to, protože táta vydělával šílené peníze (byl fakt v balíku) a ona si mohla kupovat opravdu hezké oblečení.

Takže všechno bylo báječné a my jsme si lebedili, až na

to, že jsme žili v totálně nereálném světě jménem internetová bublina, a když praskla, tátova společnost zbankrotovala, tátu vyhodili, přišli jsme o víza a museli jsme se vrátit zpátky do Japonska, což byla naprostá hrůza, protože táta nejen že neměl práci, ale taky investoval velkou část svých báječných výdělků do cenných papírů, a tak jsme najednou neměli ani žádné úspory, a Tokio není levné. Byli jsme úplně vyřízení. Táta jen mrzoutil a smutnil jako odmrštěný milenec a máma se tvářila chmurně, upjatě a spravedlivě rozhořčeně, ale aspoň se ještě pokládali za Japonce a mluvili plynule japonsky. To já jsem byla úplně v koncích, protože jsem se pokládala za Američanku, a i když jsme doma vždycky mluvili japonsky, moje konverzační dovedosti se omezovaly na ty nejzákladnější věci z každodenního života, jako jestli dostanu kapesné, podej mi prosím džem nebo prosím prosím prosím, nenuťte mě odjet ze Sunnyvale!

V Japonsku existují speciální soukromé školy, kde děti zvané *kikokušidžo*³³, jako jsem já, mohou dohnat učivo a vyrovnat rozdíly, protože v běžné škole zůstávají pozadu kvůli tomu, že strávily roky na pitomých amerických školách, zatímco jejich tátové pracovali pro nějakou společnost, která je tam vyslala, a když jejich tatínky přeloží zpátky, musí děti všechno dohnat, aby mohly chodit do správné třídy. Jenže mého tátu žádná společnost nevyslala, a teď nebyl přeložený zpátky. Prostě ho jen vyhodili. A taky se nedalo říct, že bych jen dočasně zanedbala japonskou školu – nechodila jsem do žádných jiných škol než do amerických, a tak jsem ani nebyla pozadu, protože jsem neměla za čím být pozadu. A moji rodiče si nemohli takovou pěknou nóbl soukromou vyrovnávací školu dovolit, a tak mě nakonec strčili do obyčejné státní školy a já

³³ – *kikokušidžo* – děti, které se vrátily z ciziny.

jsem musela opakovat půlku osmé třídy, protože jsem začínala v září, což je prostředek japonského školního roku.

Asi už uplynul nějaký čas od začátku tvého středoškolského studia, ale pokud si vzpomínáš na nějakého chudáčka z ciziny, kterého vám strčili do třídy zrovna uprostřed osmého ročníku, pak se mnou možná budeš soucítit. Absolutně jsem netušila, jak se má člověk chovat v japonské třídě, moje japonština byla směšná a tou dobou mi bylo už skoro patnáct a byla jsem starší než všechny ostatní děti a ještě k tomu na svůj věk velká, protože jsem vyrůstala na americkém jídle. A taky jsme byli na mizině, takže jsem neměla kapesné, ze kterého bych si mohla kupovat hezké věci, a tak mě stručně řečeno spolužáci mučili. V japonštině se tomu říká *idžime*³⁴, ale ten výraz ani zdaleka nevystihuje, co mi ostatní děti prováděly. Nejspíš bych už byla po smrti, kdyby mě Džiko nenaučila, jak rozvíjet svoji vnitřní sílu. *Idžime* je přesně ten důvod, proč pro mě v žádném případě nepřipadá v úvahu, abych chodila do školy s běžnými vypatlanými děcký, protože podle mých zkušeností dokáží být hloupá děvka ještě víc zlá než chytrá děvka, protože nemají tolik co ztratit. Škola je pro mě prostě nebezpečná.

V Kanadě je ale bezpečno. Táta říká, že v tom je rozdíl mezi Kanadou a Amerikou. Amerika je rychlá, sexy, nebezpečná a vzrušující a můžete tam snadno shořet na padrti, ale Kanada je bezpečná a můj táta si fakticky přeje, abych byla v bezpečí, což zní, jako by to byl naprosto typický tatínek, což by taky byl, jen kdyby měl práci a nesnažil se v jednom kuse zabít. Někdy mě napadá, že by si přál, abych byla někde v bezpečí, protože by se pak nemusel cítit tolik provinile, až se mu to konečně povede.

³⁴ – *idžime* – šikana.

3.

Poprvé to zkusil asi před rokem. Už jsme byli zpátky ze Sunnyvale asi šest měsíců a žili jsme v maličkém dvoupokojovém bytě na západním konci Tokia. Nic lepšího jsme si nemohli dovolit, protože nájem jsou nebetyčně vysoké, a tenhle byteček jsme si mohli platit jen proto, že domácí byl údajně tatínkův kamarád z univerzity a nechtěl po nás předem několikaměsíční nájem.

Byl to opravdu odporný byt a kolem bydlely jen samé barové hostesky, které nikdy nerecyklovaly odpadky a nosily si jídlo v krabicích z restaurací, jako *bentó*³⁵ ze 7-Eleven, a vracely se domů v pět nebo šest ráno opilé se svými chlápky pro tu noc. Když jsme snídali, obvykle jsme slyšeli, jak zrovna provozují sex. Nejdřív jsme si mysleli, že to jsou kocouři v postranní uličce, a někdy to opravdu byli oni, ale většinou to byly ty hostesky, i když si člověk nikdy nemohl být jistý, protože to znělo hodně podobně. Děsilo mě to.

Nevím, jak to popsát, ale bylo to jako *óóóó... óóóó... ooouuu... nebo ouvoouuu... ouvou... ouvououvouuu... nebo ne... nééé... nééé...*, jako když nějakou holku mučí sadista, který to dělá tak nějak mechanicky a trochu znuděně, ale přece jen toho nechce nechat.

Mamka vždycky dělala, jako že to neslyší, ale člověk viděl, jak jí kůže kolem úst zbledla a napjala se, a ukusovala topinku po maličkých soustech, která byla pořád menší a menší, až konečně odložila nedojedenou kůrku a zůstala na ni upřeně koukat. Z toho bylo jasné, že všechno dobře slyší. No samozřejmě! Člověk by musel být hluchý, aby ty pitomé holky neslyšel, jak sténají, vzdychají a ječí, jako když vaříte kotě,

³⁵ – *bentó* (弁当) – krabice s obědy.

a taky jsme slyšeli zvuky jejich nahých zadnic, narážejících z druhé strany do našich zdí, nebo se ozývaly tupé údery do stropu. Někdy přitom ze stropní zářivky padaly malé chuchvalce prachu nebo mrtvý hmyz a přistávaly mi v mléce, a na to všechno bych neměla vůbec reagovat? Můj táta to celkem ignoroval, až na chvíle, kdy se ozvalo zvlášť hlučné BUM! Pak vyhlédl přes své noviny, podíval se na mě, naznačil, že obrací oči v sloup, a pak se zase za novinami schoval, včas, aby si toho nevšimla mamka a nenaštvala se na něj, protože někdy jsem to pak nevydržela, jak se mi chtělo smát, a vyfrkla jsem mléko nosem.

V těch dnech táta chodil každý den do města a hledal práci, a tak jsme ráno odcházeli spolu. Schválně jsme vždycky vyšli brzy, abychom mohli jít delší cestou. Nikdy jsme o tom nemluvili ani si to neplánovali. Jakmile bylo po snídani, hodili jsme nádobí do dřezu, vyčistili si zuby, vzali si věci a zamířili ke dveřím. Myslím, že jsme se hlavně chtěli dostat pryč od mamky, která tehdy vyzařovala dost toxické vibrace. Ne že bychom se o tom s tátou někdy bavili. Vůbec jsme se o tom nezmínili, ale oba jsme toužili vypadnout z domova.

V okamžiku, kdy jsme opustili bezpečí našeho činžáku a vyšli ven na ulici, jsme se na sebe vždycky na okamžik podívali, ale hned jsme zase uhnuli pohledem. Jsem si dost jistá, že jsme oba cítili totéž – provinilost, že necháváme mamku samotnou doma, a bezmoc, protože jsme se vydávali do světa, na který jsme nebyli připravení a který nám připadal totálně nereálný. Oba jsme vypadali směšně a dobře jsme to věděli. V Sunnyvale byl táta skvělý a na úrovni. Jezdil do práce na kole, v džínách a v adidaskách, se stylovou messengerskou taškou, kdežto teď se oblékal do ošklivého modrého polyesterového kvádru a polobotek a nosil laciný kufřík, se kterým působil konzervativně a staře. A já jsem musela nosit nudnou školní uniformu, která mi byla hrozně malá a ať jsem se snažila, jak jsem chtěla, nemoh-

la jsem dokázat, aby na mně vypadala hezky. Ostatní holky v osmičce byly droboučké a v uniformách působily superrozto-mile a sexy, ale já jsem vypadala jako obrovský starý páchnoucí puchýř, a taky jsem se tak cítila. Takže když jsme vyšli z bytu, utkvěl mi ze všeho nejvíc ten podivný, nereálný pocit, že jsme odsouzeni ke zhoubě, jako bychom byli nějací špatní herci ve strašlivých kostýmech v zaručeném propadáku, ale stejně jsme museli vyjít na scénu.

Dlouhá trasa vedla samými starými čtvrtěmi a ulicemi plnými krámků a konečně mījela maličký chrám, stojící uprostřed ošklivých betonových kancelářských budov. Areál chrámku byl zvláštním místem. Vonělo to tu po mechu a kadidle, a také tu bylo možné opravdu slyšet hmyz, ptáky a dokonce žáby – a skoro šlo vnímat, jak se rostliny i další věci rozvíjejí. Byli jsme přímo uprostřed Tokia, ale když člověk přišel k chrámu, bylo to jako vstoupit do sféry starobylého vlhkého vzduchu, který se tu nějak zachoval jako bublina v ledu, včetně všech zachycených a uvězněných zvuků a vůní. Četla jsem o tom, jak vědci v Arktidě, Antarktidě nebo zkrátka na nějakém hodně studeném místě vrtají hluboko do ledu a odebírají vzorky dávné atmosféry, jaká na Zemi byla před statisíci nebo dokonce miliony let. A i když je to úžasné, taky mě to rozesmutňuje, protože si představuju ty vzorky ledu, jak roztávají a uvolňují své starodávné bubliny do našeho znečištěného vzduchu jednadvacátého století. Víím, že je to hloupost, ale právě takový pocit jsem měla z toho chrámku, jako by to byl vzorek z jiných dob, a opravdu se mi tam líbilo a pověděla jsem o tom tátovi. Bylo to přitom dávno předtím, než jsem poznala Džiko, než jsem strávila léto u ní v chrámu na úbočí hory nebo než mě potkalo cokoli podobného. Dokonce jsem ani nevěděla, že Džiko existuje.

„Nevzpomínáš si, jak jsi ji navštěvovala, když jsi byla malá?“

„Ne.“

„Jezdili jsme za ní do chrámu, než jsme odjeli do Ameriky.“

„Nevzpomínám si vůbec na nic, co bylo, než jsme jeli do Ameriky.“

Prošli jsme po cestičce skrz dřevěnou bránu. U kamenné lucerny spala na sluníčku kočka. Vystoupali jsme po několika omšelých schodech k místu, kde seděl ve stínu na oltáři šaka-sama Buddha. Stáli jsme vedle sebe a vzhlíželi k němu. Měl mírný, klidný výraz a oči přivřené, jako by právě dřímал.

„Tvoje prababička je mniška. Vědělas to?“

„Tati, už jsem ti říkala, že jsem o ní doteď vůbec nevěděla.“

Dvakrát jsem tleskla, poklonila se a něco si přála, jak mi to tatínek ukázal. Vždycky jsem si přála totéž. Aby našel práci, abychom se mohli vrátit do Sunnyvale, a pokud tahle dvě přání nevyjdou, pak ať mě aspoň děti ve škole přestanou mučit. Tehdy jsem se nezajímala o žádné prababičky, které se staly mniškami. Jen jsem se snažila ze dne na den přežívat.

Po téhle zastávce v chrámku mě táta doprovodil ke škole a cestou jsme se bavili o různých věcech. Přesně si už nevzpomínám o čem, a bylo to jedno. Důležité bylo, že jsme na sebe brali ohledy a nezmiňovali jsme se o všem tom, kvůli čemu jsme byli nešťastní, a to bylo to jediné, z čeho jsme mohli poznat, jak se máme rádi.

Když jsme se přiblížili k bráně školy, tatínek trochu zpomalil a já taky, a pak mě rychle, letmo objal a políbil na vlasy. Byla to ta nejobyčejnější věc na světě, ale já jsem měla pocit, jako bychom dělali něco nezákonného, jako bychom snad byli milenci nebo co, protože v Japonsku tatínci obyčejně neobjímají své děti a nedávají jim pusy. Neptej se mě proč. Prostě to nedělají. My jsme se ale objali a políbili, protože jsme byli Američané, aspoň srdcem, a pak jsme od sebe rychle odskočili, pro případ, že by nás někdo pozoroval.

„Opravdu ti to sluší, Nao,“ řekl mi a díval se někam nad moji hlavu.

A já jsem upřela pohled na své boty a řekla: „Tobě to taky sluší, tati.“

Byla to lež jako věž, ale bylo to v pořádku, protože jsme to oba věděli. A zbytek cesty už jsme ušli mlčky, protože kdybychom ještě otevřeli ústa potom, co jsme vyslovili tak nehorázné lži, mohla by se z nás vyřinout pravda, a tak jsme raději drželi jazyk za zuby. Ale i když jsme spolu nemohli mluvit upřímně, líbilo se mi, jak mě táta vyprovází ke škole, protože to znamenalo, že na mě děcka nemohou začít dorážet, dokud mi nezamával na rozloučenou a nezašel za roh.

Jenže oni už na mě čekali. Když jsme stáli u brány, cítila jsem na nás jejich pohledy. Chloupky na pažích a vzadu na krku se mi začínaly ježít, srdce se mi rozbušilo a z podpaží mi prýštil pot. Chtěla jsem se táty chytit a žadonit, aby neodcházel, ale věděla jsem, že to nemůžu udělat.

„*Dža, ne*,“ řekl tatínek vesele. „Pilně studuj, ano?“

Jen jsem přikývla, protože jsem věděla, že kdybych se pokusila promluvit, rozbřečela bych se.

4.

V okamžiku, kdy se obrátil zády, se začali sunout směrem ke mně. Znáš ty dokumentární filmy o přírodě, kde ukazují smečku divokých hyen, jak se chystá zabít pakoně nebo mláďe gazely? Přiblíží se ze všech stran, odříznou od stáda to nejubožejší zvíře a obklopí ho, pak se k němu přibližují pořád víc a stojí těsně u něj, a kdyby se tatínek náhodou ještě otočil, aby mi zamával, vypadalo by to jako dobromyslná legrace, jako bych měla spoustu veselých kamarádů, kteří mě obklopili a zpěvavě mě zdraví příšernou angličtinou, Guddo móningu,

dear Transfer Student Jasutani! Hello! Hello!, a tatínek by byl rád, že jsem tak oblíbená a všichni se na mě tak snaží být milí. Obvykle zaútočí jako první jedna z hyen, nebývá to ta největší, spíš nějaká malá, rychlá a zlá, zakousne se oběti do masa, až začne krváčet, což je signál pro zbytek smečky k útoku, a tak jsem ve chvíli, kdy jsme prošli dveřmi školní budovy, obvykle už byla pokrytá čerstvými rankami a modřinami od štipnutí a uniformu jsem měla celou nakřivo a byly v ní nové malé trhlinky od ostrých špiček manikurních nůžek, které holky nosily v penálech na přistřihování rozštěpených konečků vlasů. Hyeny své oběti nezabíjejí. Ochromí je a sežerou zaživa.

Tak to v zásadě pokračovalo celý den. Procházeli kolem mé lavice a předstírali, že se dusí, nebo nápadně větrili a říkali *Ijada! Gaidžin kusai!*³⁶ nebo *Binbó kusai!*³⁷ Někdy si na mně cvičili anglické frázičky a opakovali věty, které se naučili z amerického rapu: Hej, ty tlustá prcko, dej sem tu svou mastnou mušli, z té tvý řitě všichni pošli, lížeš všechny, i ty pošlý! A tak dál, no dovedeš si to představit. Moje strategie v zásadě byla je ignorovat nebo dělat mrtvého brouka a předstírat, že vůbec neexistuju. Myslela jsem si, že když to vydržím dělat dost vytrvale, nakonec to začne být pravda a já buď umřu, nebo zmizím. Nebo to aspoň začne být natolik pravda pro mé spolužáky, že tomu uvěří a přestanou mě týrat, ale to se nestalo. Nenechali toho, dokud mě nezahnali domů do našeho bytu a nevyběhla jsem po schodech a nezamkla za sebou dveře – prudce jsem oddechovala a krvácela jsem ze spousty drobných ranek pod pažemi nebo mezi nohama, tam, kde to nebylo tak vidět.

Mamka v té době nebývala skoro nikdy doma. Zrovna

³⁶ – *Ijada! Gaidžin kusai!* – Hnusný! Smrdí jako cizinka!

³⁷ – *Binbó kusai!* – Smrdí jako socka!

měla medúzovou životní fázi a trávila celé dny v městském akváriu u nádrže s bezobratlými, kde seděla, svírala svoji starou kabelku od Guccioho a pozorovala skrz sklo *kurage*³⁸. Vímto, protože mě tam jednou taky vzala. Byla to jediná věc, která ji uklidňovala. Někde se dočetla, že pozorovat *kurage* prospívá zdraví, protože to snižuje hladinu stresu, problém byl jedině v tom, že stejný článek si přečetla spousta dalších hospodyněk, a tak byla před tou nádrží vždycky tlačence a akvárium sem muselo přidat skládací židle. Pokud jste chtěli získat dobré místo, bylo potřeba přijít opravdu brzy, a tohle všechno bylo velice stresující. Když teď o tom uvažuji, jsem si dost jistá, že máma v té době utrpěla nervové zhroucení, ale vzpomínám si, jak bledě a krásně vypadala se svým jemným profilem na pozadí modravé vody v nádrži. Začervenálýma očima sledovala pohyby růžových a žlutých medúz, když se vznášely jako pulzující, pastelově zbarvené měsíce a táhly za sebou svá dlouhá chapadla.

5.

Tak vypadal náš život hned po návratu ze Sunnyvale. Zdálo se, že to trvá věčně, přestože to ve skutečnosti byly asi dva měsíce. A pak jednoho večera tatínek přišel domů a oznámil nám, že ho přijali na místo v novém projektu, kde vyvíjejí software zvyšující produktivitu pomocí empatie, že bude mít pozici jejich hlavního programátora, a přestože jeho plat bude jen nepatrný zlomek toho, co vydělával v Silicon Valley, přece jen je to práce. To byl zázrak! Vzpomínám si, jak se mamka štěstím rozplakala a táta byl takový plachý a skoupý na slovo

³⁸ – *kurage* (水母) – medúza, doslova „voda“ + „matka“.

a vzal nás na sladkého grilovaného úhoře s rýží, což je moje nejoblíbenější jídlo na světě.

Potom se mnou tatínek zase každé ráno odcházel a vracel se domů pozdě večer, a přestože mě ostatní ve škole pořád šikanovali a pořád jsme neměli peníze, všechno bylo v pořádku, protože jsme měli optimistické pocity, co se týče budoucnosti naší rodiny. Mamka přestala chodit do akvária a začala dávat do pořádku náš dvoupokojový byt. Vyčistila tatami, urovnala police s knihami, a dokonce vynadala barovým hosteskám, na které si počíhala na chodbě, když mířily do svých klubů, a seřvala je kvůli recyklaci odpadků a kvůli hluku, který tropí.

„Mám dospívající dceru!“ slyšela jsem ji říkat a bylo mi trapně – propána, vždyť mi bylo skoro patnáct a věděla jsem, co je to sex – ale také jsem byla pyšná, že mamce stojím za to, aby se mě takhle zastávala.

Toho roku jsem prožila první Vánoce a Nový rok v Japonsku, na které se pamatuju. Máma a táta se snažili věřit, že všechno už bude dobré a že celá tahle katastrofa našich životů je jen takové velké dobrodružství, a já jsem se jim přizpůsobovala, protože jsem byla ještě dítě, tak co jsem mohla vědět? Dali jsme si navzájem vánoční dárky, máma udělala *oseči*³⁹ a seděli jsme před televizí, jedli obalované krevety, droboučké sušené rybičky, solené jikry, nakládané lotosové kořeny a fazole nasladko. Táta popíjel sake a během přestávek na reklamy nám vyprávěl historky o tom novém empatickém softwaru, který vyvíjí, a jak počítače dokáží cítit empatii a předvídat naše potřeby a pocity dokonce lépe než jiní lidé a že se už brzy lidé nebudou potřebovat navzájem tak jako dnes. Vzhledem k tomu, co se mi dělo ve škole, mi to připadalo hodně slibné.

³⁹ – *oseči rjóri* (御節料理) – speciální studená novoroční večeře, připravená předem a servírovaná v krabičce o více patrech.

Nechápu, co si táta mohl myslet. Nemůžu věřit tomu, že by byl opravdu přesvědčený, že to nepraskne. Možná že dobře věděl, jak to dopadne. A možná nepřemýšlel vůbec, nebo možná už tak bláznil, že opravdu věřil svým vlastním výmyslům. Snad už ho unavilo cítit se pořád jako budižkničemu, a tak si tohle zaměstnání vymyslel, aby si trochu odpočinul a abychom my dvě byly aspoň krátkou chvílí šťastné. A fungovalo to. Na nějakou dobu. Brzy se ale s mamkou začali po nocích hádat, nejdřív jen mírně, ale pak víc a víc.

Pokaždé šlo o peníze. Máma chtěla, aby jí dával svoji týdenní výplatu, aby s ní mohla hospodařit. Tak to v Japonsku chodí. Manžel dává ženě všechny peníze a ona mu přidělí kapesné, které může utratit za pivo a *pačinko* a cokoli chce, ale žena se stará o ten zbytek, aby byl v bezpečí. A máma měla dobrý důvod, proč to chtěla dělat po japonsku. Když jeli do Ameriky, táta trval na tom, že budou finance řešit po americku, kde dělá všechna důležitá finanční rozhodnutí pán domu, ale ukázalo se, že vzhledem k vývoji na trhu cenných papírů tenhle mužný americký způsob znamenal úplnou katastrofu. Máma nechtěla dopustit, aby se něco podobného opakovalo, a tak trvala na tom, aby jí dával výplatu, jenže on zase pořád tvrdil, že peníze ukládá na nějaký vysoce výnosný blablabla účet. Občas jí dal hromádku desetitisícovek, ale to bylo všechno. Tak by to asi pokračovalo dál, ale táta začal být neopatrný a dva dny před mými narozkami máma našla v jeho kapsách útržky dostihových sázenek a podrobila ho výsledku. Místo aby přiznal, že celou dobu lhal, šel ven, sedl si v parku na lavičku, opil se sake z automatu, a pak šel na nádraží, koupil si perónku a skočil pod Čuó Rapid Express jedoucí v 12:37 na Šindžuku.

Naštěstí pro něj už vlak začal zpomalovat, protože vjížděl do stanice, a strojvůdce ho zahlédl, jak vrávorá na okraji nástupiště, a tak stihl dupnout na nouzovou brzdu včas. Tátu

vlak o vlásek minul. Přešel jen ten jeho hloupý kufřík. Přišla nádražní policie, vytáhla tátu z kolejiště a zadržela ho pro výtržnictví a narušování jízdního řádu, ale protože nebylo jasné, zda pod ten vlak skočil nebo jen v opilosti klopytl a upadl tam, nezavřeli ho do vězení a pustili ho do máminy péče.

Mamka si ho přišla vyzvednout na policejní stanici, přivezla ho taxíkem domů a naložila ho do vany. Když vylezl, ještě vlhký a o něco střízlivější, prohlásil, že je ochotný se ke všemu přiznat. Máma mi řekla, abych šla do ložnice, ale táta trval na tom, že jsem dost stará, abych se dozvěděla, jakého mám otce. Seděl před námi u kuchyňského stolu, prsty propletené a úplně bílé, a přiznal, že si celou tu věc vymyslel. Místo aby chodil do práce jako hlavní programátor, trávil celé dny na lavičce v parku Ueno a studoval rozpis dostihů. A krmil vrány. Prodal příslušenství svého starého počítače, aby měl nějaké peníze, a ty používal k sázení na koně. Občas vyhrál, část peněz si nechal, aby měl na další sázky, a zbytek přinesl domů mámě, ale v poslední době víc prohrával než vyhrával, až byly konečně všechny peníze pryč. Neexistuje žádný účet s vysokým ziskem. Neexistuje žádný blablabla empatický software zvyšující produktivitu. Neexistuje žádná začínající firma a žádný start nové kariéry. Existuje jen pokuta pěti milionů jenů od dopravní společnosti, kterou člověka nutí zaplatit za způsobení „lidského incidentu“, což je hezčí způsob jak vyjádřit, že jste se pokusili využít jejich vlak k sebevraždě. Hrbil se, až se čelem skoro dotýkal kuchyňského stolu, a řekl, že je mu moc líto, že nemá žádné peníze, aby mi koupil dárek k narozeninám. Jsem si jistá, že v té chvíli plakal.

Ten incident s Čuó Rapid Expressem byl jeho první pokus a byl opilý, takže by se skoro dalo uvěřit tomu, že to byla nehoda. Mamka se pro tuhle možnost nakonec rozhodla a táta se tomu nebránil, přestože jsem mu viděla na očích, že to není pravda.

6.

Moje babi Džiko říká, že všechno, co vás potkává, pramení z vaší karmy, což je určitý typ jemné energie, kterou vytváříte vším, co děláte, říkáte nebo si jen myslíte, takže byste si měli dávat pozor a nemít příliš mnoho zvrácených myšlenek, nebo se vám vrátí a pokoušou vás. A to nejen v tomhle životě, ale ve všech vašich dalších životech hluboko do minulosti a do budoucnosti. Takže možná že tátova karma prostě způsobila, že měl v tomhle životě skončit na lavičce v parku a krmit vrány, a nemůžeme mu dávat vinu za to, že způsobil lidský incident a že se chtěl hodně rychle dostat do nějakého dalšího života. Džiko každopádně říká, že dokud se snažíte být dobří a pracujete na své změně, pak jednoho dne nakonec všechny ty dobré věci, které děláte, zruší ty špatné věci, které jste provedli, a můžete dosáhnout osvícení a nastoupit do toho výtahu a nikdy se nevrátit – ledaže, jak jsem říkala, na tom jste jako Džiko a složili jste slib, že nenastoupíte do výtahu, dokud tam nebudou všichni ostatní. To je na mé úžasné babi tak skvělé. Člověk se na ni může opravdu spolehnout. Je jí sice sto čtyři let a občas říká pěkně ulítlé věci, ale je totálně spolehlivá.

Ruth

1.

„To s těmi vránami je zajímavé,“ nadhodil Oliver.

Ruth zavřela deník a podívala se na manžela. Ležel na zádech v posteli, hlavu podepřenou polštářem, a upíral pohled na své prsty u nohou. Prohlížela si jeho čistý, ostrý profil a žasla. Po tom všem, co mu právě přečetla – o Naoině životě, o jejím tatínkovi a její situaci ve škole – se jeho mysl zastaví právě u vran! Ona sama by dala přednost mnoha jiným, daleko naléhavějším tématům k diskusi, a už mu to chtěla říct, ale malé zaváhání v jeho hlase ji přimělo, aby mlčela; sám věděl, že jeho reakce bývají často netypické, a věděla, že mu to dělá starosti. Nechtěl ji vytočit, právě naopak. Zhluboka se nadechla.

„Vrány,“ opakovala po něm. „Ano, a co s nimi je?“

„No,“ začal a zdálo se, jako by se mu ulevilo. „Jen že je zvláštní, že se o nich zmiňuje, protože jsem o japonských vránách zrovna něco četl. Lokální druh je *Corvus japonensis*, což je poddruh *Corvus macrorhynchos*, vrány hrubozobé. Je úplně odlišná od americké vrány...“

„Tady jsme v Kanadě,“ přerušila ho, třebaže její myšlenky mířily jinam. „Tak bychom měli mít kanadské vrány.“ Představovala si tatínka Nao, jak sedí na lavičce. Každé ráno se probudil, oblékl si laciný modrý oblek, snědl snídaň a vyprovodil dceru do školy. Možná že cestou do parku vylovil výstisk ranních novin z kontejneru na papír, aby si na lavičce mohl číst.

„No ano,“ souhlasil Oliver. „Jak jsem se právě chystal říct, vrána, která je domácí v těchto končinách, je *Corvus caurinus*,

vrána severozápadní. Je skoro totožná s americkou vránou, jen menší.“

„Aha,“ poznamenala. Měl nějakou oblíbenou lavičku, kterou pokládal za svoji? Posadil se, četl noviny a studoval zápisy dostihů. Je možné, že po obědě házel vránám drobky ze svého sendviče nebo zrnka rýže z rýžového bochánku a pak si zdířím, natažený na lavičce a s obličejem zakrytým novinami. Opravdu si mohl myslet, že mu to předstírání projde?

Oliver se odmlčel.

„Nevěděla jsem, že tu vůbec máme nějaké vrány,“ řekla rychle, aby ukázala, že ho pořád poslouchá. „Myslela jsem, že tady jsou jen havrani.“

„Máme,“ vykládal. „Jsou tu vrány i havrani. Je to stejný rod, jen různé druhy. A to je na tom právě divné.“

Posadil se na posteli a čekal, až na něj Ruth soustředí pozornost. Teprve pak pokračoval. „Pamatuješ na ten den, kdys přišla s tou termotaškou? Byl jsem venku na zahradě a slyšel jsem pokřikování havranů. Seděli nahoře v koruně jedle, dělali hodně hluku, tloukli křídly a zdáli se celí rozrušení. Podíval jsem se tam a viděl jsem, že napadají a snaží se odehnat nějakého menšího ptáka. Ten se k nim snažil přiblížit, ale oni ho klovali, až konečně přeletěl přes plot k místu, kde jsem pracoval. Vypadal jako vrána, jenže byl větší než *Corvus caurinus*, s hrbolkem na čele a s velkým silným zahnutým zobákem.“

„Takže to nebyla vrána?“

„Ale byla. Myslím, že to byla vrána hrubozobá. Seděla tam dlouho a prohlížela si mě, a tak jsem si ji také pořádně prohlédl. Přísahal bych, že to byl exemplář *Corvus japonensis*. Ale co tady dělá?“

Naklonil se dopředu a bleděmodré oči upíral na pokrývku, jako by se tam pokoušel najít odpověď na tajemství této zeměpisné nepatřičnosti. „Napadá mě jediná možnost, že se sem dopravila na odpadech unášených oceánem. Že taky patří k náplavě.“

„Je to vůbec možné?“

Přešel rukama po pokrývce a uhladil nerovnosti, které se na ní vytvořily. „Možné je všechno. Lidé se sem dokázali přepravit ve vydlabaných kmenech. Tak proč ne vrány? Mohou se svézt na nějakých plovoucích předmětech. A k tomu mají výhodu, že umí létat. Není to nemožné. Je to ale anomálie.“

2.

On sám byl anomálie, hříčka přírody, odchylka od průměru. Místní lidé o něm někdy říkali, že „smaží své ryby na jiné pánvičce“. Ruth ale vždycky fascinovaly zákruty a točité proudy jeho myšlenek, a přestože v ní často vyvolávaly netrpělivost, pokoušela se sledovat jejich tok a nakonec bývala ráda, že to vydržela. Oliverovy postřehy, jako teď s vránou, byly často nesmírně zajímavé.

Potkali se na začátku devadesátých let v umělecké kolonii v kanadských Skalnatých horách, kde Oliver vedl tematický pobyt s názvem Konec národního státu. Ruth do kolonie pozvali, aby tam dokončovala úpravy filmu, na kterém v té době pracovala, a on byl vášnivý fanoušek japonských filmů z poloviny století, a tak se spřátelili. Navštěvoval ji ve střížně s balením šesti plechovek piva, popíjeli spolu a Oliver mluvil o montážích, asemblážích, hranicích a čase, zatímco ona pečlivě skládala osnovu svého filmu. Oliver byl environmentální umělec, pohyboval se na okrajích běžného institucionálního umění a věnoval se veřejným instalacím (kterým říkal botanické intervence do městských krajín), a Ruth přitahovala ničím nespoutaná a plodná anarchie jeho myšlení. V mihotavém šeru střížny poslouchala, jak mluví, a brzy se nastěhovala do jeho pokoje na ubytovně.

Když pobyt skončil, rozdělili se a vydali opačnými směry.

Ona se vrátila do New Yorku a on odjel na ostrovní farmu v Britské Kolumbii, kde učil permakulturu. Kdyby se byli potkali jen o rok dřív, jejich vztah by asi v tomto bodě skončil, ale právě se začínal rozmáhat internet a oba měli e-mailové účty s připojením přes telefon, což jim dovolovalo udržovat přátelství při životě. Oliver se sice dělil o linku se třemi dalšími ostrovními domácnostmi, ale vždycky počkal pozdě do noci, kdy nikdo jiný telefon nepoužíval, a posílal jí denní zprávy s předměty jako *listy z mechu a kapradí*. V létě, když o okenní tabulky tloukly křídly plnými pelu velké můry, jí psal o ostrově, popisoval, kolik bobulí se urodilo na keřích, kde se dají najít nejšťavnatější ústřice a jak vlny fosforeskují mihotavou září planktonu, podobné svitu hvězd na nebi. Dokázal převádět obrovský a divoký ekosystém rezervace Pacific Rim do poezie a pixelů a posílal jí to všechno na malou obrazovku jejího počítače na Manhattanu, kde už čekala, skláněla se k monitoru a dychtivě četla každé slovo se srdcem až v krku, protože v té době do něj byla hluboce zamilovaná.

Tu zimu zkusili žít společně v New Yorku, ale na jaře Oliver znovu uposlechl tužby a směřování své mysli, které je oba unesly přes celý kontinent a vyvrhly je na odlehlých březích věčně zeleného ostrova obklopeného fjordy a zasněženými vrcholky kolem průlivu Desolation Sound. Tah jeho mysli směřoval ke kanadskému systému zdravotní péče, protože trpěl záhadnou nemocí podobnou chřipce, byli na mizině a on potřeboval levné zdravotní pojištění.

A kdyby měla být Ruth naprosto upřímná, musela by si přiznat i roli, kterou v tomto jejich společném odplavení na druhou stranu kontinentu hrála ona sama. Přála si pro něj to nejlepší, chtěla, aby byl šťastný a v bezpečí, ale hledala také nějaké útočiště pro sebe a svoji matku. V té době její matka trpěla alzheimerem. Nemoc jí diagnostikovali jen několik měsíců předtím, než Ruth zemřel otec, a na smrtelné posteli

mu Ruth slíbila, že se po jeho smrti o matku postará, ale pak jí vyšel první román a ona se vydala na autorské turné a dvakrát objela celý svět. Starat se o dementní matku v Connecticutu a o chronicky nemocného manžela v Kanadě bylo zjevně nemožné. Měla jedinou volbu, spojit své blízké a přestěhovat na ostrov také maminku.

Zdálo se to jako dobrý plán. Když nadešel den stěhování, cítila spokojenost, že mohla vyměnit byt s jednou maličkou ložnicí, v němž žila na Manhattanu, za deset hektarů pralesa a dva domky ve Whaletownu. „Jen vyměňuju jeden ostrov za druhý,“ říkala svým newyorským přátelům. „Copak to může být tak velký rozdíl?“

3.

Zjistila, že to je opravdu veliký rozdíl. Whaletown nebylo skutečné městečko, spíše „místní osada“, podle definice provincie Britská Kolumbie „místo či oblast nesoucí jméno, obvykle s rozptýlenou populací padesáti a méně osob“. Ale i tak to byla druhá největší obydlená oblast na ostrově.

Kdysi tu bývala velrybářská stanice, a z toho také osada odvozovala své jméno, i když se dnes velryby daly spatřit v okolních vodách už jen vzácně. Většina z nich padla za oběť lovu po roce 1869, kdy Skot jménem James Dawson a jeho americký partner Abel Douglass založili stanici Whaletown a začali vybíjet velryby novou a nesmírně efektivní zbraní zvanou harpuna s výbušnou hlavicí. Byla to těžká puška pálící speciální harpuny vybavené bombou a roznětkou s časovým zpožděním, takže nálož vybuchla v těle velryby několik vteřin poté, co jí pronikla kůží. V půlce září toho roku vyvezli Dawson s Douglassem na jih do Spojených států přes 450 barelů, tedy 20 000 galonů velrybího tuku.

Hlavním zdrojem technického oleje byl v té době velrybí tuk, a ten šlo získat jediné zabitím velryb. Když byla koncem století zdokonalena technologie získávání petroleje a benzínu z odumřelých prehistorických organismů tak, že se dala využívat průmyslově, kytovci získali šanci na přežití. Dalo by se říct, že fosilní paliva přišla právě včas, aby ještě bylo možné zachránit velryby, ale pro Whaletown bylo už pozdě. V červnu 1870, rok po založení stanice, byly poslední velryby v této oblasti buď vybity, nebo uprchly, a Dawson s Douglassem zavřeli továrnu a odešli také.

Velryby jsou též bytosti existující v čase, a to ve velkých časových rozpětích. V květnu 2007 byla v tuku na hrdle padesátitunové velryby grónské, zabité eskymáckými lovci u pobřeží Aljašky, nalezena deseticentimetrová střela ve tvaru šípů. Vědci podle stáří tohoto úlomku zjistili, že se velryba musela dožít 115 až 130 let. Bytosti, které žijí tak dlouho, si patrně musí také hodně pamatovat. Vody kolem Whaletownu bývaly kdysi pro velryby nebezpečné, a tak se ti kytovci, kterým se podařilo uniknout, naučili držet dál. Můžete si představit, jak švitoří a volají jedna na druhu svými krásnými podmořskými hlasy.

Drž se dál! Drž se dál!

Dnes je občas možné velryby zahlédnout z přívozní lodi, která zajišťuje dopravu na ostrov. Kapitán vypne motor a pomocí reproduktorů ohlásí, že směrem k přístavu v úhlu dvou hodin bylo pozorováno hejno kosatek nebo keporkaků, a cestující utíkají na tu stranu lodi a pozorují vlny, zda v nich zahlédnou hřbetní ploutev nebo lesklý tmavý hřbet. Turisté zvedají k očím fotoaparáty a mobily a doufají, že zachytí velrybí vodotrysk, a dokonce i místní lidé tím jsou rozrušení a nadšení. Ale většina velryb se stále ještě drží od Whaletownu dál a osadě tu po nich zůstává jen jméno.

4.

Jméno, pomyslela si Ruth, může být buď přízrak, nebo předzvěst, podle toho, na které straně času jste. Jméno Whaletown se stalo pouhým duchem z minulosti, zešeřelým mihotáním Pacifiku, ale název Desolation Sound, Opuštěná úžina, se stále vznášel v téměř nepostřehnutelném prostoru a připadal jí zároveň prorocký a zlověstný.

Její vlastní jméno, Ruth, často hrálo roli nějakého znamení a vrhalo na její budoucnost komplikovaný stín. Slovo *ruth* je odvozeno z historického anglického výrazu *rue*, což znamená lítost nebo výčitku. Rutina japonská matka nemyslela na anglickou etymologii, když to jméno vybírala, ani jím nechtěla svoji dceru zatížit – Ruth bylo prostě jméno jedné dávné rodinné kamarádky. Ale i tak se Ruth často cítila smyslem svého jména stísněná, a nejen v angličtině. V japonštině je toto jméno stejně problematické. Japonci nevyslovují „r“ nebo „th“. Ruth vyslovují buď *rúcu*, což znamená „kořeny“, nebo *rusu*, což znamená „mimo domov“ nebo „nepřítomný“.

Dům, který si koupili ve Whaletownu, byl vystavěn na travnaté mýtině, vyrvané hustému deštovému pralesu mírného pásu a obklopené ze všech stran vysokými stromy. Na začátku příjezdové cesty stál menší domek, v němž bydlela Rutina matka. Všude kolem rostly obrovské jedle douglasky, virginské cedry a javory velkolisté, proti kterým měly lidské bytosti nepatrné rozměry. Když Ruth spatřila tyto gigantické stromy poprvé, rozplakala se. Zvedaly se všude kolem ní, starobylé bytosti existující v čase, a tyčily se jí třicet nebo padesát metrů nad hlavou. Při svých stojednasedmdesáti centimetrech se nikdy v životě necítila tak nepatrná.

„Nejsme nic,“ postěžovala si a otírala si oči. „Sotva je nás tady znát.“

„Ano,“ přisvědčil Oliver. „Není to úžasné? A mohou se dožít i tisíce let.“

Opřela se o něj a zaklonila hlavu co nejvíc, aby viděla vrcholky stromů propichující oblohu.

„Jsou nemožně vysoké,“ prohlásila.

„Ne nemožně,“ namítl Oliver a podepřel ji, aby neupadla. „Je to jen otázka hlediska. Kdybys tím stromem byla ty, nesa-
hal bych ti ani po kotníky.“

Olivera zaplavovala radost. Stromy miloval a k životu nepo-
třeboval úhledné zeleninové zahrádky nebo jednoletky s mělký-
mi kořeny, jako je třeba salát. V době, kdy se sem nastěhovali,
byl ještě dost churavý, měl sklon k závratím a snadno se una-
vil, ale začal s denními procházkami, brzy už běhal po lesních
chodníčkách a Ruth připadalo, jako by ho les uzdravoval, jako
by z něj Oliver nasával neúprosnou životní sílu. Když běžel
hustým podrostem, četl ve spleti stromová pozůstatky příběhů,
zápletek, dramatických bojů o moc, jak jednotlivé druhy usilo-
valy o ovládnutí skvrn slunečního svitu, nebo jak se obrovské
jedle a houbové spory rozhodly spolupracovat v zájmu obou-
stranného užitku. Viděl tady plynoucí čas, historii vtělenou do
přeslenů a fraktálových forem přírody, vracel se domů zpocený
a zadýchaný a vyprávěl jí, co všechno viděl.

Jejich dům byl postaven z místního cedrového dřeva. Byla
to bizarní jednopatrová budova, kterou vystavěli hippies
v sedmdesátých letech, se šindelovou střechou, hlubokými
okapy a s velkou přední verandou vyhlížející na malou louč-
ku obklopenou vysokými stromy. Realitní agentura uváděla,
že dům má vyhlídku na oceán, ale jediný záblesk pohledu
na moře skýtalo okno Rutiny pracovny. Úzkou mezerou
mezi stromy, připomínající obrácený tunel, mohla zahléd-
nout malou plošku moře a oblohy. Realitní agent jim tvrdil,
že mohou pokácet stromy, které jim brání ve výhledu, ale to
nikdy neudělali. Naopak nasázeli ještě další.

Ruth vysadila v marném pokusu tuto krajinu nějak zútulnit kolem domu evropské popínavé růže. Oliver vysázel bambus. Všechno to rychle přerostlo do hustě propletené neprostupné džungle, takže brzy bylo téměř nemožné najít vstup do domu, pokud jste nevěděli předem, kde ho máte hledat. Zdálo se, že domu hrozí nebezpečí zmizení, a louka se také začala scvrkávat, jak ji les postupně uchvacoval jako pomalá jehličnatá vlna a hrozil ji pohltnit úplně.

Oliverovi to starosti nedělalo. Vnímal všechno z dlouhodobé perspektivy. Předvídal účinky globálního oteplování na místní stromy a pracoval na vytvoření lesa pro klimatickou změnu na padesáti hektarech vykáceného lesa, který patřil jeho kamarádovi botanikovi. Vysázel tam skupiny původních místních druhů, metasekvoje, sekvojovce obrovské, sekvoje vždyzelené, ořešáky, jilmy a jinany, ty všechny tu byly doma během eocénního teplotního maxima, před nějakými pětapadesáti miliony let.

„Jen si to představ,“ vykládal jí. „Palmy a aligátoři, kterým se bude znovu dobře dařit na severu, dokonce až na Aljašce!“

To bylo jeho nejnovější umělecké dílo, botanická intervence, které říkal Neoeocén. Popisoval to jako spolupráci s časem a místem, jehož výsledků se nedočká ani on sám, ani žádný z jeho současníků, ale to mu nevadilo. Trpělivost mu byla vlastní a svůj úděl krátce žijícího tvora, hemžícího se mezi kořeny obřích stromů, bez reptání přijímal.

Ruth ale nebyla ani trpělivá, ani tak smířlivá, a opravdu by ráda znala budoucnost. Po několika krátkých letech (přesně patnácti – krátkých podle Oliverových měřítek, nekonečných podle jejích), které strávila obklopená zdejší nezkrotnou vegetací, se cítila stále nejistější sama sebou. Chybělo jí newyorské prostředí, život mezi budovami. Jen v městské krajině, mezi architekturou přímých linií, dokázala umístit samu sebe do nějakých lidských měřítek a lidské historie. Jako spisovatelka to potřebovala. Chyběli jí lidé. Chyběly jí spleť lidské pří-

běhy, dramatické prožitky a půtky o moc. Potřebovala svůj vlastní biologický druh, ne nutně k tomu, aby si měla s kým promluvit, ale prostě jen aby byla mezi lidmi, třeba jako přihlížející v davu nebo jako anonymní svědek.

Tady, na řídké obydleném ostrově, ale lidská kultura téměř neexistovala a pokud ano, pak jen v nejtenčí povrchové vrstvičce. Ruth vyhlížela z okna, obklopená záplavou trnitých růží a masami bujícího bambusu, a měla pocit, jako by se ocitla v nějaké zlověstné, temné pohádce. Byla začarovaná. Píchla se do prstu a upadla do hlubokého spánku připomínajícího bezvědomí. Roky utíkaly a ona nemládla. Splnila svůj slib otci a postarala se o matku. Teď, když byla její matka po smrti, měla Ruth pocit, že ji její vlastní život mívá a uniká jí. Možná nadešel čas odejít z tohoto místa, o kterém doufala, že se stane už navždycky jejím domovem. Možná že už je načase porušit účinky těch čar.

5.

Odchod z domova je v buddhismu eufemistické vyjádření toho, když někdo opustí světský život a vstoupí do kláštera, což byl pravý opak toho, o čem uvažovala Ruth, když přemítala o možném návratu do města. Zenový mistr Dógen užívá vazbu „zásluhy odchodu z domova“, jak zní titul kapitoly 86 jeho díla *Šóbógenzó*. V této kapitole chválí své mladé mnichy za odhodlání, s jakým nastoupili cestu k probuzení, a vysvětluje nespojitou povahu času – každý den se skládá ze 6 400 099 980 okamžiků⁴⁰. Upozorňuje, že každý z těchto okamžiků nám poskytuje příležitost k rozhodování. Říká, že

⁴⁰ – v japonštině *secuna* (刹那), ze sanskrtského *ksāna* (viz dodatek A).

dokonce i lusknutí prsty nám poskytuje šedesát pět příležitostí k probuzení a k volbě chování, které bude vytvářet dobrou karmu a obrátí směřování našich životů.

„Zásluhy odchodu z domova“ byla původně řeč pronesená k mnichům v Eiheidži, klášteře, který Dógen založil, ležícím hluboko v horách prefektury Fukui, daleko od veškeré zkaženosti a pokleslosti města. V *Šóbógenzó* následuje za textem řeči datum, kdy byla proslovena: *den letní pouti v sedmém roce Kenčó*.

No dobrá. Můžete si představovat chvějivý, horký letní vzduch obklopující horu, ostré cvrčení cikád prořezávající bezvětrí, mnichy v mnohahodinové zenové meditaci, nehybné na provlhlých polštářích, zatímco jim komáři krouží kolem lesklých oholených hlav a po mladých obličejích jim stékají čůrky potu připomínající slzy. Čas se jim musí zdát nekonečný.

Dobrá, až na to, že sedmý rok Kenčó odpovídá roku 1255 gregoriánského kalendáře, a během letní pouti byl toho roku zenový mistr Dógen, který údajně proslovil svou řeč o zásluhách odchodu z domova, už po smrti. Zemřel v roce 1253, o dva roky a mnoho okamžiků dříve.

Existuje několik vysvětlení této nesrovnalosti. Nejpravděpodobnější je, že Dógen napsal náčrt té řeči už několik let před svou smrtí a že měl v úmyslu ji ještě upravit a zanechal k tomuto účelu poznámky a komentáře, ty byly později včleněny do konečné verze a předneseny mnichům jeho nástupcem, mistrem Kounem Edžó.

V úvahu však připadá ještě jiná možnost, a to, že toho letního dne sedmého roku Kenčó nebyl zenový mistr Dógen úplně mrtvý. Samozřejmě že nebyl ani úplně živý. Jako Schrödingerova kočka v myšlenkovém kvantovém pokusu byl živý a mrtvý současně.⁴¹

⁴¹ – Myšlenky o Dógenovi a kvantové fyzice najdete v dodatku B.

Skutečným tématem „Zásluh odchodu z domova“ je velký motiv života a smrti. Když Dógen nabádá své mladé lesní mnichy, aby se stále, okamžik za okamžikem, snažili o obnovení svých rozhodnutí a zůstávali věrní svému cíli dosáhnout osvícení, myslí tím prostě tohle: *Život utíká! Neproplývejte ani jediný okamžik svého drahocenného života!*

Probudte se teď, v této chvíli!

A teď!

A teď!

6.

Ruth si v křesle své pracovny v prvním patře na chvíli zdírmala. Přímo před sebou na desce pracovního stolu měla rozježený stoh stránek, které představovaly posledních deset let jejího života. Tuhle stavbu budovala písmeno za písmenem, stránku po stránce, ale teď se její mysl pokaždé, když začala o svých vzpomínkách přemýšlet, jakoby stáhla a Ruth pocítila nevysvětlitelnou ospalost. Uplynulo několik měsíců, možná už rok, od chvíle, kdy do rukopisu naposledy připsala něco nového. Nová slova k ní prostě odmítala přicházet a na ta stará, která už napsala, se téměř nerozpomínala. Bála se do rukopisu podívat. Věděla, že by si potřebovala svůj náčrt znovu pročíst, uspořádat jeho strukturu, a pak začít text editovat a zaplňovat mezery, ale jejímu zastřenému mozku to připadalo jako příliš náročný úkol. Svět na těch stránkách byl zamlžený jako ve snu.

Oliver venku štípal dříví na topení a Ruth slyšela rytmické údery jeho sekery. Tělesný pohyb mu dělal dobře. Byl venku už několik hodin.

Sebrala veškerou vůli a posadila se zpříma. Nahoře na memoárech ležel silný červený deník a ona ho zvedla, aby ho

odsunula stranou. Měla pocit, jako by v ruce držela spíš krabici. Otočila knihu v rukou. Když byla malá, vždycky ji překvapilo, když po ránu vzala nějakou knihu, otevřela ji a našla tam písmenka úhledně srovnaná, všechna na svém místě. Z nějakého důvodu čekala, že budou pomíchaná a v ne-pořádku, že když je kniha zavřená, písmenka se sesypou na dno knížky. Nao popisovala něco podobného, když ji při pohledu na prázdné stránky v Proustovi napadlo, zda se písmenka nevysypala ven jako mrtví mravenci. Když Ruth tuto pasáž četla, projel jí záchvěv rozpomínání.

Položila deník na vzdálený okraj stolu, aby ho neměla na očích, a zamračeně hleděla na svůj rukopis. Možná že se něco takového stalo s jeho stránkami. Třeba se pustí do čtení a zjistí, že její slova zmizela. A možná to bude dobře. Snad se jí uleví. Poražené memoáry jako by si ji zlověstně, vyčítavě měřily. V době, kdy její matka ještě žila, jí tenhle projekt připadal dobrý. Během dlouhého období, kdy postupně scházela, Ruth zaznamenávala chátrání její mysli, pozorovala přitom i sama sebe a psala si košaté poznámky o svých vlastních pocitech a reakcích. Výsledkem byla takhle neuspořádaná hromada, kterou teď měla na psacím stole před sebou. Přejela pohledem první stránku a okamžitě od sebe rukopis odsunula. Tón, jakým to bylo napsáno, ji iritoval, byl naslédle truchlivý a sentimentální. Zastyděla se. Je přece spisovatelka. Zajímají ji životy jiných lidí. Co to do ní vjelo, že dostala nápad sepisovat vlastní vzpomínky?

Nemohla popírat, že ji Naoin deník velmi rozptyluje, a třebaže byla rozhodnutá ho číst uměřeně, po kouscích, nakonec strávila větší část dne on-line a prohlížela si seznamy obětí zemětřesení a tsunami. Našla web People Finder a hledala tam příjmení Jasutani. Našla jich několik, ale žádnou Džiko ani Naoko. První jména rodičů neznala, a tak si procházela vzkazy, které lidé posílali nezvěstným, a hledala možné

podobnosti. Bylo tu ale jen málo informací: základní údaje o věku, pohlaví, bydlišti, pracovišti, kde byly osoby naposledy spatřeny a co měly na sobě. Často tu byly zveřejněny jejich fotografie ze šťastnějších dob. Usmívající se chlapec ve školní čapce. Mladá žena mávající do fotoaparátu před nějakou svatyní. Otec v zábavním parku, držící v náručí dítě. Vespodu pod těmito strohými údaji ležela celá tragédie ve své nedozírnosti a hloubce. Ruth tady našla celou spoustu životů, ale ne ty, které hledala. Konečně to vzdala. Potřebovala mít o rodině Jasutaniových víc informací a jediný způsob, jak je mohla získat, byl pokračovat v četbě deníku.

Ruth zavřela oči. V duchu si dokázala vybavit Nao, jak sedí sama v setmělé kuchyni a čeká na matku, která má přivést otce domů z policejní stanice. Jak se asi v těch nekonečných chvílích cítila? Z deníku bylo těžké získat pocit struktury míjejícího času. Žádný spisovatel, ani ten nejzdatnější, nedokáže svými slovy přesně oživit tok života, a Nao nebyla zkušená spisovatelka. V zašlé, chudé kuchyni panovalo šero a ticho. Jen barová hosteska v sousedství sténala a vrážela do tenké zdi. Kovové zachrastění klíče v zámku muselo Nao poplašit, ale zůstala sedět na místě. V předsíni se ozvaly šouravé kroky. Říkali něco její rodiče? Asi ne. Naslouchala zvuku tekoucí vody, jak její matka napouštěla vanu v koupelně. Její otec se zatím v ložnici svlékal. Ani se nepohnula. Nevzhlédla k nim. Upřeně se dívala na své prsty, které jí ležely v klíně jako bez života. Poslouchala, jak se otec koupe, a pak si vyslechla, jak se pod chmurným matčiným pohledem škobrtavě ke všemu přiznává. Pohlédla kradmo na jeho růžové tváře. Pokládala tu barvu za projev studu, nebo jen za důsledek horké koupele? Všimla si potu na jeho čele? Kolik okamžiků minulo od chvíle, kdy začal mluvit, do chvíle, kdy její matka vstala a vyšla z místnosti? Znělo bzučení zářivky v tom tichu obzvlášť hlučně?

A potom, v ložnici, o kterou se dělila s rodiči, si přetáhla pokrývku přes hlavu, nebo rozsvítila lampičku a četla si knížku, nebo se snažila učit na zítřejší test, o kterém věděla, že jím určitě neprojde? Možná šla na internet a vyhledávala si slova *sebevražda* a *muži*, když její rodiče spali nebo předstírali spánek, obrácení k sobě zády na svých oddělených futonech na podlaze vedle ní. Pokud to udělala, pak stejně jako Ruth zjistila, že sebevražda vede před rakovinou jako hlavní příčina úmrtí japonských mužů středního věku, a tak její otec patřil přesně do cílové skupiny. Mohla to pro ni být útěcha? Oblečená v pyžamu seděla před zářící obrazovkou v temnotě a matně si uvědomovala nesynchronizované zvuky dýchání rodičů. Otcův dech byl hlasitější a pravidelný, navzdory tomu, že dal najevo své přání už nedýchat, její matka oddychovala tišeji, ale občas se ozvalo její ostré zplašené nosové nadechnutí nebo chvilková nepravidelnost dechu.

Co asi Nao v té chvíli cítila?

Ruth otevřela oči. Něco se změnilo. Naslouchala. Zvenčí slyšela ptačí hlasy, hejno kachen vycházejících z vody, ťukání datla, havraní tleskání křídly a krákání, ale její pozornost neupoutal žádný zvuk, spíš to, že něco umlklo: neslyšela rytmické úder Oliverovy sekery. Pocítila nával strachu. Kdy to přestalo? Vstala a přešla k oknu s výhledem na hromadu dřeva. Nezranil se? Nedostal závrať a neusekl si nohu? Život na venkově je nebezpečný. Každoročně na ostrově někdo zemřel při nějaké nehodě, utopil se nebo utrpěl vážné zranění. Jejich soused zahynul při česání jablek. Spadl ze žebříku na hlavu a jeho manželka našla jeho tělo pod stromem, obklopené rozsypaným ovocem. Nebezpečí se skrývalo všude: žebříky, ovocné stromy, střechy pokryté kluzkým mechem, okapy, sekery, sochory, řetězové pily, střelné zbraně, velké nože, vlci, pumy, vichřice, staří řidiči, sebevraždy a dokonce vraždy.

Vyhlédla z okna. Dole pod příjezdovou cestou uviděla svého muže. Zdál se být v pořádku. Stál vedle hromady dřeva s jednou rukou v kapse a druhou na rukojeti sekery, díval se nahoru do korun stromů a poslouchal havrany.

7.

„Ta vrána hrubozobá se vrátila,“ oznámil jí toho večera v koupelně. „Dohání havrany k šílenství.“

Ruth zabručela. Právě si čistila zuby elektrickým kartáčkem a ústa měla plná pasty. Oliver byl natažený ve vaně, listoval si posledním číslem časopisu *New Science* a Tlapička mu seděl u hlavy na okraji vany.

„Četl jsem si o vranách hrubozobých,“ vykládal. „Podle všeho začínají v Japonsku představovat velký problém. Jsou hodně chytré. Zapamatují si rozvrh aut svážejících odpadky, počkají si, až hospodyňky vynesou ven pytle s odpadem, rozpárou je a ukořistí jejich obsah. Žerou kořata a z drátěných ramínek si dělají hnízda na sloupech vedení, takže pak působí zkratky telefonních linek a výpadky elektřiny. Tokijská energetická společnost říká, že vrány mohou za stovky výpadků proudu ročně, včetně některých velkých, které dokonce zastaví rychlovlaky. Japonci mají zvláštní vraní hlídky, které ptáky hubí a ničí jejich hnízda, ale vrány je umí přelstít a staví si jen atrapy. Děti musí do škol nosit deštníky, aby se dokázaly bránit útokům vran a aby se chránily před jejich trusem, a ženy přestaly nosit ve vlasech lesklé sponky.“

Ruth vyplivla pěnu. „Říkáš to, jako by se ti to líbilo,“ podotkla těsně nad umyvadlem.

„Taky že ano. Mám vrány rád. Mám rád všechny ptáky. Vzpomínáš si na ty incidenty se sovami ve Stanley Parku někdy předloni? Jak se lidi, co tam chodili běhat, pořád obje-

vovali na pohotovosti s ranami na hlavách a stěžovali si, že je přepadly sovy? Doktoři konečně pochopili, oč běží. Mladé sovy zrovna vylétly z hnízda a učily se, co a jak. Někdo si všiml, že ti napadení joggeři byli všichni plešatějící chlápci středního věku s ohony. Představ si je z výšky, ty jejich plešky a ocásky, které sebou hází. Museli působit jako návnada, pro mladou sovu naprosto neodolatelná.“

Ruth stála a otírala si ústa ručičkem. „Sám jsi plešatějící chlápek středního věku,“ poznamenala. „Měl bys být opatrný.“

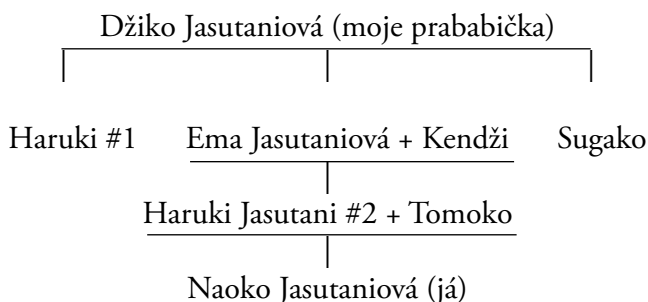
Cestou ke dveřím mu jemně poklepala prsty na temeno hlavy. Kocour se ohnal packou po její ruce.

„To ano,“ řekl Oliver a vrátil se ke svému *New Science*. „Ale všimni si, že nenesím culík.“

Nao

1.

Džiko Jasutaniová je moje prababička z tatínkovy strany a měla tři děti: syna Harukiho a dvě dcery, Sugako a Emu. Tady je rodokmen:

Ema byla moje babička, a když se vdala, Džiko adoptovala jejího muž Kendžiho, aby jí nahradil Harukiho, který padl ve druhé světové válce. Harukiho nemohl samozřejmě nahradit nikdo, ale rodina potřebovala syna, aby příjmení nezaniklo.

Haruki byl strýc mého tatínka a Ema po něm tátu pojmenovala. Haruki #1 byl kamikaze pilot, což je trochu divné, když se nad tím zamyslíte, protože než se stal sebevražedným pilotem, studoval filozofii na tokijské univerzitě, a můj táta, Haruki #2, má opravdu rád filozofii a pořád se pokouší sám sebe zabít, a tak byste asi mohli říct, že sebevražda a filozofie jsou pro naši rodinu charakteristické, aspoň u mužů jménem Haruki.

Když jsem to řekla Džiko, pověděla mi, že Haruki #1 nechtěl doopravdy spáchat sebevraždu. Byl to prostě mladík,

který miloval knihy a francouzskou poezii, a nechtěl ani bojovat ve válce, ale donutili ho k tomu. Tehdy přinutili bojovat ve válce úplně každého, ať chtěl nebo ne. Džiko říkala, že Haruki v armádě zažil hodně šikany, protože miloval francouzskou poezii, takže tohle se taky v naší rodině opakuje: zájem o francouzskou kulturu a to, že přitahujeme šikanu.

V každém případě právě proto, že Haruki #1 zahynul ve válce, připadl nejprve jeho sestře Emě a potom mému tátovi úkol nést dál rodinné jméno Jasutani, a proto se jmenuju Nao Jasutaniová. Když se dívám na náš rodokmen, trochu mě to děsí, protože je tak jasně vidět, že dál všechno závisí na MNĚ. A protože nemám v úmyslu se vdávat nebo mít děti, znamená to konec. Kaput. Finito. *Sajónara*, Jasutaniovi.

Když už mluvíme o jménech, tak moje babička Ema dostala jméno po Emmě Goldmanové, která je jednou z Džičiných hrdinek a vzorů. Emma Goldmanová byla slavná anarchistka kdysi v dobách, kdy Džiko vyrůstala, a podle Džiko je to opravdu úžasná postava. Emma Goldmanová sepsala vlastní životopis pod názvem *Žít vlastní život*, který se mi Džiko vždycky snažila nabízet ke čtení, ale já jsem se k tomu ještě nedostala, protože mám moc práce s vlastním životem nebo s vymyšlením, jak ho skončit a už nemuset vůbec nic řešit.

Svoji mladší dceru Sugako pojmenovala Džiko po Sugako Kannové, což byla jiná slavná anarchistka a Džičina hrdinka a vůbec první žena, kterou v Japonsku oběsili za vlastizradu. Dnes by ji lidé pokládali za teroristku, protože plánovala bombový atentát na císaře, ale když slyšíte, jak o ní Džiko mluví, je vám jasné, že to vidí jinak. Džiko ji opravdu zbožňovala. Nebyly milenky ani nic podobného, protože Džiko byla teprve malá holčička, když Sugako oběsili, a nejspíš se s ní nikdy nesetkala, ale myslím, že do ní byla zamilovaná tak, jak mladé dívky někdy zbožňují a uctívají starší popové hvězdy nebo třeba profesionální zápasnice. Sugako napsala deník

s názvem *Úvahy cestou na šibenici*, který bych si podle Džiko taky měla přečíst. Je to úžasný titulěk, ale proč toho musely tyhle anarchistky tolik napsat?

Když byl můj tatínek malý, babička Ema ho brala do chrámu babi Džiko na severu, kam se přestěhovala potom, co se stala mniškou, a tak se hodně sblížili. Táta říkal, že mě tam párkrát taky vzali s sebou vlakem na návštěvu, když jsem byla mimino, ale pak jsme se přestěhovali do Sunnyvale a já jsem se s Džiko už nesetkala, až teprve potom, co tátu našli na těch kolejích a já jsem se dozvěděla, co je za člověka.

2.

Ten incident s Čuó Rapid Express pro nás znamenal zásadní bod zlomu, i když jsme všichni předstírali, že se nic zvláštního nestalo. Po incidentu se táta začal stahovat do sebe a stával se z něj *hikikomori*⁴², a mamka konečně pochopila, že někdo z naší takzvané rodiny si bude muset najít práci, a že to rozhodně nebude táta. Přestala chodit do akvária a pozorovat medúzy, opatřila si hezký kostýmek a kancelářský sestřih vlasů, obtelefonovala nějaké spolužáky z univerzity a povedlo se jí získat místo sekretářky v jednom nakladatelství vydávajícím akademické časopisy a učebnice. Pokud víte vůbec něco o tom, jak to chodí v japonských firmách, pak to opravdu oceníte, protože i když to bylo místo pro začátečníci a plat byl mizerný, bylo úžasné, že se jí to vůbec mohlo podařit, protože jí bylo třicet devět a nikdo nepřijímá do zaměstnán takhle staré OL⁴³.

⁴² – *hikikomori* (引き籠もり) – poustevník, člověk, který odmítá vycházet z domu.

⁴³ – *ó-eru* – zkratka pro „office ladies“.

Takže táta byl teď věčně zalezlý doma a máma nám vydělávala na chleba, jen já jsem měla pořád stejný problém. V březnu začal nový školní rok a mně se nějak podařilo postoupit do deváté třídy, ale *idzime* bylo pořád horší. Do té doby se mi dařilo skrývat všechny drobné ranky a modřiny na rukou a nohou, ale pak se nám jednoho večera porouchala vana. Vždycky prosakovala a byla plná černé plísně, ale aspoň šla používat, ale když se rozbilo ohřívání vody a náš domácí to nedal spravit, přestože to údajně byl tátův kamarád, museli jsme začít chodit do *sentó*⁴⁴.

Věděla jsem, že by všechno prasklo, kdyby mě mamka uviděla zblízka nahou, a tak jsem hned poprvé, co jsme se tam vydali, začala prohlašovat: „Ne, v žádném případě! Na to zapomeň! Nebudu se svlékat před všemi těmi gerontkami!“ A myslela jsem to vážně. Mámu to nakonec přestalo bavit a nechala mě v šatně, a já jsem se konečně svlékla a šla jsem za ní, držela jsem před sebou malý ručníček a chtělo se mi umřít. Vzpomínám si jen na to, že jsem klopila oči k nohám a cítila jsem, jak mi tváře krvavě červenají, když jsem omylem zahlédla něčí bradavku. Ale pokud jsem se v životě vůbec něčemu přiučila, když jsem se stala z dítěte techno-yuppie páru střední třídy v kalifornském Sunnyvale dítětem nezaměstnaného ztroskotance v Tokiu, tak tomu, že člověk si zvykne úplně na všechno.

Potom jsem se do lázní vždycky snažila dostat tehdy, když byla mamka v práci. Když chodíš do *sentó* dřív odpoledne, je na tom hezké, že ve vanách není tak narváno a vždycky najdeš místo u kohoutku, odkud můžeš sledovat dění kolem sebe. V naší čtvrti tam v tuhle dobu obvykle byly opravdu hodně staré babičky a barové hostesky, které se připravovaly do práce, a obě ty skupiny bylo zábavné pozorovat.

⁴⁴ – *sentó* (銭湯) – veřejné lázně.

Vlastně to bylo svým způsobem udivující. V Sunnyvale v Kalifornii nemá člověk moc příležitostí vidět nahé ženy, až na pornohvězdy na obálkách časopisů u parkovišť nákladáků, a ty nejsou právě nejrealističtější. A nikdo ti neukazuje fotky opravdu starých nahých žen, protože je to nejspíš protizákonné nebo tak něco, a tak to pro mě bylo zajímavé z vědeckého hlediska. Chci říct, že hostesky byly štíhlé a měly hladkou pleť, a i když jejich prsa, pas a boky měly různé rozměry, všechny byly mladé, vypadaly hezky, a tím si byly dost podobné. Ale ty stařenky... no páni! Byly úplně rozdílné co do tvarů a velikostí, některé s ohromnými kozama a jiné jen se záhyby kůže, bradavkami jako knoflíky od zásuvek a s břichy jako škraloup na mléce, když ho shrnete ke straně šálku. V duchu jsem hrála takovou hru, že jsem si říkala, ze které hostesky se asi vyvine která stařenka, jak tohle hezké prso povadne v ten smutný plandající záhyb a jak se jim břicho buď nafoukne, nebo se propadne a bude viset. Bylo to zvláštní, jako bych názorně viděla míjet čas, ale v buddhistickém okamžiku, chápeš?

Obzvlášť mě fascinovaly hostesky a ty jejich navyklé úkony, jakými pečovaly o svou krásu. Chodila jsem za nimi do sauny a zkoumala, jak si z těla odstraňují odumřelé buňky pokožky pomocí kartáčů a hůlek a holí si obličej maličkými rovnými břitvami nebo pastelově zbarvenými tyčkami. Co si to holily? Vždyť neměly žádné vousy ani nic podobného. Když vešly, člověk na nich viděl, že právě vstaly, protože hodně zívaly a zdravily dobré ráno, přestože bylo pozdní odpoledne, ale většinou moc nemluvíly a oči měly nateklé a zčervenálé kocovinou. Po hodině v koupeli byly ale všechny už rozežháté, růžové a jakoby orosené, a když se osušily a seděly v šatně ve svém krajkovém prádelku a líčily se, už byly celé rozesmáté a jedna přes druhou mluvily o svých partnerech z předchozí noci. Když si na mě zvykly, dokonce mě začaly škádlit ohledně mých prsou, která mi právě začala růst, a asi by se dalo čekat,

že jsem se styděla, ale nebylo to tak. Tajně mi polichotilo, že si toho všimly. Obdivovala jsem je. Myslela jsem si o nich, že jsou moc hezké a odvážné a chovají se svobodně a dělají si, co chtějí, a možná že proto máma usoudila, že to pro mě není vhodné prostředí. Začala mě nutit, abych počkala s odchodem do lázní až po večeři, což je ta úplně nejhorší doba, protože jsou tam všechny nudné matky s otravnými malými dětičkami a hluché tetičky středního věku s obarvenými vlasy, které si vás prohlížíjí a dělají poznámky o různých věcech, do kterých jim nic není. A samozřejmě že si jedna z nich všimla mých pohmožděnin, i když jsem se držela zpátky a snažila jsem se zakrývat, a prohlásila opravdu nahlas: „Ale! Copak se ti stalo, mladá dámo? Máš snad vyrážku?“

Máma si toho napřed nevšimla, ale pak ta stará megera oslovila přímo ji: „*Okusan, Okusan!*“⁴⁵ Co to má vaše dcerka s pletí? Po celém těle má *bucubucu*⁴⁶. Doufám, že netrpí nějakou nemocí!“

Máma přišla ke mně a stála těsně vedle mě, jak jsem se nakláněla nad svoje vědro. Vzala mě za zápěstí, zvedla mi paži, otočila ji a podívala se na spodní stranu, kde byly ranky nejhustší. Prsty mi sevřela zápěstí a to mě zabořelo víc, než když mě děcka ve škole štípaly.

„Možná by neměla chodit do vody,“ řekla ta stará potvora. „Je to vyrážka a může to být nakažlivé...“

Máma mi paži zase spustila. „*Tondemonai*,“⁴⁷ řekla. „To jsou jen modřiny z tělocviků. Hrály moc drsně. Že je to tak, Naoko?“

Jen jsem přikývla a soustředila jsem se na mytí a na to,

⁴⁵ – *okusan* (奥さん) – manželka. V tomto případě jde o zdvořilé oslovení vdané ženy: „Paní! Paní!“

⁴⁶ – *bucubucu* (ぶつぶつ) – pupínky, vyrážka.

⁴⁷ – *tondemonai* – To nic není.

abych nezačala zvracet nebo s jekotem neutekla pryč. Máma se vrátila ke svému umyvadlu a už neřekla ani slovo, dokud jsme nebyly hotovy s koupelí, ale později, když jsme byly zpátky v našem bytě, mě přiměla jít do ložnice a znovu si sundat oblečení. Táta byl ještě v lázních. *Sentó* bylo jediné místo mimo domov, kam ještě chodil, a rád si dával načas a někdy si potom dal ještě plechovku chlazeného piva, takže měla máma celý byt pro sebe, když se do mě pustila. Vytáhla k místu, kde jsem stála, halogenovou stolní lampičku a celou mě prohlédla, a už asi po milionté jsem měla pocit, že určitě umřu. Našla všechny modřiny, jizvičky a stopy po bodnutí manikurními nůžkami, a dokonce přišla i na to, že vzadu na hlavě mám holé místo, ze kterého mi kluk sedící za mnou vytrhal vlasy, jeden po druhém. Snažila jsem se lhát a říkat, že je to alergie, a pak jsem tvrdila, že je to ztráta vlasů ze stresu, nato jsem zas prohlásila, že je to opravdu z tělocviku, a dokonce jsem vyjádřila názor, že může jít o hemofilii, leukémii nebo Von Willebrandovu nemoc, ale máma mi nic z toho nezbaštila. Tak jsem jí nakonec musela přiznat, co se skutečně děje. Snažila jsem se to podat, jako že o nic nejde, protože jsem nechtěla, aby šla do školy, stěžovala si tam a ještě to všechno rozpatlávala.

„To je v pořádku, mami. Fakticky. Není to nic osobního. Vždyť znáš děcka. A já jsem přišla z ciziny. Totéž by dělaly každému.“

Zavrtěla hlavou. „Možná že se dost nesnažíš získat si nové kamarády,“ prohlásila.

„Mám spoustu kamarádů, mami. Opravdu, všechno je v pořádku.“

Chtěla mi věřit. Víím, že když jsme se přistěhovali do Tokia, dělala si opravdu starosti s tím, jak zapadnu do nové školy, ale potom její pozornost odvedly ty medúzy a pak incident s Čuó Rapid Express a na nějakou dobu se zdálo, že z naší rodiny jsem si na nové poměry zvykla nejlíp já. A pak se máma zařa-

dila do proudu, dala si život do pořádku a začala pracovat ve skutečném zaměstnání, a tak už neměla moc času řešit, jak si vedu ve škole, ani dohlížet na mé odpolední zájmové aktivity. Nechtěla, abych trávila čas s hosteskami v lázních, ale taky nechtěla, abych zůstávala doma jen s tátou, protože byl tak deprimovaný a pomýšlel na sebevraždu. Myslím, že se bála, že by mohl udělat nějakou šílenost jako ti američtí tatínci, kteří postrřelí své děti a manželky loveckými puškami, když spí v ložnicích, a pak jdou dolů do sklepa a vystřelí mozek taky sobě, jenomže v Japonsku se držení střelných zbraní přísně kontroluje, a tak se lidé obyčejně sebevraždí pomocí hadiček, izolepy a briket z dřevěného uhlí v rodinném autě. To vím, protože jsem si zvykla číst v novinách články o sebevraždách, násilných úmrtích a o lidském utrpení vůbec. Chtěla jsem o tom vědět co nejvíc, abych se mohla připravit na tátovu smrt, ale vypěstovala jsem si na těch historkách závislost, zvlášť o něco později, když jsem je začala číst nahlas Džiko, aby mohla těm lidem žehnat a modlit se s těmi svými *džuzu* korálky.

V porovnání s tím, co mi prováděli spolužáci, bych každopádně radši riskovala po škole tátovu společnost, zvlášť když jsme neměli žádné auto, a už vůbec ne dům se sklepem. Mamka si tím ale nebyla tak jistá.

„Co kdybys dělala víc odpoledních aktivit?“ navrhovala mi. „Je nový školní rok. Neměla bys vstoupit do některého klubu? Poradila ses o tom se svým třídním? Možná bych si s ním o tom měla promluvit...“

Znáte ty kreslené vtipy, kde nějaké postavě překvapením vyskočí oči z důlků, jako by byly na gumičkách? Přisahám, že přesně to se mi v té chvíli stalo, a pak mi spadla čelist až na podlahu jako lopata buldozeru. Stála jsem tu uprostřed naší ložnice v bílých bavlněných kalhotkách a košilce, ozářená halogenovou lampou, a v žaludku mě tlačilo něco těžkého,

připomínajícího velkou studenou rybu, která mi právě lekla přímo pod srdcem. Jen jsem na mamku zírala a myslela jsem si, no páni, to snad není pravda, ona mě klidně pošle na smrt. Právě mě důkladně prohlédla a zjistila, co mi spolužáci provádějí, a úplně vážně mi navrhuje, abych s nimi trávil ještě víc času i po škole?

Už předtím jsem si myslela, že můj otec se zbláznil, protože tehdy jsem ještě věřila, že jen blázniví lidé si berou život, ale v nějakém koutku mysli jsem asi doufala, že moje mamka je normální a už je zase v pořádku, když se teď přestala chodit dívat na medúzy a našla si zaměstnání. Ale v tom okamžiku mi došlo, že je stejně šílená jako táta a nemůžu se na ni spolehnout o nic víc než na něj, a ta její otázka to jen potvrdila, což znamenalo, že už nemám vůbec nikoho na světě, na koho bych se mohla spolehnout, že u něj budu v bezpečí. Myslím, že jsem se nikdy předtím necítila tak obnažená ani osamělá. Kolena se pode mnou podlomila a já jsem se svezla k podlaze a skrčila do klubíčka, jako bych objímala tu svoji rybu. Naposledy sebou hodila, stoupla mi přitom skoro do krku, a pak sebou plácla dolů a zůstala jen bezmocně ležet a lapala po vzduchu. Držela jsem ji a ona mi umírala v náručí. Sesbírala jsem z tatami své šaty a navlékla si je, a přitom jsem se odvrátila od mámy, abych neviděla, jak si mě prohlíží.

„To bude v pořádku, mami. Mimoškolní aktivity mě nijak zvlášť nezajímají.“

Máma mě ale nevnímala. „Kdepak,“ řekla. „Víš, myslím, že si půjdu promluvit s tvým třídním...“

Ryba v mém hrudním koši se otřásla. „Myslím, že to není dobrý nápad, mami.“

„Ale Nao-čan, tohle přece musí přestat.“

„Přestane to. Fakticky, mami. Prostě to nech být.“

Mamka ale zavrtěla hlavou. „To ne,“ prohlásila. „Nemůžu jen tak nečinně přihlížet, jak tohle provádějí mé dceři.“ V je-

jím hlase jsem zaslechla něco nového, nějakou rozhodnost, která zněla velmi americky. Souviselo to s jejím novým postojem ve stylu Hillary Clintonové, s přesvědčením, že když něco chce, taky to dokáže, a s jejím novým sestřihem, a opravdu mi to nahnalo strach.

„Mami, prosím tě...“

„*Šinpaišinakute ii no jo*,“ prohlásila a stiskla mi povzbudivě ramena.

Že si nemám dělat starosti? Taková pitomost!

3.

Napřed se nedělo nic a pár dní jsem si myslela, že na to mamka třeba zapomněla nebo si to rozmyslela. Od té doby, co se z táty stal *hikikomori*, mě přestal doprovázet do školy, a tak jsem tam chodila sama a zvykla jsem si přijít vždycky až na úplně poslední chvíli, v okamžiku, kdy naposledy zvonilo. Taky jsem si navykla zabíjet čas po cestě v tom malém chrámku, čichat kadidlo a naslouchat zvukům ptáků a hmyzu. Nemodlila jsem se k Buddhovi, protože tehdy jsem si myslela, že je podobný bohu, a já v žádného boha nevěřím, což není překvapující, když si vezmu, jak žalostné jsou mužské postavy v mém životě, které by pro mě měly představovat autoritu. Ale starý Šaka-sama takový není. Nikdy ze sebe nedělal nic víc než moudrého učitele, a tak mi už dnes nevadí se k němu modlit, protože je to stejné, jako bych se modlila k babi Džiko.

V zahradě za chrámkem je malý kopeček zeleného mechu se zakrslou jablůnkou na vršku a s kamennou lavičkou po straně, a tam jsem sedávala a pozorovala bledě zelené javorové výhonky, jak se rozvíjejí do listů podobných dlaním. Na podzim se listy zbarvovaly do bronzova a opadávaly a jeden mnich je zametal ze zeleného mechového koberce malým bambuso-

vým košťátkem. A na jaře někdy přišel vytrhat pár plevelů. Ten zelený kopeček byl jako jeho vlastní maličký ostrůvek, o který se staral, a já jsem si nejvíc ze všeho přála, abych se mohla smrsknout tak, až bych byla natolik maličká, že bych tam mohla žít pod tím javorem. Bylo to tam tak plné klidu a míru. Sedávala jsem na lavičce a hlavou mi běžely různé představy, až byl opravdu nejvyšší čas a musela jsem opustit vysoké zdi chrámu, kde jsem byla v bezpečí, a běžet do školy, kde jsem v bezpečí nebyla, a proklouzla jsem branou právě v okamžiku, kdy doznívalo poslední zvonění.

Takhle jsem si to zvykla dělat, ale týden potom, co máma našla mé jizvy a modřiny, jsem zase šla do té zahrady a objevila jsem tam zátaras blokující cestu. Na pozemku chrámu začaly stavební práce, a tak jsem toho dne přišla do školy brzy.

Okamžitě jsem věděla, že se něco změnilo. Nikdo se po mně nepodíval, když jsem se přiblížila, a zdálo se, jako by mě vůbec nevnímali. Chvilí jsem se poflakovala u školní brány a pak jsem vklouzla dovnitř, ale nikdo tam na mě nečekal a nevyhlížel mě, ani mě neobklopol. Poslouchala jsem, co říkají, ale neslyšela jsem tak jako obvykle své jméno posměšně prozpěvované děcký se svítícíma očima. Všichni mě prostě jen ignorovali a dál se bavili mezi sebou, jako bych vůbec neexistovala.

Napřed jsem z toho byla nervózní a skoro jsem začínala cítit něco podobného úlevě a dokonce nadšení, ale pak jsem si pomyslela: Ne, počkat! Možná že plánují něco opravdu zlého. Nebuď pitomá, Nao! Buď opatrná. Musíš si dávat pozor, bacha. A tak jsem vyčkávala a měla jsem oči na stopkách. Dopolední hodiny se nudně vlekly – japonská historie, matika, občanka – ale pořád mi nikdo nic neprováděl. Nikdo mě neštípal, neplival po mně, ani mě nebodal špičkou pera. Nikdo si neucpával nos ani mi nevyhrožoval znásilněním, ani nepředstíral zvracení, když míjel moji lavici. Kluk,

který seděl za mnou, mi nevytrhl ani vlásek, a odpoledne jsem začala věřit, že celá ta noční můra je konečně za mnou. Během oběda mě nechali úplně na pokoji u mého stolku s mou krabicí na obědy, a nikdo ji neshodil na podlahu, ani mi nerozšlápl rýžový bochánek. Pak o polední pauze jsem stála sama, obrácená zády k plotu školního dvora, a pozorovala jsem ostatní děcka, jak se smějí a baví se. Když zazvonilo a vyučování pro ten den skončilo, prošla jsem chodbou narvanou děcky, jako bych byla úplně neviditelná, strašidlo nebo duch zemřelého.

4.

Nevím, jestli to, že mě přestali fyzicky týrat, způsobila mamčina návštěva ve škole. Trochu o tom pochybuju. Asi je to už znudilo a byli by s tím přestali tak jako tak, a mámina stížnost je jen rychleji posunula do téhle nové fáze. Nevím, s kým mluvila, ale asi to nebyl můj nový třídní z devátého ročníku Ugawa-sensei, který jen suploval normální učitelku, co odešla na mateřskou. Myslím, že máma musela zamířit výš, možná k zástupci ředitele nebo k samotnému řediteli, a myslím si to proto, že Ugawa-sensei hrál tu hru s mými spolužáky, ignoroval mě a taky předstíral, že mě nevidí a neslyší. Napřed jsem si toho nevšimla. Vždycky mě ignoroval a nikdy mě nevyvolával, a protože jsem se nikdy sama nehlásila, můžeš z toho usoudit, že naše pocity byly vzájemné. Ale pak začal při ranní kontrole prezence dělat něco nového. Předtím vždycky přečetl mé jméno, „Jasutaniová!“ a já jsem odpovídala „*Hai!*“, ale teď si nepoznamenal, že jsem přítomná, a znovu zavolal: „Studentka Jasutaniová!“ Jako by mě neslyšel. Znovu jsem odpověděla: „*HAI!!!!*“ co nejhlasitěji, ale on se zamračil, zavrtěl hlavou a poznamenal si, že chybím. Tak to pokračovalo pár

dní, až jsem si všimla, že se někteří kluci chichotají, a začalo mi svítat. Hlas mi pak přestal fungovat. Ať jsem se snažila, jak jsem chtěla, nedokázala jsem ze sebe vydat ani hlásku. Bylo to, jako by se mi svaly v krku změnilly v ruce škrtiče a můj hlas vždycky udusily. Někdy některé z děcek odpovědělo za mě a ochotně zavolalo: „*Jasutani wa rusu desu jo*.“⁴⁸ Po nějaké době jsem po vyvolání svého jména prostě zůstala tiše sedět, koukala se stisknutými rty do odřené desky své lavice a věděla jsem, že se mi všichni společně tiše smějí.

Bylo to podivný mír. Ten tichý posměch mi tak moc neva-
dil, protože jsem teď aspoň neměla na těle nové ranky a doká-
zala jsem skoro být ráda, když jsem viděla, jak Ugawa-sensei
získává body a oblibu u vůdců naší třídy. Suplující učitelé mají
dokonce ještě nižší postavení než studenti z ciziny. A Ugawa-
sensei byl už napohled takový zoufalec, snad zoufalejší než já,
že mi ho bylo líto. Jeho hlava byla tvaru a barvy *enoki*⁴⁹, měl
špatné zuby, plešatěl a nosil polyesterové roláky, které měly
na ramenou opadané lupy, připomínající nějaké spory. A taky
byl hodně odporně cítit, fakt páchnul.

Tohle ti nevykládám z nějaké zlomyslnosti, ale aby bylo
jasné, co to přesně znamenalo pro takovou nulu, jako byl
Ugawa-sensei, když se mu podařilo získat oblibu u největších
es naší třídy. Nebýt mě, nikdy by se mu to nepovedlo. Když
vyvolal mé jméno a předstíral, že čeká, jestli se ozvu, viděla
jsem v jeho obličeji nadšené vzrušení. Bylo to znát v pohledu,
který na mě upíral, a pak se podíval skrze mě tak přesvědčivě,
že jsem skoro uvěřila, že tam opravdu vůbec nejsem. Když
mi udělal značku, že chybím, vždycky přitom opsal perem ve

⁴⁸ – *Jasutani wa rusu desu jo* – Jasutaniová chybí.

⁴⁹ – *enoki* (榎、エノキ) – malá bílá houba s kulatým kloboučkem na dlou-
hém, velmi tenkém stonku, která roste v trsech ve tmě, bez přístupu den-
ního světla.

vzduchu triumfální kudrlinku, jako by se mu právě podařilo něco ohromného.

Doufám, že chápeš, že jsem ho nepokládala za špatného člověka. Jen si myslím, že byl hodně nejistý a dokázal sám sebe přesvědčit o čemkoli, jak to nejistí lidé dokáží. Jako například můj táta, který zvládl sám sebe přesvědčit, že mi jeho sebevražda neublíží a mé mámě taky ne, protože nám bude dokonce líp bez něj, a že si to v nepříliš vzdálené budoucnosti samy uvědomíme a ještě mu poděkujeme, že se zabil. Stejně to bylo s Ugawou-sensei, který si asi představoval, že i já budu šťastnější, když tam prostě nebudu, a v tom měl skutečně pravdu. Svým způsobem mi jen pomáhal, abych dosáhla svého cíle, a výsledkem bylo, že jsem mu byla skoro vděčná.

Klouzala jsem těmi školními dny, jako když prolétáváš mrakem, jako posouvajícím se chuchvalcem oparu, který téměř neexistuje, a po škole jsem se vracela do našeho bytu, obvykle víceméně sama, což bylo mnohem lepší, než když mě předtím honili, podráželi mi nohy a strkali mě, abych upadla na prodejní automaty nebo do stojanů plných kol. Věděla jsem, že nejsem ještě úplně mimo nebezpečí, protože mě spolužáci někdy sledovali, ale vždycky přitom zůstali na druhé straně ulice nebo ve vzdálenosti půlky bloku za mnou, a dokonce i když pronášeli nahlas poznámky o naší hnusné sešlé čtvrti, aspoň se nikdy nepokusili mluvit přímo na mě nebo na mě sahat.

Jakmile jsem se dostala domů, táta mi obyčejně připravil svačinu a já jsem si k němu sedla a dělala jsem domácí úkoly, nebo jsem prostě surfovala po internetu a zabíjela čas, nebo si posílala zprávy s mou nejlepší kamarádkou ze Sunnyvale Kaylou, která mě pořád ještě měla dostatečně ráda, aby si se mnou psala on-line. Ale abych ti řekla pravdu, i to bylo trochu stresující, protože se pořád vyptávala, jaké to je ve škole, a já jsem jí nehodlala vykládat o *idžime*, protože by zjistila, jaký se ze mě stal naprostý lůzr, a tak jsem se jí místo toho jen snažila

vysvětlovat všechny podivnosti japonské kultury. Japonsko je mezi mladými lidmi ve Spojených státech momentálně dost v oblibě, a tak jsme se většinou bavily jen o manze, J-popu, anime, módních trendech a tak.

„Zdáš se mi tak daleko,“ napsala mi Kayla. „Je to až jakoby neskutečné.“

To byla pravda. Byla jsem neskutečná a můj život byl neskutečný a Sunnyvale, které bylo skutečné, bylo vzdálené asi miliardu kilometrů v čase i prostoru, jako krásná planeta Země pozorovaná z vesmíru, a my s tátou jsme byli astronauti, žili jsme na vesmírné lodi a obíhali jsme v té mrazivé temnotě.

5.

Říkala jsem, že se můj táta stáhl do sebe a stal se *hikikomori*, ale nechci ti navozovat mylnou představu. Pořád mě měl moc rád a přál si, abych byla v bezpečí. Nehrozilo, že by ho popadl nějaký záchvat zuřivosti, tak že by strčil sobě i mně hlavu do trouby nebo něco podobného. A oproti většině ostatních *hikikomori*, kteří zůstávají celé dny i noci v bytě, čtou si porno mangu a navštěvují webové stránky pro fetišistické *hentai*, on díkybohu až takový ubožák nebyl. Byl chudák jiným způsobem. Přestal prakticky úplně chodit na internet a namísto toho trávil čas četbou knih o západní filozofii a vyráběl origami – což, jak si asi vzpomínáš ze svého dětství, je japonské umění skládání papíru. A on skládal samé hmyzí figurky.

Celá ta věc s filozofií začala tím že mamčina společnost vydávala edici knih s názvem *Velcí myslitelé západní filozofie*. Jak si asi správně domýšlíš, *Velcí myslitelé západní filozofie* nebyl největší bestseller, a tak mamka přinesla domů jednu sadu knih z toho, co vrátili distributoři, protože si myslela, že by to tátovi třeba mohlo pomoci najít smysl života, a kromě

toho je dostala zadarmo. Táta začal Sokratem a četl přibližně jednoho filozofa týdně. Myslím, že mu to nepomáhalo najít smysl života, ale aspoň mu to dalo konkrétní cíl, což už taky něco znamená. Věřím, že tak moc nezáleží na tom, co děláš, hlavní je, když si najdeš něco konkrétního, co tě zaměstnává a odvádí tvoji pozornost od toho, jak nesmyslná tvoje existence ve skutečnosti je.

A jestli si myslíš, že o origami něco víš, tak to můžeš hned zapomenout, jelikož to, co táta skládal, nebyli ti typičtí jeřábi nebo lodky, kloboučky na párty nebo svícínky. Skládal něco jako origami na steroidech, totálně ujeté a přitom krásné. A rád na to používal stránky z *Velkých myslitelů západní filozofie*, které vždycky, když si je přečetl, vyřízl z knihy s pomocí nože na karton a pravítka s ocelovou hranou. Jak asi víš, těch velkých myslitelů západní filozofie je hodně, a tak byly knihy vytištěny na supertenkém papíru, aby se do jednoho dílu stěsalo víc myslitelů. Táta říká, že z tenkého papíru se snáz skládá, zvlášť když vytváříš něco složitého jako *Trypoxylus dichotomus*, což je japonský druh brouka nosorožíka, nebo *Mantis religiosa*, což je kudlanka nábožná. Na origami používal jen ty myslitele, kteří se mu nelíbili, a tak jsme měli spoustu hmyzu vyrobeného z Nietzscheho a Hobbese.

Tatínek sedával po celé hodiny na podlaze u *kotacu*⁵⁰, četl si a skládal, a zase skládal a četl, a já jsem seděla u něj a dělala jsem si domácí úkoly, pokud mi slíbil, že nebude moc kouřit. Míval ty falešné plastové cigarety s mátovou vůní, které mu pomáhaly zvládnout touhu po nikotinu, a někdy jsem si mu taky o jednu řekla a seděli jsme naproti sobě, nahrbení nad svými knihami, s lokty na stole, a společně jsme potahovali

⁵⁰ – *kotacu* – nízký stůl, který má vespodu ohřívání a pokrývku, aby sedícím bylo teplo.

z falešných cigaret a hryzali je. Bylo to svým způsobem milé, protože za chvíli jsme začali být rozrušení, a z toho rozrušení jsme začali kývat hlavami. Táta kýval a kýval, a když se do toho opravdu dostal, přidržoval si obroučky brýlí oběma rukama, jako by to byl binokulární dalekohled, jak se pokoušel proniknout těmi stránkami a vidět skrz slova filozofů ještě dál a vytáhnout z nich víc smyslu. Pro mě bylo těžké se soustředit, když tak naproti mně seděl a kýval hlavou, zvlášť když ještě začal mluvit. Huhlal třeba „Takže, takže...“ nebo náhle vyhrkl „*Sore! Jistě! Sore da jo!*“⁵¹ a někdy mě vyrušil z mé četby a řekl: „Nao-čan, tohle si poslechni!“ a přečetl mi nahlas jednu nebo dvě stránky z Heideggera.

Jako bych tomu mohla rozumět! Ale bylo mi to jedno. Bylo to daleko zajímavější než pitomé domácí úkoly, které jsem dělala do školy. V matematice jsme probírali přímou úměru a pokaždé, když jsem uviděla otázku typu: Když vlak jede rychlostí 3 km za minutu, pak ujede y km za x minut, pak... a tak dále, mozek mi úplně ochrnul a dokázala jsem myslet jen na to, jak by vypadalo lidské tělo v okamžiku, kdy do něj takový vlak narazí, jakou vzdálenost by třeba uletěla hlava v kolejišti a jak daleko by z ní asi stříkala krev. Tátova filozofie byla mnohem sušší a ne tak groteskní jako moje matika, a kdoví, ačkoli jsem jí vůbec nerozuměla, možná mi z ní přece jen něco utkvělo. Osobně jsem byla ráda, že táta netráví všechn čas v nějaké hloupé práci, nebo nevylepšuje svůj životopis, aby takovou nějakou vypatlanou práci hledal, ani že nesedí na lavičce v parku Ueno a nepředstírá, že takovou práci už našel, a zatím tam krmí vrány. Líbilo se mi, že se vzdal myšlenek na získání práce vůbec, a tak měl volný čas, který trávil se mnou, přestože jsem měla podezření, že by raději byl mrtvý.

⁵¹ – *Sore! Sore da jo!* – „Tohle je ono! To je ono!“

6.

Když mluvíme o volném čase, víš, co jsou to *furitá*⁵²? V Japonsku existuje typ lidí zvaných *furitá*, kteří mají jen práci na částečný úvazek a spousty volného času, protože se nevěnují pořádné kariéře a nebudují si plnohodnotnou pozici u nějaké společnosti. Důvod, proč jsem si na to právě teď vzpomněla, je, že jsem zpátky ve *Fiftně krásné zástěrce* a zrovna jsem se rozhlédla kolem sebe a zjistila jsem, že mě obklopují samí *otaku* chlápci, kteří jsou pravděpodobně všichni *furitá*, a proto mají čas, aby tu vysedávali v přestávkách, kdy zrovna nemají práci, než se vrátí domů do svého pokoje v bytě svých rodičů. A francouzské služičky jsou určitě taky *furitá* a pracují tady jen dočasně, než si najdou lepší zaměstnání nebo nějakého mužského mecenáše a ochránce. A zdejší číšníci a týpci, co pracují v kuchyni, jsou taky všichni *furitá*, ledaže by to byli přistěhovalci nebo pracovní síly z ciziny. O přistěhovalcích nebo cizincích nikdy nemůžeš říct, že jsou *furitá*, protože nemají absolutně žádnou naději na získání normální, pořádné práce u japonské firmy.

Možná tě ale napadá, kdo by stál o opravdovou práci v japonské firmě? Asi máš zkušenost s hororovými historkami o japonské korporátní kultuře a o dlouhých pracovních hodinách zaměstnanců, kteří nemají nikdy čas, aby se věnovali svým rodinám nebo se mazlili se svými dětmi, a kteří se zhroutí a umřou z přepracování, pro což existuje samostatný pojem.⁵³ Ve srovnání s tím *furitá* asi zní úžasně, ale není to

⁵² – *furitá* – pracovník na volné noze, z anglického *free* + německého *arbiter*.

⁵³ – pravděpodobně *karóši* (過労死) – „smrt z přepracování“, jev charakteristický pro 80. léta a japonskou ekonomickou konjunkturu.

tak. Japonsko není moc dobré místo, když chceš být čímkoli svobodným, protože svobodný tady znamená jen osamělý a úplně mimo.

Lidé to někdy spelují „freeter“, když to píší v angličtině, což hodně připomíná *fritter*, jako ve frázi „fritter your life away“, promarňovat život, což jsme přesně s tátou dělali, jestli chceš znát můj názor. Já jsem ještě mladá holka, tak to nezní až tak uboze, ale o tátě si dělám opravdu velké starosti.

Tak dobře. Kde jsem to skončila?

Ruth

1.

Freeter, pomyslela si Ruth. To jsme my. Promarnujeme své životy.

Zavřela deník a nechala si ho ležet na břiše. Oliver spal vedle ní. Četla mu nahlas, a když usnul, nebudila ho a četla si dál potichu. Věděla, že je z toho příběhu o *hikikomori* nesvůj. Ji samotnou zneklidňoval také.

Jejich přestěhování na ostrov byl vlastně únik. Prvního Silvestra strávili na gauči, její maminku měli uloženou pod pokrývkou mezi sebou, pili laciný sekt a sledovali, jak se letopočet po celém světě mění na 2000. BBC vysílala oslavy nového tisíciletí postupně ve všech časových pásmech a Nový rok se pomalu posouval kolem dokola planety na západ. Pokaždé, když televizní obrazovku rozzářily nové ohňostroje, se její matka naklonila dopředu.

„No páni, to je ale krása! Co oslavují?“

„Nový rok, mami.“

„Opravdu? A který rok to je?“

„Je to rok 2000. Nové tisíciletí.“

„No ne!“ vykřikla každé její maminka, plácla se do kolen a padla zády na gauč. „No páni, jen si to představ!“ A pak zavřela oči a znovu si zdřímla, dokud ji neprobudil nový výbuch ohňostrojů a ona se neposadila zpříma a nenaklonila se k obrazovce.

„No páni, to je ale krása! Co oslavují?“

Když nové tisíciletí konečně dospělo do jejich pásma, zbytek planety už šel spát a Ruth trpěla bodavou bolestí hlavy. Slavíme konec našeho času, mami, zhroucení energetických

sítí a světového bankovního systému. Slavíme nanebevzetí a konec světa...

No páni, jen si to představ!

Ruth nedělaly starosti všechny ty bláznivé předpovědi Y2K. Její úzkosti a obavy byly daleko neurčitější a nepojmenovatelné. A na konci prvního roku tady, když seděla před televizí a dívala se na mohutný závěr prezidentské kampaně, cítila jistotu, že se chystá něco hrozného. Jako loďka unášená nazdařbůh v mlze zachycovala ve chvílích, kdy se mlha trochu rozptýlila, kousky výhledu na vzdálený svět, v němž se všechno proměňovalo.

Už bylo pozdě. Odložila deník a zhasla světlo. Vedle sebe slyšela Oliverův dech. Na střechu bubnoval lehký déšť. Když zavřela oči, uviděla jasně červenou svačtinovou krabičku s Hello Kitty, jak se houpe v kalně šedých vlnách.

2.

Ráno se vyzbrojila velkým hrnkem kávy a s čerstvým odhodláním se pustila do práce na svých vzpomínkách. Bylo potřeba s rukopisem znovu navázat přátelskou vazbu. Pokud si rozepsané knihy nevšímáte a necháte ji ležet, zdivočí, a Ruth věděla, že by pak potřebovala veškeré své soustředění, vůli a nelítostné odhodlání, aby knihu znovu zkrotila. Shodila ze své židle kocoura, udělala si místo na desce stolu a položila hromádku papírů s rukopisem přímo před sebe.

Dotčený kocour znovu vyskočil nahoru na její psací stůl, ale Ruth ho chytila, postavila ho na podlahu a postrčila ho směrem k chodbě.

„Běž se podívat na Olivera, Trapiči. Toho máš přece nejradši.“

Kocour se k ní obrátil zády a vykrácel z místnosti s ocáskem vztyčeným, jako by stejně měl v úmyslu odejít.

Někdy, když měla problémy soustředit se na práci, jí pomá-

halo stanovit si rychlé, krátkodobé cíle, kterých se dalo snadno dosáhnout. Od chvíle, kdy se Oliverovi podařilo uvést do chodu staré hodinky, je nosila po celé dny na zápěstí, a teď si je odepjala a stáhla z ruky. Bylo krátce před devátou. Bude třicet minut pracovat a pak si dá desetiminutovou přestávku. Viděla, že vteřinová ručička plynule postupuje dokola po ciferníku, ale přesto si hodinky přiložila k uchu, aby měla úplnou jistotu, že jdou. Jejich tikání ji uklidňovalo. Byly to krásné hodinky, pozdní art deco, s černým ciferníkem a výraznými fosforeskujícími číslicemi. Ocelové pouzdro bylo zprohýbané věkem, ale dokázala rozeznat vyryté znaky – sériové číslo, nebo něco jiného? Nad číslicemi byly dva odlišné japonské znaky. Poznala první z nich, 空, znak pro *oblohu*. Druhý znak 兵, jí byl povědomý, ale v této souvislosti nerozpoznávala jeho význam. Otevřela slovník japonských znaků a spočítala tahy ščetce. Sedm. Prošla dlouhý seznam znaků tvořených sedmi tahy, až je našla. *Hei*, přečetla si, což znamená *voják*.

Voják z oblohy?

Zapnula počítač a zadala do vyhledavače googlu *vojáci z oblohy japonské hodinky*. Objevily se stovky odkazů na weby, kde mohla sledovat animovaný seriál s názvem *Vojáci z oblohy*. To nebylo k ničemu.

Zkusila *starožitné hodinky* a *vintage hodinky* a pak *vintage vojenské hodinky*. Bingo. Objevila, že existuje celý svět sběratelů vintage vojenských hodinek.

Teď zkusila kombinaci termínů *Druhá světová válka* a *Vojáci z oblohy*, ale pak ji něco napadlo a druhý termín změnila na *kamikaze*. Vyhledávač se pustil do práce a za chvíli se ocitla na sociálním webu nadšenců do vojenských hodinek a mohla si číst o původu hodinek, které držela v ruce, zkoumat fotografie podobných hodinek, a zjistila, že je za druhé světové války vyráběla společnost Seiko a že byly oblíbené u kamikaze jednotek. Ze zřejmých důvodů, ačkoli se jich vyráběly vel-

ké počty, jich přežilo jen několik málo. Byly vzácné a velmi vyhledávané sběrateli. Číslice vyryté na zadní straně skutečně znamenaly sériové číslo, ale nikoli číslo hodinek. Bylo to číslo vojáka, který je nosil.

Haruki #1?

3.

Hledala na internetu jméno Haruki Jasutani a kombinovala je s nejrůznějšími termíny z deníku Nao: *vojáci z oblohy, kamikaze, filozofie, francouzská poezie, Tokijská univerzita*. Nepřálo jí štěstí. Přešla tedy k druhému Harukimu a zkusila jiná klíčová slova: *programátor, origami, Sunnyvale*. Našla sice několik nositelů jména Jasutani a dva Haruki a několik lidí z oblasti IT, kteří nesli jedno nebo druhé jméno, ale nenalezla nikoho s oběma jmény a nikoho, kdo by měl nějaký vztah k pilotovi kamikaze nebo k jeho synovci, otci Nao.

Cítila zklamání. Vrátila se na vyhledávač obětí tsunami a hledala Harukiho a Tomoko, ale ani jeden nebyl v seznamu pohřešovaných nebo zabitých Jasutaniů. To byla úleva. Pokračovala dál, hledala zenové chrámy v severním Japonsku, ale neměla se oč opřít, protože nevěděla, kde přesně chrám leží, ani ke které odnoži zenu náleží. Zkusila přidat k vyhledávání chrámu jméno Džiko Jasutaniové společně s termíny jako *anarchistka, feministka, spisovatelka*, v různých kombinacích. Zase nic. Hledala, které chrámy na severu byly zničeny tsunami. Bylo jich několik. Jiné chrámy přežily a byly v čele organizování humanitární pomoci postiženým.

Ručičky na ciferníku hodinek nebeského vojáka odměřovaly plynoucí čas, ale Ruth ho ignorovala a četla dál, procházela si články z roku 2011, v měsících následujících hned po jedenáctém březnu. Blázniví náboženští fanatici připisovali země-

třesení rozzlobeným bohům, kteří ztrestali Japonce za všechno možné, od materialismu a vzývání moderních technologií až po závislost na jaderné energetice a bezohledné vybíjení velryb. Rozzlobení rodiče z Fukušimy se dožadovali informací o tom, proč vláda nedělá nic na ochranu jejich dětí před radiací. Vláda reagovala tím, že všelijak manipulovala údaji a zvedla limit tolerance ozáření. Mezitím pracovníci jaderné elektrárny, kteří se snažili zabránit roztavení reaktorů ve Fukušimě, umírali. Skupina, která si říkala *Oddíl seniorů jdoucí na jistou smrt*⁵⁴, složená z inženýrů v důchodu, sedmdesátníků a osmdesátníků, dobrovolně nahradila mladší zaměstnance. Zvedal se počet sebevražd mezi lidmi evakuovanými kvůli radioaktivnímu spadu a tsunami. Ruth natukala do vyhledavače *jistá smrt* a *sebevražda* a ještě si vzpomněla na vlak. Připsala *Čuó Rapid Express*, a konečně *Harryki*, což ve spěchu napsala s chybou, protože ukazováčkem přidržela klávesu s *r* příliš dlouho, a pravý prst sáhl za *u*, a místo něj stiskl *y*, ale než stačila chyby opravit, její malíček už zmáčkl ENTER.

Povzdechla si, protože vyhledavač se už spustil, a pak se nadechla překvapením, když spatřila výsledky.

4.

Byla to webová stránka náležející profesoru psychologie ze Stanfordské univerzity jménem Dr. Rongstad Leistiko. Dr. Leistiko se zabýval výzkumem lidí, kteří vypovídali o svých sebevražedných pokusech. Vyvěsil na web úryvek z dopisu, který mu napsal jeden z jeho subjektů, muž vystupující pod jménem „Harry“. Úryvek zněl takto:

⁵⁴ – *Šinia keššitai* (シニア決死隊)

Sebevražda je velice hluboké téma, ale protože vás zajímá, pokusím se vám vysvětlit své myšlenky.

My Japonci jsme v historii sebevraždu vždy oceňovali. Je to pro nás krásná záležitost, která našim životům dodá navždy smysl, tvar a čest. Je to způsob, jak docílit, abychom se cítili skutečně naživu. Je to naše tradice stará mnoho tisíc let.

Víte, ono totiž není snadné zakusit pocit, že jste skutečně naživu. Třebaže se zdá, jako by život měl nějakou váhu a tvar, je to jen iluze. Náš pocit, že žijeme, nemá žádné skutečné hranice nebo limity. Proto my Japonci říkáme, že někdy máme pocit, jako by náš život byl nereálný, pouhý sen.

Smrt představuje jistotu. Život se neustále mění, jako závan větru ve vzduchu nebo vlna v moři, nebo i myšlenka v mozku. Vykonat sebevraždu tedy je jako najít hranici života. Zastaví to život v čase, takže můžeme uchopit jeho tvar a zažít pocit, že je reálný, alespoň na okamžik. Znamená to snahu vytvořit nějaký skutečně pevný bod v proudu života, který je tak proměnlivý.

Dnes někdy slyšíme, jak si v naší moderní technické kultuře lidé stěžují, že jim už nic nepřipadá reálné. Všechno v novodobém světě je z umělé hmoty, digitální či virtuální. Ale já říkám, že takový byl život vždycky! To je samotný život! Dokonce už Platón tvrdil, že věci v jeho životě jsou pouhé stíny forem. Takže tak to myslím, když mluvím o změně toho nereálného životního pocitu. Možná byste se mě rád zeptal, jak může sebevražda docílit toho, abychom život procítovali reálněji?

Tak tedy tím, že prořízneme vrstvu svých iluzí. Že prořízneme pixely a nalezneme pod nimi krev. Že vstoupíme do jeskyně své mysli a vkráčíme do ohně. Že způsobíme, aby stíny krvácely. Život můžete plně procítit tím, že se ho zbavíte.

Sebevražda na mě působí jako jediná existující autentická věc.

Sebevraždu chápu jako samotný smysl života.

Sebevražda mi dává pocit, že jsem ten, kdo má poslední slovo.

Sebevražda mi dává pocit, že zastavím čas navždy.

Ale tohle všechno je samozřejmě také iluze, přelud! Sebevražda je součástí života, a tak je i součástí klamu, kterým život je. V dnešním Japonsku je v důsledku ekonomické recese a propouštění sebevražda velice oblíbená, zvlášť u zaměstnanců středního věku, jako jsem já. Tyto lidi jejich společnost propustila a nejsou schopni uživit rodinu. Někdy mají velké dluhy. Nemohou to říct své ženě, a tak vysedávají každý den na lavičce v parku jako *gomi*. Víte, co jsou *gomi*? Znamená to odpadky, něco, co vyhodíte a nedá se to ani recyklovat. Tito muži jsou vyděšení, zahanbení a cítí se jako *gomi*. Je to smutná situace. Pokud jde o metody sebevražd, těch existuje mnoho. Jednou z nich je oběšení a nejoblíbenější místo pro tuto sebevraždu je v blízkosti hory Fudži, v lese Aokigahara. Tomuhle místu se přezdívá „Les sebevrahů“, protože tady v moři stromů visí z větví tolik propuštěných zaměstnanců.

Některé z dalších metod jsou:

1. Skok z nástupiště pod vlak (oblíbený je Čuó Rapid Express)
2. Skok ze střechy
3. Metoda briket z dřevěného uhlí
4. Metoda sebevraždy ředidlem.

Existuje mnoho oblíbených instruktážních filmů o sebevraždách a také knih, které vám podrobně vysvětlí, jak jednotlivé metody provést. Osobně jsem zkusil skok pod vlak, ale nezdařil se mi. Mládež dává přednost druhé možnosti, metodě skoku ze střechy, a někdy to provádějí ve dvojicích a drží se přitom za ruce. Sebevražda je bohužel oblíbená u mladých lidí, zvlášť na základní škole a v nižších ročnících střední školy, kvůli velkému tlaku na školní výkony a kvůli šikaně. Dělá mi to starosti, protože moje dcera je v tomto věku a není v japonské škole spokojená. Možná jste slyšel, že v poslední době se objevila móda sebevražedných klubů. Lidé se najdou přes internet a probírají, jak nejlépe provést sebevraždu. Mohou se zaměřit na některou metodu a přizpůsobit si ji podle svého vkusu, například si zvolit

hudbu, kterou pokládají za nejlepší kulisu ke svému umírání. Pokud dokáží najít nějaké spřízněné duše, se kterými souzní, mohou si všechno podrobně naplánovat. Někde se sejdou, například na nádraží, před obchodním domem nebo na lavičce v parku. Možná si s sebou vezmou něco, podle čeho se vzájemně poznají. Nebo si třeba obléknou nějakou určitou věc. Pak si píší esemesky, dokud se nenajdou a nepohlédnou si do očí, a tak se seznámí osobně.

Mnoho členů těchto klubů dává přednost metodě číslo tři – briketám z dřevěného uhlí. Aby to provedli, musí si společně půjčit auto a odjet z města na venkov. Pak dají do přehrávače nějakou hezkou hudbu a poslouchají ji, když umírají na otravu oxidem uhelnatým.

Většinou si vyberou nějaké smutné písně o lásce.

Půjčování aut je v Japonsku drahé a mnoho lidí plánujících sebevraždu nemá peníze kvůli propouštěním, bankrotům atd., a tak je úspornější mít ve skupině víc členů. Proto policie někdy najde v autě pět nebo šest těl.

Pokaždé, když čtu o této metodě, si vzpomenu na den, kdy jste mě vzal na nákup do *The Home Depot*. Pamatujete si na to? Seznámil jste mě s grilem Weber BBQ a s briketami s vůní mesquitového dřeva. V Tokiu jsem bohužel nenašel takové brikety, a ani Weber BBQ grill tu není tak oblíbený.

Někdy mi připadá, že Američané vůbec nechápou, proč chce nějaký Japonec spáchat sebevraždu. Američané mají silný pocit vlastní důležitosti. Věří ve své individuální já a také mají boha, který jim říká, že sebevražda je špatná věc. Je to tak jednoduché! Musí být hezké věřit něčemu tak jednoduchému. V současnosti čtu filozofické knížky o dílech velkých západních myslitelů a všichni se zabývají smyslem života. Je to velice zajímavé a doufám, že v nich najdu nějaké příléhavé odpovědi.

Na vlastní osobě mi nezáleží, ale bojím se, že můj postoj je nezdravý pro moji dceru. Nejdřív jsem si myslel, že bych měl

spáchat sebevraždu, aby se nemusela stydět za mé selhání a neschopnost si najít dobré zaměstnání s vysokým platem, ale když jsem zkusil metodu číslo jedna, viděl jsem v jejím výrazu tolik smutku, že jsem si to rozmyslel.

Ted' si myslím, že se musím snažit zůstat naživu, ale nemám k tomu dost sebedůvěry. Prosím, naučte mě tomu jednoduchému americkému přístupu, abych miloval svůj život a už nikdy nemusel na sebevraždu myslet. Chtěl bych najít smysl života kvůli své dceři.

Váš

„Harry“

5.

Milý pane profesore Leistiko,

Píšu vám v jedné naléhavé záležitosti. Jsem spisovatelka, a když jsem nedávno kvůli jednomu svému pracovnímu projektu hledala materiály k tématu sebevražd v Japonsku, narazila jsem na Vaši stránku a Váš výzkum osobních výpovědí o sebevraždách. Přečetla jsem si s velkým zájmem velmi působivý dopis od subjektu nazvaného „Harry“ a obracím se na Vás, abych se Vás zeptala na jeho totožnost. Není prosím náhodou tento „Harry“ japonský počítačový expert jménem Haruki Jasutani, který před časem žil v Sunnyvale v Kalifornii a pracoval během období internetové horečky v Silicon Valley?

Uvědomuji si, že vám tato prosba může připadat nezvyklá a nepochybně jde o důvěrné osobní informace, ale pokouším se s panem Jasutanim a s jeho dcerou Naoko navázat spojení. Do mého vlastnictví se totiž trochu tajemným způsobem dostalo několik předmětů, včetně dopisů a deníku, které podle mého

názoru patrně náleží Naoko. Dělán si starosti o její další osud a velmi ráda bych jí co nejrychleji její věci vrátila.

Pokud vám mohu poskytnout ještě nějaké další informace, velmi ráda to udělám. V minulosti jsem působila na Stanfordu jako spisovatelka na rezidenčním pobytu na katedře literární komparatistiky a jsem si jistá, že profesor P-L, nebo jiný člen fakulty, se za mě rád zaručí. Doufám, že mě budete kontaktovat, jak nejdříve se vám to bude hodit.

S upřímným pozdravem
Atd.

Odeslala e-mail, opřela se do své pracovní židle a zadívala se na hodinky nebeského vojáka, stále ležící na nedotčeném rukopisu, kam je položila už před několika hodinami. Srdce jí pokleslo. Bylo po jedné hodině a celé dopoledne se rozplynulo. A pak, jako by už tohle nebylo dost špatné, uslyšela zvuk pneumatik auta, které se blížilo k domu po příjezdové cestě.

6.

Čas ovlivňuje naši pozornost velice zvláštními způsoby.

V jednom extrému, když se Ruth zmocnila nutkavá mánie a plně se soustředila na vyhledávání na internetu, hodiny jako by se shlukovaly, valily se jako vlna a polykaly velké kusy jejího dne.

V druhé krajnosti, když se na něco nedokázala soustředit, zakoušela čas v té nejroztříštěnější podobě, kdy jednotlivé okamžiky jako by se kolem ní vznášely ve stojaté vodě, podobné rozptýleným, chaotickým částicím.

Někdy se jí dařilo jít střední cestou mezi oběma extrémy, kdy sice byla soustředěná, ale vnímala široké oblasti reality

a čas pociťovala jako průzračné jezírko, obklopené kapradím, skrz které pronikají sluneční paprsky. Jezírko někde v hloubi napájel podzemní pramen a vytvářel jemný proud slov, která vybublávala k hladině čerčené hravým, mírným vánkem.

Ruth si tento požehnaný stav vybavovala z dřívějších dob, kdy se jí psalo dobře. V současnosti se ale mohla snažit, jak chtěla, a tento rajský stav jí stále unikal. Pramen vyschl, jezírko bylo ucpané a stojaté. Vinila z toho internet. Přičítala to svým hormonům. Vyčítala to své DNA. Hloubala nad různými webovými stránkami a sbírala informace o ADD, ADHD, bipolární poruše, mnohočetné poruše osobnosti, parazitech, a dokonce o spavé nemoci, ale nejvíc ze všeho se bála alzheimer. Sledovala totiž, jak mysl její matky schází a slábne, a tak dobře znala rozkladný účinek, který může nemoc mít na fungování mozku. Stejně jako její matka, Ruth často na různé věci zapomínala. Vytrvale se snažila rozpomínat. Ztracená slova. Jako by vyklouzla z tohoto času a zase se v něm vynořila.

Auto před domem patřilo Muriel, která teď seděla s Oliverem v kuchyni – popíjeli čaj a bavili se o odpadech. Ruth sešla ze schodů, aby byla zdvořilá, trochu znuděně se posadila mezi ně, poslouchala jejich rozhovor a přejížděla prsty štůček dopisů pocházejících ze svačtinové krabičky s Hello Kitty. Na stole vedle ní ležela pomačkaná tuba japonské zubní pasty Lion Brand, záminka, proč se tu Muriel zastavila. Našla ji na pláži vyplavenou mořem pod Jap Ranch a přinesla ji.

Ruth neměla ráda zdejší zvyk zastavovat se bez ohlášení na sousedskou návštěvu. Po přistěhování na ostrov nejprve žasla nad tím, že někdo prostě přijede navštívit sousedy, aniž předem zavolá nebo pošle e-mail. Olivera ten zvyk zneklidňoval ještě víc než ji, a jednou se dokonce schoval ve sklepech do staré krabice od lednice, jakmile uslyšel skřípání pneumatik na šterku příjezdové cesty. Tahle taktika ale nefungovala. Hosté

prostě vešli dál, posadili se ke kuchyňskému stolu a čekali, a když se Ruth vrátila ze svých pochůzek, našla je tam. Nabídl jim čaj a nahlas se podivila, kde může asi být Oliver.

„Ten tady není,“ oznámili jí.

Bavili se, upíjeli čaj a Ruth se snažila zjistit, proč vlastně přijeli. O něco později zaslechla ze sklepa tiché zvuky a vzápětí se ve dveřích objevil Oliver.

„Kdes byl?“ zeptala se ho, podezíravá a rozladěná tím, že byl pryč tak dlouho a nechal ji, aby si s tou situací poradila sama.

„Ale jen venku, v lese,“ řekl a oprašoval si z hlavy pavučiny.

Konečně hosté odešli a Ruth na Olivera přitlačila, až se konečně přiznal.

„Chceš říct, že jsi prostě seděl v krabici ve sklepě?“ ptala se.

Přikývl a tvářil se trochu rozpačitě.

„Opravdu jsi byl celou dobu v té krabici?“

„Netrvalo to tak dlouho.“

„Vždyť to byly celé hodiny! Co jsi tam dělal?“

„Nic.“

„Poslouchal jsi nás?“

„Ani ne. Neslyšel jsem, co říkáte.“

„Tak cos tam ale dělal?“

Zavrtěl hlavou a podařilo se mu vypadat rozpačitě a zároveň i trochu spokojeně. „Nic,“ opakoval. „Prostě jsem tam seděl. Bylo to hezké. Náhodou to bylo bezva. Trochu jsem si zdříml.“

Upřímně si přála se na něj zlobit, ale nedokázala to. Měl prostě takovou povahu. Jen se tomu zasmála. Oliverovi se ulevilo a smál se taky.

Byla to jeho povaha, stejně jako nenadálé návštěvy patřily k povaze zdejšího ostrova. Jakkoli se vám ten zvyk mohl zdát divný a znervózňující, kdykoli se u vás objevili hosté, pozvali jste je na čaj.

Nález tuby zubní pasty Lion Brand byl zajímavý a od Muriel bylo hezké, že se s nimi o to podělila, ale konverzace se